

81. 2 Ук - 93
Ц 40

Оксана ЦИПЕРДЮК

**МОВА ТВОРІВ
КОНФЕСІЙНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ**

Оксана ЦИПЕРДЮК

МОВА ТВОРІВ
КОНФЕСІЙНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

ІБ ПНУС

801526

Івано-Франківськ
Лілея-НВ
2015

УДК 81'373.611:811.161.2
ББК 81.02 Укр-93
Ц 40

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту філології
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 9 від 28 червня 2012 р.)*

Рецензенти:

Лесюк Микола Петрович, доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри слов'янських мов (Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника);

Пітель Василь Іванович, кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української мови (Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника).

Ципердюк О. Д.

Ц 40 Мова творів конфесійної літератури : методичні вказівки до
спеціалізації / Оксана Ципердюк. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ,
2015. – 132 с.

*Посібник містить тематику лекційних і практичних занять за
змістовими модулями, план, літературу та завдання до кожної з тем, подає
схему і зразки мовностилістичного аналізу релігійного тексту, різножанрові
конфесійні тексти для лінгвостилістичного аналізу, орієнтовну тематику
наукових рефератів, програмові вимоги до заліку, звертає окрему увагу на
самостійну роботу студентів та оцінювання змістових модулів.*

*Рекомендований передовсім студентам філологічних факультетів
університетів, які цікавляться проблемами лінгвостилістики, зокрема
релігійного стилю. Пропоновані матеріали може бути використано для
роботи в інших спецсемінарах і спецкурсах зі стилістики у вищих
навчальних закладах, а також під час поглибленого вивчення цього розділу
мовознавства на факультативних заняттях у школі.*

ЗМІСТ

Передмова 5

Змістовий модуль 1

**СТИЛІСТИЧНА СИСТЕМА СУЧАСНОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ**

Тема 1. Вступ 7
Тема 2. Стилїстика як мовознавча наука 10
Тема 3. Релігійний стиль у стилістичній системі сучасної
української літературної мови 11

Змістовий модуль 2

**ОСНОВНІ ОЗНАКИ РЕЛІГІЙНОГО
СТИЛЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Тема 1. Релігійний стиль української мови:
історія розвитку, загальна характеристика 19
Тема 2. Релігійна лексика як основна ознака конфесійного стилю .. 23
Тема 3. Граматичні особливості релігійних текстів 34
Тема 4. Українська богословська термінологія 37
Тема 5. Правописні проблеми релігійної лексики 40
Тема 6. Підстилі релігійного стилю. Підстиль молитви 42
Тема 7. Підстилі релігійного стилю:
проповідь, літургіка, катехитика 44

Змістовий модуль 3

**ВНЕСОК РЕЛІГІЙНОГО СТИЛЮ
В РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.
ІСТОРІЯ ЙОГО ВИВЧЕННЯ**

Тема 1. Біблія і становлення української літературної мови 48
Тема 2. Українські переклади Святого Письма 52
Тема 3. Фразеологія біблійного походження 54

Тема 4. Фразеологізми з релігійним компонентом	58
Тема 5. Релігійна символіка	60
Тема 6. Історія вивчення релігійного стилю української мови наприкінці ХІХ – у середині ХХ ст.	62
Тема 7. Історія вивчення релігійного стилю української мови наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	69

СХЕМА ТА ЗРАЗКИ МОВНОСТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ РЕЛІГІЙНОГО ТЕКСТУ	78
--	----

РЕЛІГІЙНІ ТЕКСТИ ДЛЯ МОВНОСТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ	90
--	----

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ЗАЛІКОВИХ РЕФЕРАТІВ	112
---	-----

САМОСТІЙНА РОБОТА	114
-------------------------	-----

ОЦІНЮВАННЯ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ	116
------------------------------------	-----

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ЗАЛІКУ	118
-----------------------------------	-----

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	123
--	-----

ПЕРЕДМОВА

Спеціалізацію «Мова творів конфесійної літератури» доцільніше проводити в університетах на п'ятому курсі, коли студенти слухають суміжні лінгвістичні дисципліни – стилістику та лінгвістичний аналіз художнього тексту.

Мета спеціалізації – поглибити знання студентів про релігійний стиль сучасної української мови, звернути увагу на релігійну сферу, виховати повагу до релігійних переконань людей, пропагувати християнські моральні цінності.

Завдання спеціалізації:

- подати основні відомості про історію релігійного (конфесійного) стилю, його місце в системі функціональних стилів сучасної української літературної мови, основні мовні риси та підстили; про українські переклади Біблії, її вплив на розвиток української лексики і фразеології;

- простежити історію вивчення релігійного стилю, зокрема звернути увагу на праці перших дослідників аналізованого стилю, матеріали наукових конференцій, дисертаційні та монографічні дослідження;

- ознайомити студентів з основними правописними проблемами релігійного стилю, з історією формування богословської термінології;

- навчити слухачів спеціалізації робити мовностилістичний аналіз релігійних текстів різних підстилів і жанрів;

- підготувати студентів до самостійної наукової роботи в галузі дослідження релігійного стилю.

У запропонованому посібнику подано всі програмові теми і завдання до них за змістовими модулями, але на лекційні та практичні заняття їх не поділено. Залежно від кількості відведених у конкретний навчальний рік годин викладач сам визначає, які теми та завдання виносяться на практичні заняття.

Так само викладач залишає за собою право визначати, які теми подавати на лекціях.

До кожної теми запропоновано детальний план і літературу (основну й додаткову). Також пропонуються завдання, які допоможуть перевірити, наскільки студенти опанували теоретичний матеріал і зможуть застосовувати набуті знання на практиці. Після кожного змістового модуля зазначено форму підсумкового контролю.

Окрім заняття відведено методиці наукової роботи. Це зумовлено тим, що більшість студентів, як підтверджує практика, не мають жодних навичок наукового дослідження. Бажано, щоби студенти вибрали тему залікового наукового реферату впродовж перших лекційних занять. На практичних заняттях, окрім розгляду питань плану, можна заслуховувати виступи студентів за темами рефератів, які потім обговорюють (рецензують) студенти та викладач. Рекомендується, щоби теми рефератів були співзвучні, наскільки це можливо, з тими проблемами, які виносяться на практичне заняття. Тему реферату студент вибирає з орієнтовного переліку, поданого викладачем, або ж пропонує свою і погоджує її з викладачем.

Для перевірки знань та вмінь, окрім поточного контролю на практичних заняттях (усного опитування та перевірки завдань), запропоновано й інші форми, що передбачають самостійну роботу студентів: письмові контрольні роботи (у змістовому модулі I – опис одного поняття в різних стилях, у змістовому модулі II – мовностилістичний аналіз релігійного тексту), реферати (у змістовому модулі III). Залежно від рівня знань студентів можна використовувати одну з форм контролю на вибір або всі в комплексі. На наш погляд, обов'язковою є підготовка наукових рефератів, оскільки одне із завдань спеціалізації – здобуття студентами навичок наукової діяльності. Реферат найкраще засвідчує рівень підготовки студента і його здатність (здібність) до наукової роботи. Зміст та вимоги до самостійної роботи, а також оцінювання змістових модулів подано в таблицях окремо для денної та заочної форм навчання.

Змістовий модуль 1

СТИЛІСТИЧНА СИСТЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Тема 1. ВСТУП

План

1. Анкетування учасників спецсемінару.
2. Предмет, мета і завдання спеціалізації «Мова творів конфесійної літератури».
3. Обговорення і вибір тем залікових рефератів зі спеціалізації.
4. Вимоги до наукового реферату:
 - а) структура наукової роботи;
 - б) оформлення титульної сторінки і змісту;
 - в) опрацювання наукової літератури, оформлення цитат і покликань;
 - г) робота з джерелами, карткування матеріалу;
 - г) робота над текстом, редагування тексту;
 - д) оформлення бібліографії.
5. Особливості наукового виступу й оцінювання (рецензування) наукової роботи.

Основна література

1. Бурківська Л. Ю. Наукова робота: стилістичні поради : навчальний посібник / Л. Ю. Бурківська, М. І. Венгринюк, В. М. Пахомов. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 92 с.
2. Глушик С. В. Сучасні ділові папери : навч. посібник для вищ. та серед спец. навч. закл. / С. В. Глушик, О. В. Дияк, С. В. Шевчук. – 4-е вид., переробл. і допов. – К. : А.С.К., 2005. – С. 56–61, 129–134.
3. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
4. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – С. 40–74.

5. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення / В. Л. Пілюшенко, І. В. Шкрабак, Е. І. Славенко. – К.: Лібра, 2004. – 344 с.

6. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – К.: Знання, 2005. – 309 с.

7. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.

Додаткова література

1. Білоусенко П. І. Мовознавчі студії в школі / П. І. Білоусенко. – Запоріжжя: Хортиця, 2000. – 40 с.

2. Воротіна Л. І. Кандидатська дисертація: методика написання і захисту: посібник для аспірантів і здобувачів наукового ступеня / Л. І. Воротіна, В. Є. Воротін, С. О. Гуткевич. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 76 с.

3. Еко Умберто. Як написати дипломну роботу: гуманітарні науки / Умберто Еко; пер. за ред. О. Глотова. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 224 с.

4. Різун В. В. Літературне редагування: підручник / В. В. Різун. – К.: Либідь, 1996. – 240 с.

5. Семенов О. М. Культура української наукової мови: навч. посіб. / О. М. Семенов. – К.: ВЦ "Академія", 2010. – 216 с.

6. Стельмахович М. Творимо українську педагогічну науку! (Поради дисертантам) / М. Стельмахович // Обрії. – 1998. – № 2. – С. 3–7.

7. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 295 с.

Анкета учасника спеціалізації

(анкетування анонімно)

1. Назвіть функціональні стилі сучасної української літературної мови.

2. Що таке конфесійна література?

3. Чому Біблію називають Книгою Книг?

4. Хто перекладав Святе Письмо українською мовою?

5. Наведіть приклади фразеологізмів біблійного походження, поясніть їх значення.

6. Що означають слова *алілуя*, *миро*, *осанна*, *пастир*, *Трійця*, *неофіт*, *духівник*?

7. Якого походження слова: *амінь*, *ангел*, *Біблія*, *благословити*, *Бог*, *отець*, *сущий*, *хрест*?

8. Поясніть назви *Старий Заповіт* і *Новий Заповіт*.

9. Доберіть синоніми до слів: *літургія*, *монах*, *Матір Божа*, *Зелені свята*, *Біблія*, *Богоявлення Господнє (свято)*, *Різдво*, *священик*.

10. Розкрийте дужки і запишіть правильно: (Б,б)удда, (А,а)нгел, (С,с)вяте (П,п)исьмо, (З,з)атока (С,с)вятого (Л,л)аврентія, (С,с)вятий Петро, (С,с)вятий (Д,д)ух, (В,в)еликий (П,п)іст, (С,с)ин (Б,б)ожий, (У,у)країнська (Г,г)реко-(К,к)атолицька (Ц,ц)ерква, (С,с)офійський (С,с)обор, (Ц,ц)ерква (В,в)сіх (С,с)вятих, (Р,р)іздвяні (С,с)вята, (В,в)ербна (Н,н)еділя.

11. Що символізує хрест?

12. Як вітаються і відповідають на вітання на Водохрестя?

13. Хто такі Кирило і Мефодій?

14. Який рік офіційно вважається роком запровадження християнства на Русі?

15. Чому князя Володимира та княгиню Ольгу церква проголосила святими?

16. Чий барельєфи прикрашають фасад Катедрального собору Святого Воскресіння в м. Івано-Франківську?

17. Чи вивчали ви в школі основи християнської етики?

18. Чи вважаєте себе віруючою людиною?

19. Що означає бути християнином?

20. Чому ви вибрали спеціалізацію «Мова творів конфесійної літератури»?

21. Що б ви хотіли дізнатися про релігійний стиль та мовні особливості релігійних текстів на заняттях зі спеціалізації?

Завдання 1. Виберіть тему наукового залікового реферату зі спеціалізації (орієнтовний перелік тем див. на с. 112–113) або запропонуйте свою.

Завдання 2. Оформіть титульну сторінку реферату на вибрану вами тему (на листку форматом А-4 у готовому для перевірки вигляді здайте в кінці заняття).

Завдання 3. Укладіть орієнтовний список літератури (10 позицій) із проблематики реферату, дотримуючись найновіших вимог до оформлення бібліографії.

Завдання 4. Скарткуйте мовний матеріал до реферату (10 карток).
Зразок картки

дзвін

Дзвони б'ють невгомно, кличуть чудо містерії,
дзвони б'ють срібнотонно, струмись радісних слів,
дзвони б'ють самодзвонно, бо це духа й матерії,
дзвони б'ють, гармонійний воскресє двостів.

Б-І. Антонич «Resurrectio» (Повне зібрання творів. – Львів: Літопис, 2009), с. 95.

Тема 2. СТИЛІСТИКА ЯК МОВОЗНАВЧА НАУКА

План

1. Предмет і завдання стилістики.
2. Різновиди лінгвостилістики.
3. Зв'язок стилістики з іншими лінгвістичними дисциплінами.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Стил і стилістика мови // Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : [навч. посібник] / П. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – С. 524.
2. Дудик П. С. Стил і стилістика української мови : навч. посібник / П. С. Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – С. 7–53.
3. Єрмоленко С. Я. Стил і стилістика. Категорії стилістики // Єрмоленко С. Нариси з української стилістики: стилістика та культура мови / Світлана Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – С. 260–342.
4. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови : [підручник] / А. П. Коваль. – Вид. 3-є. – К. : Вища школа, 1987. – 351 с.
5. Мацько Л. І. Стил і стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько ; за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.

6. Пономарів О. Д. Стил і стилістика сучасної української мови : [підручник] / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1993. – С. 5–6.

7. Сучасна українська літературна мова. Стил і стилістика / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1973. – 588 с.

Додаткова література

1. Єрмоленко С. Я. Стил і стилістика / С. Я. Єрмоленко // Українська мова : енциклопедія. – К. : Українська енциклопедія, 2004. – С. 650–651.

2. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.

3. Теоретичні проблеми лінгвістичної стилістики. – К. : Наук. думка, 1972. – 194 с.

4. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови / І. Г. Чередниченко. – К. : Рад. школа, 1962. – 495 с.

Завдання 1. Вивчіть на основі лекцій або лексикографічних праць значення таких термінів: *історична стилістика, лінгвостилістика, літературознавча стилістика, поетика, порівняльна стилістика, практична стилістика, риторика, синхронна стилістика, стилістика, стилістика мовних одиниць, стилістика художнього мовлення, теоретична стилістика, функціональна стилістика.*

Завдання 2. Обґрунтуйте письмово *актуальність* та *новизну* вашого наукового реферату, визначте *мету, завдання, об'єкт* та *предмет* дослідження.

Тема 3. РЕЛІГІЙНИЙ СТИЛЬ У СТИЛІСТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

План

1. Поняття стилю в лінгвостилістиці.
2. Стил і стилістика. Проблема класифікації функціональних стилів.
3. Стил і стилістика стародавньої української мови (у порівнянні із сучасною українською мовою).
4. Експресивні стилі.

Зверни увагу! Для підготовки питання № 3 можна використати основні праці № 9, № 10 та додаткову працю № 6.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Стил і стилістика мови // Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : [навч. посібник] / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – С. 5–24.
2. Бабич П. Д. Сучасний богословський (конфесійний) стиль української мови: жанри, мовні особливості, емоційна константа (оглядово-прикладний опис) // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 9–33.
3. Дудик П. С. Стил і стилістика української мови : навч. посібник / П. С. Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – С. 54–104.
4. Єрмоленко С. Я. Стил і стилістика. Категорії стилістики // Єрмоленко С. Я. Нариси з української стилістики: стилістика та культура мови / Світлана Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – С. 260–342.
5. Єрмоленко С. Я. Стил і стилістична система / С. Я. Єрмоленко // Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – К. : Українська енциклопедія, 2004. – С. 651.
6. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.
7. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – Вид. 3-є. – К. : Вища школа, 1987. – 351 с.
8. Мацько Л. І. Стил і стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.
9. Передрієнко В. А. Стил і стилістичні різновиди староукраїнської мови / В. А. Передрієнко // Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – К. : Українська енциклопедія, 2004. – С. ?
10. Русанівський В. М. Історія української літературної мови : підручник / В. М. Русанівський. – К. : АртЕк, 2002. – С. 6–9, 44–149.
11. Сучасна українська літературна мова. Стил і стилістика / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1973. – 588 с.

12. Шевченко Л. Л. Конфесійний стиль / Л. Л. Шевченко // Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – 3-є вид., змін. і доп. – К. : Українська енциклопедія, 2007. – С. 284.

Додаткова література

1. Взаємодія усних і писемних стилів мови / відп. ред. М. М. Пилинський. – К. : Наук. думка, 1982 – 180 с.
2. Жанри і стилі в історії української літературної мови / [В. В. Німчук, В. М. Русанівський, І. П. Чепіга та ін.]. – К. : Наук. думка, 1989. – 284 с.
3. Культура фахового мовлення : навч. посібник / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Книги ХХІ, 2006. – С. 29–34.
4. Теоретичні проблеми лінгвістичної стилістики. К. : Наук. думка, 1972. – 194 с.
5. Українська мова. Енциклопедія / за ред. І. В. Муромцева. – К. : Видавництво «Майстер-клас», 2011. – 400 с.
6. Фаріон І. Д. Мова – краса і сила: Суспільно-креативна роль української мови в ХІ – середині ХІХ ст. / Ірина Фаріон. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 212 с.
7. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови / І. Г. Чередниченко. – К. : Рад. школа, 1962. – 495 с.

Завдання 1. Визначте стиль, підстиль, сферу використання та призначення кожного з поданих текстів. Проаналізуйте мовні стилістичні особливості текстів.

І. Стаття 10. Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Із Конституції України

II. МОЛИТВА ДО СВЯТОГО ДУХА

Господи, Царю Небесний, Утішителю, Душе Істини! Зглянься на мене і помилуй мене, грішного раба Твого, і відпусти мені недостойному і прости все, чим нагрішив я сьогодні, як людина, навіть і не як людина, а гірше скотини, вільні мої гріхи й невірні, відомі й невідомі, що через молодість або через недобру науку, або через зухвальство чи малодушність сталися: може, іменем Твоїм я клявся, або думкою кого погудив, або кого образив, або з гніву наклеп на кого навів, або прогнівився, або засмутив кого, або неправду казав, або невчасно спав, або коли вбогий до мене приходив – я йому не допоміг, або осудив брата мого, або підманув, або погордував перед ним, або коли молився, то думкою про земне дбав, або що розпутне подумав, або об'ївся чи обпився, або через міру сміявся, або на чуже позаздрив, або щось неподібне сказав, або з гріха брата мого посміявся, або помолитись забув, та інші мої незчисленні гріхи, що їх не пам'ятаю, бо все оце, і ще більше, я зробив. Помилуй мене, Творче мій і Владико, бідного і недостойного раба Твого, і відпусти і прости мені, як Милосердний і Чоловіколюбний, щоб у спокої ліг, і заснув, і відпочив я, грішний і вбогий, і щоб вклонився, і оспівав, і прославив пречесне ім'я Твоє з Отцем і Єдинородним Сином Його нині, і повсякчас, і навіки-віків. Амінь.

III. Дуб звичайний – однодомна рослина родини букових. Дерево 20–50 м заввишки, з широкою неправильною кроною. Молоді гілки зеленувато-бурі або червоноуваті, голі або ледве опушені. Кора на стовбурі і багаторічних гілках темно-сіра. Листки чергові, короткочерешкові, видовженооберненояцеподібні, перистолопатеві, біля основи – з вушками. Квітки одностатеві, тичинкові, в пониклих сережках, складаються з 6-8-роздільної зеленуватої оцвітини, по 1-3 в пазухах верхніх листків, ніжки суцвіття біля плодів довші за черешок листка. Плід – горіх (жолудь). Цвіте протягом квітня – травня; плодоносить у вересні – жовтні. Утворює чисті насадження або росте в суміші з іншими породами майже по всій території України (у степу – переважно по долинах річок).

Із енциклопедичного довідника

IV. У багатьох чудових українських народних піснях оспівано зеленого патріарха лісів. У багатьох віршах постає він як символ незламної сили, могутності та переможного довголіття!

Дуб і справді живе надзвичайно довго. У селі Верхня Хортиця, яке нині перетворилося на передмістя Запоріжжя, височить старезний дуб-велетень, вік якого – понад вісімсот років. Ще за часів Київської Русі з брунатного жолудя проклюнувся паросток і, набираючи сили, згодом перетворився на могутнє розлоге дерево. Під ним проходили слов'янські племена, мешканці південних степів, у його затінку відпочивали, ховалися від дощу або палючого сонця. Нині над дубом-велетнем мчать реактивні лайнери, пролітають штучні супутники Землі, а він, як і колись, живе, зеленіє, задумливо шумить серед безкраїх рідних обширів.

Колись, багато віків тому, твердять учені, усе південне Придніпров'я вкривали дубові гаї. З часом діброви відступили перед натиском безкрайнього степу, серед якого і лишився, наче на згадку, цей один-єдиний дуб-довгожитель.

С. Івченко

V. Дуби ростуть поволі, неквапливо;
Хто садить дуба, – той його, можливо,
І не побачить вищим, аніж сам.
Це – дар, майбутнім, скажемо, літам,
Привіт іще не знаним поколінням,
Весна, в тумані схована осіннім.

М. Рильський

VI. Ясна Зоре нашого кону,
Славетна пані-добродійко,
Маріє Костянтинівно!

Городяни запрошують Вас взяти участь у виставі «Наталки Полтавки» під час святкування постанови пам'ятника нашому славному письменникові Котляревському. До їх запросин ударяюсь і від себе до Вас, наша ясна Зоре, з низьким укліном: допоможіть нам відбути наше святкування, як воно годиться задля такого значного для усього краю свята. Ми певні, що Ваша

завжди прихильна до слави рідного краю душа не обділить нас своєю ласкою, а Ваше чуле серце не обміне теплою прихильністю до нашого благання і жаги – бачити поряд з такими талановитими виставниками «Наталки Полтавки», як Кропивницький, Саксаганський, Садовський і Затиркевичка, і Вас, наша яскрава Зоре! Кропивницький і брати Тобілевичі з великою охотою згодилися на наші запитання, а славетний наш музикант – Микола Віталійович Лисенко пообіцяв прибути і виставити разом з «Наталкою Полтавкою» написану ним задля такого значного свята кантату на вічну пам'ять Котляревському. Як бачите, вельмишановна пані-добродійко, вся наша сила і краса збереться біля нас, щоб якнайкраще відбути наше перше краєве свято. Невже ж наша Зоря не світитиме на ньому? Невже вона не закрасить його своїм яскравим світлом? Ні, се неможливо бути, бо був би для нас великий сором і гріх, якби ми не бачили Вас на нашому святі! А якщо, не дай Боже, темні хмари щоденного життя зійдуться до купи і загородять Вам битий шлях до нас, – то хай грім святий і огненна блискавка розіб'ють їх і розіллють теплим дощем, щоб Ваша легка доріженька не курилася!

Жінка моя гаряче обійма Вас і запрошує до своєї власної хати, хоч і далеченько від міста (на 3-й Кобищанській улиці), зате серед саду зеленого, на підгір'ї пишному примостилася і рада-радісінька прикрити Вас і від спеки сонячної, і від гаму та кіптяви городянської.

Приїздіть, будь ласка!

До Вас усім серцем прихильний

П. Рудченко (Лист до М. К. Заньковецької).

VII. – Чому ви так пізно прийшли, вельмишановний пане?

– Я не приходив лише тому, що шанував ваш свіжий біль.

– Ви не знаєте, яка я самотня! Хоч дочки чудові у мене.

– З дочками легше. У мене три сини.

– Так пан меценат має дітей?

– Так.

– Я б хотіла, щоб пан меценат познайомився з моїми дочками.

– Ну, а де ж ваші дочки?

Ірина Вільде

Завдання 2. Запишіть за допомогою енциклопедій, словників і вивчіть визначення таких термінів: *експресивний стиль, жанр, ідіолект, ідіостиль, мовний стиль, об'єктивні стилі, підстиль, релігійний (конфесійний) стиль, стилістична система мови, стилістичне значення, стиль індивідуальний, стилістичні різновиди української мови, суб'єктивні стилі, функціональний стиль.*

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

ЗА ТЕМАМИ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

(викладач може обрати одне із запропонованих завдань або всі в комплексі)

Завдання 1. Письмово опишіть (самостійно або за допомогою джерел) один і той самий предмет (наприклад *хрест*), особу (*Бог, син*) або поняття (*любов, зрада*) в усіх основних стилях сучасної української мови (див. поданий далі **зразок**). Коротко схарактеризуйте основні мовні особливості текстів кожного стилю.

Зразок

ДОБРО

Релігійний стиль

А я вам кажу: любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас прокликає, творіть **добро** тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю своєму над злими й над добрими і дощ посилає на праведних і на неправедних. Коли бо ви любите тих, хто вас любить, то яку нагороду ви маєте? Хіба не те саме й митники роблять? І коли ви вітаєте тих, хто вас любить, то яку нагороду ви маєте? Чи й погани не чинять отак? Отож будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний.

Євангеліє від Матвія 5, 44–48

Публіцистичний стиль

Для дітей двадцять першого століття, анахронізм виглядає бесіда про **добро**, про досконалість, про святість і щирість, про милосердя і співчуття. Знищення над слабшим стає сьогодні

геройством. Убивство малолітнім старшої людини за копійки – нормою.

Із журналу «Голос Живої Вервиці»

Науковий стиль

Добро – це все позитивне в житті людей, що відповідає їх інтересам, бажанням, мріям; добра, корисна справа, вчинок; сукупність належних кому-небудь речей, предметів, цінностей і т. ін.

Із тлумачного словника

Художній стиль

Коли **добром** ніхто не дасть нам світла –
Його здобути треба – не молить,
Бо без борні нікчемні всі молитви.
І свічки мирної не варта та країна,
Що в боротьбі її не засвітила.

Іван Кочерга «Свіччине весілля»

Офіційно-діловий стиль

Громадянин Кузів Іван Михайлович, 1967 року народження, який проживає у м. Чорткові по вул. Незалежності, 70/3, 10.11.2009 р. біля 23 год., перебуваючи по вул. Монастирській, побачив свого сусіда Зозуленка Олексія Ярославовича в стані алкогольного сп'яніння і, бажаючи зробити йому **добро**, витягнув з лівої кишені його куртки належний останньому мобільний телефон, щоб той його не загубив. Умислу викрадати мобільний телефон не було...

Із пояснювальної записки

Розмовний стиль

- То яка розв'язка властива жанру казки?
- **Добро** завжди перемагає зло.
- Правильно. Запам'ятайте це, діти. Робіть добрі вчинки, а злих цурайтесь, бо за добро Бог нагороджує, а за зло карає.

Діалог учителя й учнів на уроці

Завдання 2. Тестові завдання.

Змістовий модуль 2 **ОСНОВНІ ОЗНАКИ РЕЛІГІЙНОГО (КОНФЕСІЙНОГО) СТИЛЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Тема 1. РЕЛІГІЙНИЙ СТИЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ, ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

План

1. Проблема назви стилю.
2. Основні класифікаційні ознаки релігійного стилю.
3. Релігійний стиль – один із найдавніших стилів української мови:
 - а) історія становлення і розвитку конфесійного стилю;
 - б) найдавніші українські писемні пам'ятки сакрального змісту;
 - в) особливості функціонування української мови в релігійній сфері: історія і сучасність.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Конфесійний чи богословський стиль? / Надія Бабич // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: збірник наукових праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 475–477: Слов'янська філологія. – С. 482–488.
2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови: [навч. посібник] / Н. Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – С. 11, 14.
3. Бабич Н. Д. Сучасний богословський (конфесійний) стиль української мови: жанри, мовні особливості, емоційна константа (оглядово-прикладний опис) // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки: [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 9–33.

4. Дзюбишина-Мельник Н. Стильово-стилістичні орієнтації сучасного конфесійного стилю / Наталія Дзюбишина-Мельник // Єдиними устами. – Львів, 1998. – Вип. 2. – С. 6–15.
5. Дзюбишина-Мельник Н. Ще один стиль української літературної мови / Наталія Дзюбишина-Мельник // Культура слова : респ. зб. – Вип. 45. – 1994. – С. 14–20.
6. Дудик П. С. Стилістика української мови : навч. посібник / П. С. Дудик. – К. : Вид. центр «Академія», 2005. – С. 91–93.
7. Коць Т. А. Сакральний стиль / Т. А. Коць // Українська лінгво-стилістика ХХ – початку ХХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела / за ред. д-ра філол. наук, проф. С. Я. Єрмоленко. – К. : Грамота, 2007. – 368 с.
8. Лісняк С. Богослужбова мова в християнських храмах міста Тернополя / Лісняк С. // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 154–158.
9. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – С. 29.
10. Мацько Л. І. Стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – С. 287–291.
11. Медвідь Ф. Українська мова як духовна основа національного релігійно-церковного життя / Федір Медвідь, Алла Медвідь // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 71–78.
12. Німчук В. В. Українська мова – священна мова / Василь Німчук // Людина і світ. – 1991. – № 11–12. – С. 28–39; 1993. – № 1. – С. 35–38; № 4–5. – С. 15–19.
13. Німчук В. В. Християнство й українська мова / Василь Німчук // Українська мова. – 2001. – № 1. – С. 11–34.
14. Огієнко І. Історія української літературної мови / Іван Огієнко. – К. : Либідь, 1995. – 294 с.
15. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки / Іван Огієнко. – К. : Ярославів Вал, 2014. – 56 с.
16. Огієнко І. Хвалімо Бога українською мовою! / Іван Огієнко // Дивослово. – 2007. – № 8. – С. 45–53.
17. Шевченко Л. Л. Конфесійний стиль / Л. Л. Шевченко // Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – 3-є вид., змін. і доп. – К. : Українська енциклопедія, 2007. – С. 284.

Додаткова література

1. Августин, архієп. Церковнослов'янська мова як мова богослужіння / архієп. Августин // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 13–19.
2. Бабич Н. Д. «Місцеві» мови у сучасному релігійному стилі / Надія Бабич // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 20–26.
3. Бабич Н. Д. Мова віросповідання як форма національно-культурного самовираження / Надія Бабич // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 163–164. – Філософія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 151–154.
4. Багнюк Н. Зі спостережень над мовою українських пам'яток проповідницького жанру кінця ХVІ – початку ХVІІ століть / Наталя Багнюк // Писемні пам'ятки: від картотеки до словника / Відп. ред. Г. Дидик-Меуш. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2013 (Серія «Історія мови»). – С. 162–170.
5. Бичкова Т. С. Фонетичні і словозмінні особливості рукописних апокрифічних збірок ХVІІ–ХVІІІ ст. у контексті становлення української літературної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бичкова Тетяна Сергіївна, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2005. – 20 с.
6. Гадомский А. К. Проблемы изучения религиозного стиля в украинской теологии / Александр Гадомский [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rastko.rs/filologija/stil/1012/09Gadomski.pdf
7. Задорожний В. До проблеми розвитку конфесійного стилю сучасної української літературної мови / Василь Задорожний // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 1998. – С. 137–144.
8. Золоте слово. Хрестоматія літератури України – Русі епохи середньовіччя ІХ – ХV століть : у 2 кн. – Кн. 1. / за ред. В. Яременка ; упорядники: В. Яременко, О. Сліпущко. – К. : Аконті, 2002. – 784 с. (Велес-книга С. 123–158. Курінний Петро. Реймська Євагелія – найдавніша пам'ятка письма Київської Русі. – С. 194–211. «Збірник» 1073 року. – С. 350–369. «Збірник» 1076 року. – С. 370–426).

9. Іваннікова Л. Українська богослужбова мова / Л. Іваннікова // Наша віра. – 2008. – Квіт. (№4). – С. 14-15.

10. Іваннікова Л. Українська богослужбова мова в діаспорі: неперервність традиції / Л. Іваннікова // Наша віра. – 2008. – Черв. (№6). – С. 5, 16.

11. Лесюк М. П. Українській Церкві – українську мову // Лесюк М. П. Доля моєї мови / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Пова Зоря, 2004. – С. 204–213.

12. Майданович Т. Собор української мови (формування духовного стилю) / Тетяна Майданович // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 335–342.

13. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Дохристиянські вірування українського народу / Митрополит Іларіон. – К. : Обереги, 1992. – 424 с.

14. Осінчук Ю. Староукраїнські переклади богослужбових текстів: Крехівський Апостол / Юрій Осінчук // Писемні пам'ятки: від картотеки до словника / Відп. ред. Г. Дидик-Меуш. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2013. – С. 171–186.

15. Петришина О. І. Мова проповідей Йосифа Сліпого : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Петришина Ольга Ігорівна; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Івано-Франківськ, 2007. – 18 с.

16. Презентація збірника матеріалів Всеукраїнської наукової конференції «Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій» / [М. Лесів, В. Німчук, Н. Бабич, А. Содомора, о. І. Гаваньо] // Єдиними устами : бюлетень Інституту богословської термінології та перекладів. – 1999. – № 3. – С. 3–18.

17. Русанівський В. М. Історія української літературної мови : підручник / В. М. Русанівський. – К. : АртЕк, 2002. – 424 с.

18. Симонова К. С. Українська мова у конфесійному письменстві XV ст. (На матеріалі «Четьї» 1489 р.) / К. С. Симонова // Жанри і стилі в історії української літературної мови / [В. В. Німчук, В. М. Русанівський, І. П. Чепіга та ін.] – К. : Наук. думка, 1989. – С. 56–79.

19. Фаріон І. Д. Мова – краса і сила: Суспільно-кreatпвна роль української мови в XI – середині XIX ст. / Ірина Фаріон. – Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 212 с.

Завдання 1. Ознайомтесь із літературою, поданою до практичного заняття. Скопіюйте або законспектуйте одну зі статей або ті сторінки з підручників чи монографій, де йдеться про конфесійний стиль, історію його розвитку та використання української мови в релігійній сфері.

Зверни увагу! Кожен студент готує виступ на основі однієї праці зі списку літератури, але джерело не повинно повторюватися (тривалість виступу – 5 хв.).

Завдання 2. За допомоги Інтернету знайдіть матеріал про найдавніші українські писемні пам'ятки сакрального змісту.

Тема 2. РЕЛІГІЙНА ЛЕКСИКА ЯК ОСНОВНА ОЗНАКА КОНФЕСІЙНОГО СТИЛЮ

План

1. Українська релігійна лексика як система.
2. Лексико-семантичні групи релігійної лексики.
3. Синонімія, антонімія, паронімія в системі конфесійної лексики.
4. Характеристика лексико-семантичної структури релігійних лексем.
5. Генетична класифікація.
6. Особливості вживання релігійної лексики в інших стилях сучасної української мови.
7. Відображення української релігійної лексики в лексикографічних працях.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Мовні особливості жанрів проповіді, обрядової промови («слова») й молитви // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 84–99.
2. Боднарук Ю. Семантико-стилістичні особливості релігійної лексики в сучасних друкованих засобах масової інформації / Боднарук Ю. //

Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 114–118.

3. Браїлко Ю. І. Конфесійна лексика як об'єкт лінгвостилістики // Ю. Браїлко // Рідний край. – Полтава, 2004. – № 1 (10). – С. 71–77.

4. Бурдіна Г. Вплив Біблії та конфесійного стилю на збагачення української лексики й фразеології / Галина Бурдіна // Християнство й українська мова : матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 259–265.

5. Деравчук С. Функціонально-семантичний статус епітетів у конфесійному стилі / Світлана Деравчук // Дивослово. – 2003. – № 1. – С. 17–19.

6. Дидик-Меуш Г. Спостереження над паронімією в богословській лексиці / Галина Дидик-Меуш // Християнство й українська мова : матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 150–156.

7. Дудик П. С. Стилістика української мови : навч. посібник / П. С. Дудик. – К. : Вид. центр «Академія», 2005. – С. 91–93.

8. Ковтун А. А. Модифікація семантики слова в українському художньому мовленні ХХ століття (на матеріалі релігійно-християнської лексики) : навчально-методичний посібник / Альбіна Ковтун. – Чернівці : Видавництво Чернівецького національного університету, 2009. – 100 с.

9. Наконечна Г. Про синонімію в богословській термінології / Галина Наконечна // Єдиними устами. – Львів, 1998. – Вип. 2. – С. 16–27.

10. Наконечна Г. Українська богословська термінологія: характеристика системи / Галина Наконечна // Християнство й українська мова : матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 79–92.

11. Осінчук Ю. З історії назв компонентів церковних богослужінь і таїнств / Юрій Осінчук // Українська мова. – 2008. – № 2. – С. 70–78.

12. Скаб М. В. Богословська термінологія у «Словнику української мови» / Марія Скаб // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 178–183.

13. Стежка Ю. До питання взаємодії конфесійного й художнього стилів (лексичні окаяніалізми, утворені від сакральних лексем, в українських поетів 60-80-х рр. ХХ ст.) / Юлія Стежка // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 420–427.

14. Струганець Л. Відображення сакральної лексики сучасної української літературної мови у кодифікованих працях ХХ ст. / Любов Струганець // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 428–435.

15. Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – 351 с.

16. Тодор О. Конфесійна лексика у мові періодики / О. Тодор // Культура слова. – 2001. – Вип. 59. – С. 77–78.

17. Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – 516 с.

18. Черненко І. Лексико-семантичні групи церковно-релігійних термінів у «Російсько-українському словнику наукової термінології» / Ірина Черненко // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 280–286.

Додаткова література

1. Бібла С. В. Склад, структура й шляхи формування української церковної термінології (назви церковних чинів та посад) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бібла Світлана Володимирівна; Ін-т української мови НАН України. – К., 1997. – 182 с.

2. Бочарова І. В. Лексико-семантичні і граматичні параметри назв релігійних свят у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бочарова Ірина Василівна; Київ. нац. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 1999. – 17 с.

3. Браїлко Ю. І. Семантико-стилістичні інтерпретації християнських теонімів у поезії Василя Стуса / Ю. Браїлко // Дивослово. – 2005. – № 1. – С. 44–48.

4. Браїлко Ю. І. Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60–80-х років ХХ ст. (семантико-стилістичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Браїлко Юлія Іванівна; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – 20 с.
5. Ворона І. І. Функціонування церковно-релігійних термінів-синонімів в українських богослужбових текстах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ворона Іванна Іванівна. – Івано-Франківськ, 2014. – 20 с.
6. Горбач О. Українська народна релігійно-християнська термінологія й лексика (1988) / Олекса Горбач // Статті до 1000-ліття християнізації Руси-України. – Мюнхен, 1991. – С. 99–146.
7. Ковтун А. А. Інноваційні процеси в церковно-релігійній лексиці (на матеріалі української прози ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ковтун Альбіна Анатоліївна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.
8. Корбут С. Словотвірне гніздо з вершиною -бог- у словниках української мови / Світлана Корбут // Біблія і культура : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 2. – С. 148–150.
9. Лук'янчук С. В. Епітет у конфесійному стилі сучасної української мови (функціонально-семантичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Лук'янчук Світлана Василівна; Інститут української мови НАН України. – К., 2008. – 20 с.
10. Мороз Т. В. Лексика перекладів книг Святого Письма у контексті розвитку української літературної мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Мороз Тетяна Василівна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2007. – 20 с.
11. Мороз Т. Церковнослов'янізми біблійних перекладів П. Куліша у словнику Б. Грінченка / Мороз Т. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 149–153.
12. Навальна М. Лексика конфесійного стилю в нових функціонально-стилістичних виявах (на прикладі мови інтерпет-видання «Українська правда») / Павальна М. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вип. 659.

Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 14–17.

13. Осінчук Ю. В. Історія богослужбово-обрядової лексики української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Осінчук Юрій Васильович; Нац. академія наук України, Ін-т укр. мови. – К., 2008. – 20 с.

14. Осінчук Ю. В. Історія української богослужбово-обрядової лексики : [монографія] / Юрій Осінчук. – К. : Інститут української мови НАН України, 2009. – 176 с.

15. Піддубна Н. В. Формування номенклатури назв релігійних споруд в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Піддубна Наталія Віталіївна; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2000. – 20 с.

16. Пуряєва Н. В. Формування української церковно-обрядової термінології (назви богослужбових предметів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Пуряєва Наталія Володимирівна; НАН України, Інститут укр. мови. – К., 2001. – 20 с.

17. Сенів Ю. Семантика релігійних лексем *Бог* та *Ісус Христос* у художній літературі кінця ХХ – початку ХХІ століття / Юлія Сенів / Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. пр. / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вин. 509–511 : Слов'янська філологія. – С. 265–269.

18. Стецик М. Сакральний антропонімікон Дмитра Павличка / Стецик М. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 196–202.

19. Ципердюк О. Д. Теонім «Бог» у поетичному мовленні Олександра Олеса: семантико-стилістичний аспект / Оксана Ципердюк // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Вип. ХХІХ-ХХХІ. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту, 2011. – С. 370–375.

20. Ципердюк О. Д. Функціонування релігійної лексики в новелах Василя Стефаника / Оксана Ципердюк // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Вип. 34–35. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту, 2012. – С. 157–165.

21. Ципердюк О. Д. «Хай стануть крилами наші хрести»: семантичний простір лексеми *хрест* у поетичному мовленні Олеся / Оксана Ципердюк // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. праць. – Вип. 33 / редкол.: Г. Ф. Семенюк (гол. ред.), А. В. Козлов (відп. ред.) та ін. – Ч. 1. – К. : Твім інтер, 2009. – С. 446-457.

22. Шевченків М. Бог Суцый в поезії Кобзаря / Михайл Шевченків. – Зарваниця-Lublin-Тернопіль : Астон, 2008. – 168 с.

Довідкова література

1. Абетка християнської науки і обряду. – Вид-во Івано-Франківської теологічної академії, 2002. – 339 с.

2. Вагнер К. Короткий теологічний словник / Карль Вагнер, Герберт Форгрімлер; пер. з нім. о. д-ра Олександра Авраменка. – Л., 1996. – 663 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Шерун», 2005. – 1728 с.

4. Іларіон (Іван Огієнко). Етимологічно-семантичний словник української мови. – Т. 1–3. – Вінніпег. – Т. 1. – 1979; Т. 2. – 1982; – Т. 3. – 1988.

5. Пуряєва Н. Словник церковно-обрядової термінології / Наталія Пуряєва. – Львів : Свічадо, 2001. – 156 с. (2 тис. найменувань).

6. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного, Б. Ломовика. – К. : Четверта хвиля, 1996. – 386 с.

7. Словарь української мови : у 4 т. / за ред. Б. Грінченка. – К., 1996.

8. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наук. думка, 1970–1980.

9. Шевченко В. М. Словник-довідник з релігієзнавства / В. М. Шевченко. – К. : Наук. думка, 2004. – 560 с. (3 тис. статей).

Завдання 1. Доповніть, використавши словники, лексико-семантичні групи релігійної лексики, подані в лекції, своїми прикладами (по 5 прикладів до кожної групи). За словниками з'ясуйте значення цих лексем.

Завдання 2. За допомогою словників, поданих у списку літератури до практичного заняття, поясніть значення слів: *абат, абсолют, амвон, амінь, алілуя, Біблія, велі, вістар, волхви, геєна, джана, джаханам, духівник, євхаристія, капище, капелан, меса, миро, неофіт, нуниць, осанна, панікадило, пантеон, паперть*.

пастир, ряса, Саваоф (Саваот), Трійця. З яких мов прийшли ці слова до української мови? Які з лексем є рідковживаними і чому?

Завдання 3. Випишіть із текстів конфесійного стилю (Біблії, молитов, літургійних текстів, катехизмової літератури, проповідей):

а) епітети на означення Бога, Богородиці;

б) групи синонімів та антонімів;

в) лексеми іншомовного походження (старослов'янськи, грецизми, латинізми, гебраїзми). Усно поясніть їх роль у релігійних текстах.

Завдання 4. Знайдіть в одному із запропонованих текстів слова з релігійним значенням, поясніть їх семантику. Охарактеризуйте, у прямому чи переносному значенні вжито релігійну лексику і яку роль вона виконує в художньому тексті.

I. ... Вже сама крадіжка апарата в Бардадима було діло неабияке, варте уваги широкої громадськості. А мені ж треба довести тому іскаріотському Павлуші, кого він, Юда, проміняв на ту лелеку обскубану. Щоб він плакав, отакими слізьми плакав у подушку, карався, страждав і каювся. А я в його бік і не гляну. Хай кається! Хай! Щоб знав, як зраджувати друзів. Хай плаче! І задля цього можна й ризикнути.

З роману «Тореадори з Васюківки» Всеволода Нестайка

II. МІЙ ХРЕСТ

Сьогодні вечір, а вона – з ними.

Сьогодні вітер – а я сам знову.

Оце мій хрест. Зніміть його з мене.

Оце мій хрест. Зніміть мене з нього.

Оцей мій хрест. Я піс його довго.

Зустрів її і кинув під ноги.

«Оце, – кажу, – такі мої дрова.

Ти розпали мені вогню з нього».

Вона сказала: – В мене є фрески.
У мене храми є, на них – шпилі.
Якби маленький золотий хрестик.
Якби на шию, а не на спину.

Тепер прийшли і кажуть: «Прощайся».
Центуріони стали, як вліті.
Візьміть маленьке золоте щастя.
Лишіть велике кам'яне лихо...

Хрестоносіння, кажуть, це – догма,
І час новий мене змете, змеле.
Оце мій хрест. Я ніс його довго.
Зніміть мене. Зніміть його з мене.

Олександр Ірванець

III. ***

Без сповіді, без причастя,
невільник гріха навів,
волочачи своє щастя,
відходив двадцятий вік.

В смертельних кільцях здавила
історія, як змія.
На силу встала сила.
Хай буде воля твоя.

Василь Герасим'юк

IV. ***

вони приходять – макові як діти –
і голосно стають коло вікна.
в Господніх яслах дихає струна –
така тоненька і така тендітна.

вичунюєш по звуку навпрошки,
і сніг рипить басами вузлуватими.
так сходяться до місяця зірки –
колядуватимуть.

Іван Андрусяк

V. ***

фонетика тиші
Господня роса
і промінь що пише
крилом небеса

до чистого звуку
живого чуття
немовби за руку
приводить Дитя

до звуку з якого
помоляться Втрюх –
так з Бога Живого
рождається Бог

Іван Андрусяк

VI. ЦЕРКВА З ОЧЕРЕТУ

я тебе не чую
церкво з очерету
над зеленим криком
я не знаю де ти
над блакитним тремом
ворскли вікової
я не бачу де ти
я не знаю хто я

десь ти вікувала
сплетена з тривкого
десь бобри і риби
поклонялись Богу
а між ними птиці
запахи і люди
церкво з очерету
де тебе не буде

церкво споришева
церкво полинова
зі стебел і листя
із душі і крові
з голосу і крику
словом та сторожі
це ж яка велика
твоя церква Боже!

у небесну ворсклу
у снагу і лету
ти колись вплелася
церкво з очерету
літургія тиші
там звучить і нині
очеретом дише
Бог і Україна

наслухаю хто я
начуваю де ти
ще колись постою
в церкві з очерету
помолюсь і здмухну
свічечку із воску
та й ступну старенький
у небесну ворсклу
Іван Андрусяк

VII. ***
Білим світом, де торг і борг
Розкидають людей, як віхті,
Йде зажурений босий Бог
І з розпуки кусає лікті.
У потоці жадань і черг,
Де хитрують усі і кожний,
світ забув, що відплив ковчег.
Цього разу такий порожній...

Богдан Томенчук

VIII. ***
...Та нитка стежки в полотні зими
І ті спіги, як дідові сивипи...
Ходила Матір Божа між людьми,
В людські печалі спеленавши Сина.
Стояв мороз жорстокий, як тюрма, –
А коляда не обминала й хвіртки.
Казав нам вчитель, що Христа – нема
Й благав очима: «Ви мені не вірте».
Як течія розкутої ріки,
Пречистий знак високого творіння,
Ішли селом малі колядники –
То Україна йшла до Воскресіння.

Богдан Томенчук

IX. ***
Торговці в храмі і навколо храму.
Такий ось небіблійний поворот.
Цинізм в ціні і власник цього краму
В нову пустелю поведе народ.
Всі в словесах, немов старці в лахмітті,
Слухняною юрбою побредем.
Все проминем, й не зауважим миті,
Коли зоря осяє Вифлеєм...

Богдан Томенчук

X.
*Політичним
арештантам-мужикам
на Святий вечір*

... До хати увійшов Василь із школярем.
– А в вас, мамо, на печі Різдво? Вінчую вас щестем, здоров'єм,
аби-сте ще прожили межі нами, – віншував син мамі та й цілував
у руку.
– Ой синку, мені Різдво не в голові. Я, дитинко, всі дні оплакую,
і свето, і будень, – казала баба, та й сльози в очах показалися.

– А я прийшов письмо від Федора прочитати, бо вчора на пошті прийшло. Семенів, аді, прочитає.

– Та що приписує, дужий він ци слабує?

Василь витягнув лист із череса, подав школяреві, а цей взяв читати:

«Коханий мій брате Василю і ви, мамо!

Клонюся до вас на Різдво і вінчую вас на ці света. Заколідував би-м вам колєдку з криміналу, але боюси, що вітер мою колєду у лісі стратить та й під ваші вікна не привіє».

Стара мама обсипалася слізьми, а Василь мовчав.

«Тут арештанти як заколідують, то аж сирий мур розсипаєси, аж ржа із ґратів опадає. Як поведуть голосом, то аж дозорці вислухують. А така колєда в неволі сумна та страшна! А собі-то я впочі геть-чисто нагадав за колєду. Як ще я хлопцем ходив колідувати, як ви, мамо, мене у тата здоволєли, аби пустили у колєду, а потім як ми парубками вже ходили із скрипков колідувати. Бувало, станемо як ліс під вікном. Колідуюмо, а скрипка плаче межи нами, як дитина. Ми ще дужче, а скрипка рівно плаче, і ніколи ми її не могли переколідувати. Аді, отепер чую, як та скрипка плакала, таки гєзди плаче...»

– Ой сину, сину, тото-с діти осиротив, – шептала баба...

З новели «Лист» Василя Стефаника

Завдання 5. Доберіть самостійно художній або публіцистичний текст (чи уривок з нього), у якому вжито релігійну лексику. Поясніть лексико-семантичні та функціонально-стилістичні особливості релігійних лексем у тексті.

Тема 3. ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНИХ ТЕКСТІВ

План

1. Словотвір релігійної лексики.
2. Морфологічні риси релігійних текстів.
3. Синтаксис релігійних текстів.
4. Особливості вживання художніх тропів і стилістичних фігур у релігійному мовленні.
5. Мовленнєвий етикет християн.

Основна література

1. Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту, із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно паново перекладена [переклад проф. Івана Огієнка]. – Б. м. : Видавництво Благодійного фонду «Лібре», 2007. – 1360 с.

2. Бабич П. Д. Мовні особливості жанрів проповіді, обрядової промови («слова») й молитви // Бабич П. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [зб. науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 84–99.

3. Бабич Н. Д. «Нанизання» як спосіб стилістичного увиразнення тексту (від біблійного до новочасного) // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [зб. науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 99–107.

4. Богдан С. К. Мовленнєвий етикет українців: традиції і сучасність / Світлана Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 475 с.

5. Гринів Р. Семантика виразів мовленнєвого етикету християн / Гринів Р. // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 42–46.

6. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – С. 91–93.

7. Кєдь Л. Стилістичні функції метафоричних конструкцій в Євангелії від Івана / Людмила Кєдь // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 156–158.

8. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – Вид. третє, доповн. і переробл. – К. : Вища школа, 1987. – 352 с.

9. Мацько Л. І. Стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько ; за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.

10. Петришина О. І. Мова проповідей Йосифа Сліпого : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Петришина Ольга Ігорівна, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Івано-Франківськ, 2007. – 18 с.

11. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. Повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, араміїськими та грецькими текстами. Під час Другого Ватиканського Вселенського Собору [переклад о. Івана Хоменка]. – 1069 с.+352 с.

Додаткова література

1. Кислюк Л. Українські словотворчі ресурси в текстах Святого Письма / Кислюк Л. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 124–128.

2. Лінгвістичний аналіз тексту : словник термінів / [Голянич М. І., Іванишин Н. Я., Ріжко Р. Л., Стефурак Р. І.]; за ред. М. І. Голянич. – Івано-Франківськ : Сімик, 2012. – 392 с.

3. Мороз Т. Імспірки-повтори П. Куліша в його перекладі Біблії / Тетяна Мороз // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Випуск XV–XVIII. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007. – С. 282–287.

4. Мороз Т. Синтаксична варіантність у текстах книг Святого Письма (на матеріалі перекладів П. Морачевського, П. Куліша, І. Огієнка) / Тетяна Мороз // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія : зб. наук. праць. – Вип. 321–322. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 413–421.

5. Скаб М. С. Особливості виявлення апеляції в сакральних текстах / Мар'ян Скаб // Біблія і культура : зб. наук. ст. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 1. – С. 221–224.

6. Скаб М. С. Своєрідність «тикання» у сакральному мовленні / Мар'ян Скаб // Біблія і культура : зб. наук. ст. – Вип. 5. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 303–306.

7. Судук І. Засоби вираження порівняльної семантики в біблійних компаративних конструкціях / Ірина Судук // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Випуск XI–XII. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 203–209.

8. Судук І. Синтаксичні особливості ідіостилію перекладачів Святого Письма (на матеріалі порівняльних конструкцій) / Ірина Судук // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія : зб. наук. праць. – Вип. 321–322. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 409–412.

9. Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – 2-е вид., випр. і доп. – К. : Українська енциклопедія, 2004. – 824 с.

Завдання 1. Відповідь на питання про граматичні особливості конфесійного стилю проілюструйте власноруч дібраними прикладами з текстів конфесійного стилю.

Завдання 2. На прикладі біблійного тексту:

а) продемонструйте стилістичні фігури повтору,

б) охарактеризуйте вживання порівняльних конструкцій у релігійному мовленні;

в) проаналізуйте метафоричні конструкції.

Завдання 3. На прикладі катехизмової літератури продемонструйте стилістичний прийом антитези. Які типи антонімів використано і чим зумовлене їх використання в аналізованому тексті?

Завдання 4. Наведіть приклади типових формул мовленнєвого етикету християн, зокрема:

а) вітання; б) прощання; в) звертання; г) побажання (благословення).

Охарактеризуйте, що об'єднує всі наведені мовленнєві формули і наскільки християнський мовленнєвий етикет поширений у різних сферах сучасного українського суспільства. Які функції виконують типові формули християнського мовленнєвого етикету?

Тема 4. УКРАЇНСЬКА БОГОСЛОВСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ

План

1. Система української богословської термінології.

2. Становлення української християнської термінології.

3. Основні проблеми терміновживання і термінотворення в сучасному релігійному стилі:

а) церковнослов'янзми в українській релігійній термінології;

б) варіантність у структурі богословської лексики;

в) проблеми правопису релігійних назв.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Проблеми терміновживання і термінотворення в сучасному конфесійному стилі / Надія Бабич // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 161–169.
2. Дзюбишина-Мельник П. Мова релігійної преси з погляду загальнолітературних норм / Наталя Дзюбишина-Мельник // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 202–214.
3. Наконечна Г. Українська богословська термінологія: характеристика системи / Галина Наконечна // Християнство й українська мова : матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 79–92.
4. Панько Т. І. Українське термінознавство : [підручник] / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
5. Петрович Л. До питання церковнослов'янізмів в українській богословській термінології / Лілія Петрович // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 97–107.
6. Рибак Н. До проблеми вживання іншомовних слів і правопису власних назв у сучасній українській богословській термінології і популярній релігійній літературі / Наталія Рибак // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 313–316.

Додаткова література

1. Задорожний В. До проблеми розвитку конфесійного стилю сучасної української літературної мови / Василь Задорожний // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 137–144.
2. Захарків О. До проблеми варіантності у структурі богословської лексики / Олександра Захарків // Сучасна українська богословська

термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 294–304.

3. Коць Т. Завіт – заповіт / Т. Коць // Культура слова. – 2002. – Вип. 60. – С. 67–68.

4. Петрович М. Христове воплощення чи втілення? (До методології усталення богословської термінології) / Михайло Петрович // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 233–243.

5. Пуряєва Н. Варіантність у сучасній українській церковно-обрядовій термінології: проблеми термінографічного відображення / Наталія Пуряєва // Християнство й українська мова : матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 101–110.

6. Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – 351 с.

Завдання 1. Ознайомтесь зі статтею Г. Наконечної «Українська богословська термінологія: характеристика системи» (див. працю № 3 в переліку основної літератури) для підготовки питання № 1 практичного заняття.

Завдання 2. Ознайомтесь із розділом «Сакральна термінологія» з підручника Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк «Українське термінознавство» (див. працю № 4 у переліку основної літератури) для підготовки питання № 2 практичного заняття.

Завдання 3. Законспекуйте (або скопіюйте) і коротко усно проаналізуйте зміст праць Н. Бабич, Н. Дзюбишиної-Мельник, Г. Наконечної, Н. Рибак, О. Федик, Л. Петрович. Які проблеми порушують і яке їх вирішення пропонують автори публікацій?

Тема 5. ПРАВОПИСНІ ПРОБЛЕМИ РЕЛІГІЙНОЇ ЛЕКСИКИ

План

1. Написання великої літери в релігійній лексиці.
2. Літери **і** та **и** в іншомовних загальних назвах.
3. Літери **г** та **г** у словах іншомовного походження.
4. Транслітерація початкової йоти перед голосним у грецьких запозиченнях.
5. Літери **т** та **ф** у запозиченнях із грецької мови.

Основна література

1. До Правосписної комісії НАН України. Рекомендації щодо написання великої букви в релігійних назвах // Єдиними устами : бюлетень Інституту богословської термінології та перекладів при Львівській богословській академії. – 1999. – № 3. – С. 30–33.
2. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К.: Наук. думка, 2004. – 202 с.
3. Термінологічно-правосписний порадишник для богословів та редакторів богословських текстів, рекомендований Інститутом богословської термінології та перекладів Українського католицького університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucu.edu.ua/poradnyk/orthography/lu/>
4. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. – К.: Наук. думка, 2008. – 288 с.
5. Федик О. Духовні номінації та їх правопис / Ольга Федик // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів: Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 287–293.

Додаткова література

1. Дзюбишина-Мельник Н. Мова релігійної преси з погляду загальнолітературних норм / Наталя Дзюбишина-Мельник // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів: Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 202–214.
2. Захарків О. Як правильно: *катихизм, катехизм, катихизис, катехізіс, катехіза?* / Олександра Захарків, Зоряна Куньч // Єдиними устами : вісник Інституту богословської термінології та перекладів. – 2000. № 4. С. 62–71.

3. Коць Т. Іоанн Павло II чи Іван Павло II? / Тетяна Коць // Культура слова. – 2001. – Вип. 57/58. – С. 119–120.

4. Огієнко І. Методологія перекладу Святого Письма та богослужбових книг на українську мову / Іван Огієнко // Єдиними устами : вісник Інституту богословської термінології та перекладів. – 2000. – № 4. – С. 2–41.

5. Рибак П. До проблеми вживання іншомовних слів і правопису власних назв у сучасній українській богословській термінології і популярній релігійній літературі / Наталя Рибак // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. Львів: Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 313–316.

Завдання 1. Порівняйте орфографічні норми щодо правопису релігійної лексики, зафіксовані в «Українському правописі», та рекомендації Інституту богословської термінології та перекладів Українського католицького університету.

Завдання 2. Випишіть зі словника-довідника В. Жайворонка всі власні релігійні назви, зверніть увагу на їх правопис.

Завдання 3. Запишіть, розкривши дужки, релігійні номінації правильно (відповідно до чинного українського правопису). Прокоментуйте, у яких випадках «Термінологічно-правосписний порадишник для богословів та редакторів богословських текстів», рекомендований Інститутом богословської термінології та перекладів Українського католицького університету, пропонує інший правопис релігійних назв?

(Б,б)удда, (А,а)нгел, (С,с)вяте (П,п)исьмо, (З,з)атока (С,с)вятого (Л,л)аврентія, (С,с)вятий Петро, (С,с)вятий (Д,д)ух, (В,в)еликий (П,п)іст, (С,с)ин (Б,б)ожий, (У,у)країнська (Г,г)реко-(К,к)атолицька церква, (С,с)офійський (С,с)обор, (Р,р)іздвяні (С,с)вята, (В,в)ербна (Н,н)еділя, (Б,б)огиня (В,в)енера, (М,м)атір (Б,б)ожа, (Т,т)айство (П,п)ричастя, (В,в)еликдень, (Т,т)еплого (О,о)лекси, свяще(н,н)ик, (П,п)апа (Р,р)имський, свяще(н,н)ослужитель, Голго(ф,т)а, Ге(ф,т)симанія, (Т,Ф)ома, арх(и,і)єпископ, ал(и,і)луя, єп(и,і)скоп, єп(и, і)трахиль, х(и,і)ротонія, (Іу,ІУ)да, (Іо,Йо)ан, релі(г,г)ія, Вуль(г,г)ата.

Тема 6. ПІДСТИЛИ РЕЛІГІЙНОГО СТИЛЮ: МОЛИТВА

План

1. Загальна характеристика підстилів релігійного стилю і проблема їх виділення.
2. Підстиль молитви. Молитва як форма спілкування людини з Богом.
3. Мовні засоби емоційного впливу молитви.
4. Молитва як жанр літератури.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Мовні засоби емоційного впливу молитви / Надія Бабич // Галицько-волинський хронограф. – 1996. – № 1. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 29–37.
2. Бабич Н. Д. Сучасний богословський (конфесійний) стиль української мови: жанри, мовні особливості, емоційна константа (оглядово-прикладний опис) // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – 216 с.
3. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – С. 91–93.
4. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – С. 29.
5. Мацько Л. І. Стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько ; за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – С. 287–291.
6. Мирончук О. Я. Виокремлення підстилів та жанрів у конфесійному стилі української мови / Олександр Мирончук // Культура слова. – 2010. – Вип. 72. – С. 151–157.
7. Салига Т. Ю. Молимося, Боже єдиний... / Тарас Салига // Слово благовісту: антологія української релігійної поезії / упоряд. Т. Ю. Салига. – Львів : Світ, 1999. – С. 6–39.
8. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. – 824 с.

Додаткова література

1. Баран Г. Розвиток жанру української християнської віршованої молитви XIX ст. / Ганна Баран // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508: Слов'янська філологія. – С. 173–178.
2. Гудима І. П. Молитва як елемент релігійного культу і явище культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09. 00. 11 / Гудима І. П.; Інститут філософії НАН України. – К., 1996. – 20 с.
3. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова : підручник для вищих навчальних закладів / М. Зубков. – 7-ме вид., виправл. – Донецьк : СПД ФО Сердюк В. І., 2005. – С. 26.
4. Катрій Ю. Наша християнська традиція / Ю. Катрій. – 3-тє вид. – Львів : Місіонер, 2007. – 396 с.
5. Кровицька О. Іменник «молитва» у мовній традиції XVI–XVII ст. / Ольга Кровицька // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Вип. XV–XVIII. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 314–316.
6. Мирончук О. Я. Назви чинів святості в історії релігійного стилю української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Мирончук Олександр Якович. – К., 2014. – 20 с.
7. Петришина О. І. Мова проповідей Йосифа Сліпого : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Петришина Ольга Ігорівна, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Івано-Франківськ, 2007. – 18 с.
8. Святі чуття, закладені в молитву: антологія української поезії : [у 2-х кн.]. – Чернівці, 1966.
9. Слово благовісту: антологія української релігійної поезії / упоряд. Т. Ю. Салига. – Львів : Світ, 1999. – 784 с.
10. Хомишин Г. Парафіяльна місія / Григорій Хомишин. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1999. – 472 с.

Завдання 1. Законспекуйте статтю Т. Салиги «Молимося, Боже єдиний...», прокоментуйте її основні положення. Які українські письменники використовували жанр молитви у своїй творчості?

Завдання 2. Наведіть 1-2 приклади художніх текстів жанру молитви? Які риси вказують на те, що ці твори належать до цього жанру?

Завдання 3. Зробіть мовностилістичний аналіз Господньої молитви або іншої молитви (на власний вибір). Схему та зразки мовностилістичного аналізу релігійного тексту див. на с. 78–89.

Тема 7. ПІДСТИЛІ РЕЛІГІЙНОГО СТИЛЮ: ЛІТУРГІКА, ПРОПОВІДЬ, КАТЕХИТИКА

План

1. Підстиль літургії.
1. Підстиль проповіді.
2. Підстиль катехитики.
3. Зв'язок підстилів релігійного стилю з іншими функціональними стилями сучасної української мови.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Мовностилістичні засоби емоційного, естетичного й інтелектуального впливу проповіді на сучасного християнина / Надія Бабич // Галицько-буковинський хронограф. – Івано-Франківськ; Чернівці, 1997. – № 1(2). – С. 21–26.
2. Зелінська О. Релігійна лексика у барокових проповідях / Оксана Зелінська // Писемні пам'ятки: від картотеки до словника / відп. ред. Г. Дидик-Меуш. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2013. – С. 103–111.
3. Куньч З. Церковна проповідь і проблеми культури мови / Зоряна Куньч // Християнство й українська мова: матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів: Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 436–443.
4. Павлова І. Г. Мовні засоби організації проповідей митрополита Іларіона «Навчаймо дітей своїх української мови!» / Ірина Павлова // Християнство й українська мова: матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів: Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 462–470.

5. Панченков А. Лінгвостилістичні характеристики церковної проповіді / Андрій Панченков // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Вип. XV–XVIII. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ, 2007. – С. 579–582.

6. Петришина О. І. Визначальні риси та особливості функціонування проповідницького підстилю як різновиду релігійного стилю сучасної української літературної мови / Ольга Петришина // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508: Слов'янська філологія. – С. 196–203.

7. Петришина О. І. Мова проповідей Йосифа Сліного: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Петришина Ольга Ігорівна; Тернопільський нац. педагог. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.

8. Полюга Л. М. До джерел українського красномовства в релігійній проповіді (Іларіон – Гаятовський – сучасність) / Левко Полюга // Християнство й українська мова: матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів: Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 444–448.

Додаткова література

1. Дзюбенко Я. А. Концептуальні категорії тексту проповіді ХІ та ХVІ століть у комунікативному аспекті / Я. А. Дзюбенко // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – К., 2001. – Вип. 3. – С. 141–147.
2. Кравченко Н. О. Лексичні засоби реалізації сакральності в текстах українських й англійських проповідей / Н. О. Кравченко // Записки з українського мовознавства. – Одеса, 2003. – Вип. 12: Українська ментальність: діалог світів. – С. 282–287.
3. Мудрий С. Проповідництво і катехитика / Софрон Мудрий. – Рим, 1993. – 174 с.
4. Новик О. П. Використання оповідних елементів у проповідях другої половини 18 століття (на матеріалів творів Івана Леванди) / О. П. Новик // Актуальні проблеми слов'янської філології. – К., 2004. – Вип. 9: Лінгвістика і літературознавство. – С. 495–502.

5. Нуцковска Г. Мова та стиль пастирських послань Митрополита Андрія Шептицького / Галина Нуцковска. – Люблін, 2003. – 298 с.

6. Павлова І. Г. Слово як семантико-функціональна одиниця в структурі української проповіді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Павлова Ірина Григорівна ; Нац. пед. ун-т. ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – 20 с.

Завдання 1

I варіант. Письмово охарактеризуйте мовностилістичні засоби літургійного (богослужбового) тексту. Визначте: а) мовні засоби, які єднають його з текстами інших підстилів релігійного стилю; б) мовні засоби, якими літургійний текст відрізняється від інших релігійних текстів.

II варіант. Письмово проаналізуйте мовностилістичну організацію сучасної української проповіді на всіх мовних рівнях. Визначте: а) мовні засоби, які єднають її з текстами інших підстилів релігійного стилю; б) мовні засоби, якими проповідницький текст відрізняється від інших релігійних текстів.

III варіант. Письмово проаналізуйте мовні риси катехизмового тексту. Визначте: а) мовні засоби, які єднають його з текстами інших підстилів релігійного стилю; б) мовні засоби, якими катехизмова література відрізняється від інших релігійних текстів.

Зверни увагу! Релігійні тексти різних підстилів можна дібрати самому або знайти в таких джерелах:

1. Апостольські повчання на неділі. Радіоповіді з Ватикану. – 2-е вид. – Львів : Місіонер, 2007. – 278 с.

2. Борисів Інокентій, о. Проповіді на Великий Піст / о. Інокентій Борисів. – К. : Златоструй, 2007. – 252 с.

3. Божественна Літургія св. Йоана Золотоустого. – Вид. друге, виправлене. – Львів : Свічадо, 2003. – 63 с.

4. Катехизм Католицької Церкви. – Жовква : Місіонер, 2002. – 772 с.

5. Прийдіте поклонімося : молитовник. – 4-те вид., випр. – Львів : Свічадо, 2002. – 960 с.

6. Рибарук І. Певіста Господня / о. Іван Рибарук. – Брустурів : Дискурсус, 2013. – 72 с.

7. Феодосій (Софонович); ієромонах. Виклад о Церкві святій / Ієромонах Феодосій (Софонович). – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2002. – 111 с.

Завдання 2. Встановіть: а) які ознаки проповіді єднають її з публіцистичним стилем, розмовним і художнім стилями; б) які ознаки катехизмових текстів єднають їх із науковим стилем; в) з яким підстилем релігійного стилю пов'язаний підстиль літургії і чому.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА ЗА ТЕМАМИ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

(викладач може обрати одне із запропонованих завдань або всі в комплексі)

Завдання 1. Зробіть мовностилістичний аналіз релігійного тексту (на власний вибір). Схему та зразки мовностилістичного аналізу релігійного тексту див. на с. 78–89. Релігійні тексти для мовностилістичного аналізу див. на с. 90–111.

Завдання 2. Тестові завдання.

Змістовий модуль 3
**УНЕСОК РЕЛІГІЙНОГО СТИЛЮ В РОЗВИТОК
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ
ІСТОРІЯ ЙОГО ВИВЧЕННЯ**

**Тема 1. БІБЛІЯ І СТАНОВЛЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ**

План

1. Біблія – Книга Книг:
 - а) загальна характеристика Святого Письма;
 - б) вплив Біблії на розвиток культури українського народу.
2. Внесок Біблії і релігійного стилю загалом у формування сучасної української літературної мови:
 - а) збагачення української лексики;
 - б) розвиток української фразеології.
3. Біблійні тексти як підстиль канонічної літератури релігійного стилю сучасної української мови.
4. Елементи художнього та публіцистичного стилів у біблійних текстах.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Біблія і наука риторики / Надія Бабич // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 127–130.
2. Бабич Н. Д. Лінгвофілософія біблійного тексту // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 37–47.
3. Біблія для сімейного читання з коментарями та ілюстраціями. – К. : Грані-Т, 2008. – 144 с. з іл.
4. Бурдіна Г. Вплив Біблії та конфесійного стилю на збагачення української лексики й фразеології / Галина Бурдіна // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 259–266.

5. Горбач О. Мовостиль новітніх перекладів Святого Письма на українську мову 19-20 вв. / Олекса Горбач // Наук. зап. Укр. вільного ун-ту. – Мюнхен, 1988. – Ч. 13: Філософ. ф-т. Зб. мовної комісії Наукового конгресу в 1000-ліття Хрещення Руси-України. – Мюнхен, 1988. – С. 2–98.

6. Добосевич У. Релігійне письменство у формуванні української книжної мови XVI – першої половини XVII ст. / Уляна Добосевич // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 353–361.

7. Кедь Л. Стилістичні функції метафоричних конструкцій в Євангелії від Івана / Людмила Кедь // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 156–158.

8. Коваль А. П. Спочатку було Слово: крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А. П. Коваль. – К.: Либідь, 2001. – 312 с.

9. Курилик В. Біблія і національні переклади – запорука одухотворення людини / В. Курилик // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 193–199.

10. Лесюк М. Мова і стиль українських перекладів Книги псалмів / Микола Лесюк // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 133–138.

11. Медвідь-Пахомова С. Вплив християнства на антропонімійну систему української мови / Світлана Медвідь-Пахомова // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 293–301.

12. Фаріон І. Вплив християнства на український антропонімікон / Ірина Фаріон // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 302–313.

13. Федонюк В. З історії розвитку християнської лексики / Валентина Федонюк // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богосл. Акад., 1998. – С. 146–151.

14. Шевченко Л. Л. Слов'янські переклади Святого Письма та їхній вплив на становлення національних мов / Л. Л. Шевченко // Мовознавство. – 2003. – № 2–3. – С. 145–150.

Додаткова література

1. Біленко Т. Феномен слова в українських реаліях : [монографія] / Т. Біленко. – К. : Знання України, 2003. – 432 с. (Розділ II. Слово світське і сакральне в культурному процесі).

2. Гіряк С. Пастирські послання Андрея Шептицького у загальному контексті історії розвитку української літературної мови на межі XIX – XX століть / Гіряк Світлана // Семантика мови і тексту : матеріали Міжнар. конф., м. Івано-Франківськ, 26-28 вересня 2012 р. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 147–150.

3. Добосевич У. Б. Мова і стиль рукописних учительських Євангелій кінця XVI – поч. XVII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Добосевич Уляна Богданівна ; Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 1997. – 18 с.

4. Лесюк М. Роль греко-католицького духовенства у розвитку української літературної мови в Галичині / Микола Лесюк // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 58–70.

5. Макович Х. Я. Діалектні риси українських учительних Євангелій XVI – XVII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Макович Христина Ярківна ; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2013. – 16 с.

6. Мороз Т. В. Лексика перекладів книг Святого Письма у контексті розвитку української літературної мови в другій половині XIX – на початку XX століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Мороз Тетяна Василівна ; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2007. – 20 с.

7. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови / Іван Огієнко ; упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2001. – 440 с.

8. Політило В. Роль лексики і фразеології біблійного походження в ораторському мовленні / Віталій Політило // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 27–34.

9. Скаб М. С. Особливості виявлення апеляції в сакральних текстах / Мар'ян Скаб // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 1. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 221–224.

10. Скаб М. С. Своєрідність «тикання» у сакральному мовленні / Мар'ян Скаб // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 5. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 303–306.

11. Сніжко Н. Сакральна лексика в загальномовному тезаурусі / Сніжко Н. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вин. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2-013. – С. 67–74.

12. Судук І. Засоби вираження порівняльної семантики в біблійних компаративних конструкціях / Ірина Судук // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Випуск XI-XII. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 203–209.

13. Фаріон І. Д. Отець Маркіян Шанкевич – український мовотворець: лінгвістичний феномен на тлі світового романтизму / Ірина Фаріон. – Львів : Свічачо, 2007. – 136 с.

14. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови / Юрій Шевельов. – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2003. – 160 с.

15. Ясіновська О. Морально-етична лексика Нового Завіту в ракурсі когнітивної лінгвістики / Оксана Ясіновська // Християнство й українська мова : матеріали наукової конференції, Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 244–258.

Завдання 1. Проаналізуйте мовні особливості одного фрагменту (10-20 речень) біблійного тексту (на вибір студента).

Завдання 2. Проілюструйте на конкретних прикладах з Біблії елементи:

- а) художнього стилю;
- б) публіцистичного стилю.

Завдання 3. Законспекуйте і підготуйте виступ про основні положення статті Л. Л. Шевченко «Слов'янські переклади Святого Письма та їхній вплив на становлення національних мов».

Завдання 4. Підготуйте усний твір-мініатюру на одну з тем:

1. «Сія книга вічна, Книга Божія, Книга небесная» (Г. Сковорода).
2. Моє перше ознайомлення з Біблією.
3. Біблія в нашій родині.
4. Спочатку було Слово...

Тема 2. УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕКЛАДИ БІБЛІЇ

План

1. Ознайомлення з Біблією в Київській Русі, переклади біблійних текстів в IX-XIX ст.
2. Перші переклади Біблії українською літературною мовою.
3. Пантелеймон Куліш та перший повний переклад Біблії українською літературною мовою.
4. Митрополит Іларіон (Іван Огієнко) і другий повний переклад Біблії українською літературною мовою.
5. Третій (священника Івана Хоменка) та четвертий (підготовлений Українським біблійним товариством, перекладач Рафаїл Турконяк) повні переклади Біблії українською літературною мовою.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Сучасний богословський (конфесійний) стиль української мови: жанри, мовні особливості, емоційна константа (оглядово-прикладний опис) // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 9–33.
2. Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту, із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена [переклад проф. Івана Огієнка]. – Б. м. : Видавництво Благодійного фонду «Лібре», 2007. – 1360 с.
3. Горбач О. Повні та часткові переклади Біблії українською мовою / Олекса Горбач // Бюлетень УБТ. – 1999. – №10. – С. 26–31.
4. Жукалюк М. Коротка історія перекладів Біблії українською мовою / Микола Жукалюк, Дмитро Степовик. – К. : Українське біблійне товариство, 2003. – 176 с.

5. Козирський В. Перша Біблія українською мовою / Володимир Козирський, Василь Шендеровський // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 190–193.

6. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. Повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, араміїськими та грецькими текстами. Під час Другого Ватиканського Вселенського Собору [переклад о. Івана Хоменка]. – 1069 с.+352 с.

7. Святе Письмо Старого і Нового Завіту. Мовою русько-українською: переклад П. О. Куліша, І. С. Печуя-Левицького і Пулюя. – К. : Вид. дім «ПРОСТІР», 2010. – 825+249 с.

8. Сележан Й.-Т. З історії українського перекладу та виходу в світ Біблії / Й.-Т. Сележан // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 208–211.

Додаткова література

1. Бабич Н. Д. Біблія про роль мови в устах людини // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 47–56.

2. Кононенко В. І. Українські переклади Біблії і художній текст / Віталій Кононенко // Вісник Прикарпатського університету. – Філологія. – 2000. – Вип. V. – С. 3–11.

3. Мороз Т. В. Лексика перекладів книг Святого Письма у контексті розвитку української літературної мови в другій половині XIX – на початку XX століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Мороз Тетяна Василівна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2007. – 20 с.

4. Мороз Т. Синтаксична варіантність у текстах книг Святого Письма (на матеріалі перекладів П. Морачевського, П. Куліша, І. Огієнка) / Тетяна Мороз // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія : зб. наук. праць. – Вип. 321–322. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 413–421.

5. Огієнко І. Методологія перекладу Святого Письма та богослужбових книг на українську мову / Іван Огієнко // Єдиними устами : вісник Інституту богословської термінології та перекладів. – 2000. – № 4. – С. 2–41.

6. Судук І. Синтаксичні особливості ідіостилю перекладачів Святого Письма (на матеріалі порівняльних конструкцій) / Ірина Судук // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія : зб. наук. праць. – Вип. 321–322. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 409–412.

7. Чуба Г. В. Лінгво-текстологічний аналіз учительних Євангелій другої половини XVI – XVII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Чуба Галина Вікторівна ; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 1998. – 18 с.

8. Шевченко Л. Л. Слов'янські переклади Святого Письма та їхній вплив на становлення національних мов / Л. Л. Шевченко // Мовознавство. – 2003. – № 2–3. – С. 145–150.

Завдання 1. Поміркуйте над тим, чому в царській Росії заборонялося перекладати Святе Письмо українською мовою?

Завдання 2. Підготуйте усну відповідь на питання, чому у XX столітті з'явилося так багато повних перекладів Біблії українською мовою?

Завдання 3. Укладіть бібліографію українських перекладів Біблії (див. основні праці № 3, 4, 6).

Завдання 4. Зробіть порівняльний мовностилістичний аналіз різних перекладів Біблії на прикладі одного уривка (див., напр.: *Євангеліє від Матвія 5, 1-12*).

Завдання 5. Знайдіть в Інтернеті інформацію про Рафаїла Турконяка як перекладача Біблії.

Тема 3. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ БІБЛІЙНОГО ПОХОДЖЕННЯ

План

1. Крилаті вислови зі Старого Заповіту.
2. Крилаті вислови з Нового Заповіту.
3. Особливості вживання біблійних фразеологізмів і біблійних алюзій в українському художньому мовленні.

Основна література

1. Бардукова Г. Фразеологічні інновації біблійного походження в сучасній українській мові / Бардукова Н. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 87–89.

2. Бурдіна Г. Вплив Біблії та конфесійного стилю на збагачення української лексики й фразеології // Християнство й українська мова: матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 258–265.

3. Жайворонок В. В. Бібліїзми / В. В. Жайворонок // Українська мова: енциклопедія / Ред. кол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – [3-є вид., зі зм. і доп.] – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 48–49.

4. Каторож Н. Стилістичне використання сакральної лексики та біблійних висловів у поезії Євгена Маланюка / Наталя Каторож // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 500–508.

5. Коваль А. П. Спочатку було Слово: крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А. П. Коваль. – К. : Либідь, 2001. – 312 с.

6. Ковтун А. А. Інноваційні процеси в церковно-релігійній лексиці (на матеріалі української прози ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ковтун Альбіна Анатоліївна ; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Івано-Франківськ, 2006. 20 с.

7. Колоїз Ж. В. Слово Благовісті : словник-довідник фразем біблійного походження / Ж. В. Колоїз, З. П. Бакум. – Кривий Ріг : Вид-во «І.В.І.», 2002. – 96 с.

8. Кравчук А. Біблійні образи в мовній свідомості українця та поляка (на матеріалі ономастичної фразеології) / Алла Кравчук // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 327–334.

9. Скаб М. В. Семантичні трансформації біблійних висловів у творах Ліни Костенко / Скаб Марія // Семантика мови і тексту :

матеріали Міжнар. конф., м. Івано-Франківськ, 26-28 вересня 2012 р. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 572–575.

10. Стежка Ю. До питання взаємодії конфесійного й художнього стилів (лексичні okazіоналізми, утворені від сакральних лексем, в українських поетів 60-80-х рр. ХХ ст.) / Юлія Стежка // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 420–427.

11. Романюк Н. Фразеологічні одиниці біблійного походження у творчій спадщині І. Я. Франка // Біблія і культура. – Вип. 3. – Чернівці : Рута, 2001.

12. Фразеологізми біблійного походження: короткий словник-довідник / укл.: Л. П. Будівська, З. С. Сікорська. – Луганськ: Луганськ-Арт, 2007. – 76 с.

13. Шевченко М. Бог Суший у поезії Кобзаря / Михайл Шевченко. – Зарвашиця-Lublin-Герношіль: Астон, 2008. – 168 с.

Додаткова література

1. Алексєєнко П. Біблійна герменевтика в українській бароковій прозі / Н. Алексєєнко // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 18–23.

2. Андрейчук Н. І. Біблеїзми з точки зору когнітивної семантики [Електронний ресурс] / Н. І. Андрейчук, І. Д. Карамішева // Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/9294/1/17.pdf>.

3. Антофійчук В. Біблійний контекст роману Івана Багряного «Сад Гетсманський» / В. Антофійчук, Н. Карбунар // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія : зб. наук. праць. – Вип. 321–322. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 31–35.

4. Антофійчук В. Євангельський контекст у творчості Романа Іваничука / В. Антофійчук // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 63–69.

5. Бетко І. П. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії кінця ХІХ – початку ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.02. «Українська література» / Бетко Ірина Павлівна ; АН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1992. – 20 с.

6. Богдан С. Святе Письмо як інтекст в епістолярних текстах Лесі Українки / Богдан С. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 23–27.

7. Браїлко Ю. І. Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60-80-х років ХХ ст. (семантико-стилістичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. «Українська мова» / Браїлко Юлія Іванівна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – 20 с.

8. Дубровина К. Н. Энциклопедический словарь библейских фразеологизмов / К. П. Дубровина. – М. : Флинта : Наука, 2010. – 808 с.

9. Колоїз Ж. Біблійна алюзія як засіб вираження авторської інтенції в романі В. Шкляра «Залишенець. Чорний ворон» / Колоїз Ж. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 3–9.

10. Матушек О. Рецепція Успіння Богородиці в літературі українського бароко / О. Матушек // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 23–28.

11. Нога Г. Інтерпретація біблійних текстів і християнських канонів у поезії мандрівних дяків / Г. Нога // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 13–18.

12. Сологуб Н. М. Біблійні образи в художній творчості І. Багряного / Н. М. Сологуб // Мовознавство. – 1993. – № 1. – С. 43–47.

13. Стеценко (Цибаньова) О. Біблійні мотиви, образи і сюжети у творчості Ліни Костенко / О. Стеценко (Цибаньова) // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 69–74.

14. Харлан О. Біблійні мотиви та образи у збірці Катрі Грипевичевої «Пенюборні» / О. Харлан // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 55–59.

15. Чернова І. Трансформація та інтерпретація старозавітних мотивів і образів у поезії Олександра Олеся / І. Чернова // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 42–47.

16. Чернописька Л. Своєрідність псаломних переробок Юрія Федьковича / Л. Чернописька // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 39–42.

17. Кононенко В. І. Символи української мови / Віталій Кононенко. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – 270 с.

18. Коптілов В. В. У світі крилатих слів / В. В. Коптілов. – К. : Веселка, 1976. – 200 с.

Завдання 1. Поясніть письмово та вивчіть значення й походження 20 крилатих біблійних висловів (див. працю А. Коваль «Спочатку було Слово...»).

Завдання 2. Випишіть із художніх текстів українських класичних та сучасних письменників уривки, де митці використовують фразеологізми з Біблії або звертаються до біблійних образів. Проаналізуйте функціонально-стилістичну роль біблійних стійких словосполук та біблійних алюзій у художньому мовленні.

Тема 4. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З РЕЛІГІЙНИМ КОМПОНЕНТОМ

План

1. Відображення християнського світогляду українців в народній фразеології.
2. Фразеологізми з компонентом «Бог» у сучасній українській мові.
3. Фразеологізми з компонентом «душа» в сучасній українській мові.
4. Робота із фразеологічними словниками.

Основна література

1. Бабич Н. Д. Лексема «Бог» як компонент фразеологічних одиниць у слов'янських мовах / Н. Бабич // X Всеукраїнська конференція «Духовне відродження слов'ян у контексті європейської та світової культури»: [тези доп.]. – Т. 1. – Чернівці: ЧДУ, 1992. – С. 11–12.
2. Бабич Н. Д. «Сила Бога» в народній фразеології / Надія Бабич // Урок української. – 2002. – № 2. – С. 28–29.
3. Задорожна А. Фразеологічні одиниці з елементами Бог, Господь у мемуарах Грини Жилепко «НОМО FERIENS» / Задорожна А. // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 90–93.
4. Каракуця О. М. Фразеологізми української мови з компонентом «душа» (структурно-семантичний, ідеографічний, лінгвокультурологічний аспекти): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол.

наук: спец. 10.02.01. «Українська мова» / Каракуця Ольга Миколаївна; Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2002. – 19 с.

5. Коваль А. П. Слово про слово // А. П. Коваль. – К.: Рад. школа, 1986. – 384 с.

6. Коваль А. П. Спочатку було Слово: крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А. П. Коваль. – К.: Либідь, 2001. – 312 с.

7. Кохан Ю. Функціонування фразеологізмів з компонентами-міфологемами «біс», «дідько», «чорт» у творчості Олеса Гончара / Ю. Кохан // Вісник Харківського університету. Серія «Філологія». – Харків, 1999. – № 448. – С. 81–84.

8. Онуфрійчук Г. Сакральність етнофразеології як об'єкт наукового дослідження / Онуфрійчук Г. // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 94–96.

Додаткова література

1. Ляшчынская В. Сакральнае у фразеалагізмах з кампанентам Бог і вытворнымі / Ляшчынская В. // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 57–62.
2. Немецко-руський фразеологічний словарь / сост. Л. Э. Бинович и Н. Н. Гришин; под. ред. д-ра Малиге-Клаппенбах и К. Агрикола. – Изд. второе, исправленное и дополненное. – М.: Русский язык, 1975. – 656 с.
3. Німецько-український фразеологічний словник: у 2 т. / укл. В. І. Гаврись, О. П. Пророченко. – К.: Рад. школа, 1981.
4. Олійник І. С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник / І. С. Олійник, М. М. Сидоренко. – К.: Рад. школа, 1991. – 400 с.
5. Попова О. А. Живлюще джерело. Кращі прислів'я та приказки українського народу / О. А. Попова. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 448 с.
6. Фразеологічний словник української мови: у 2 кн. / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. – К.: Наук. думка, 1993. – 984 с.
7. Інтернет-словники (режим on-line):
 - український лінгвістичний портал: словники України on-line <http://www/ulif.org.ua>;
 - українські словники on-line на сайті gozum.org.ua: <http://www.rozum.org.ua>;
 - українські словники на лінгвістичному порталі mova.info: <http://www.mova.info>.

Завдання 1. Випишіть із фразеологічних словників фразеологізми з компонентом «Бог», подавши всі значення фразеологічних одиниць.

Завдання 2. Випишіть із фразеологічних словників фразеологізми з компонентом «душа», зафіксувавши всі значення фразем.

Завдання 3. Випишіть із фразеологічних словників стійкі сполуки з іншими компонентами – релігійними лексемами.

Завдання 4. Простежте на основі перекладних фразеологічних словників, які відповідники мають фразеологізми з релігійними компонентами в інших мовах.

Тема 5. РЕЛІГІЙНА СИМВОЛІКА

План

1. Філософське розуміння символу.
2. Теологічний погляд на символ. Класифікація символів.
3. Лінгвістична інтерпретація символу. Ознаки символу.
4. Семантика основних релігійних символів.

Основна література

1. Дмитренко М. Що таке символ? / Микола Дмитренко // Словник символів культури України / [за заг. редакцією В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка, В. В. Куйбіди]. – 3-є вид. – К.: Міленіум, 2005. – С. 6–13.
2. Кононенко В. І. Символи української мови: [монографія] / Віталій Кононенко. – Івано-Франківськ: Плай, 1996. – 270 с.
3. Кононенко В. І. Словесні символи: проблема інтерпретації / Віталій Кононенко // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Вип. І. – 1995. – С. 3–11.
4. Сімович К. «Хресту Твоєму поклоняємось, Владико»: семантика архетипу *хрест* в українській мові / Ксенія Сімович // Християнство й українська мова: матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів: Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 201–209.

5. Словник символів культури України / [за заг. редакцією В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка, В. В. Куйбіди]. – 3-є вид. – К.: Міленіум, 2005. – 352 с.

6. Феодосій (Софонович), ієромонах. Виклад о Церкві святий / Ієромонах Феодосій (Софонович). – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2002. – 111 с.

Додаткова література

1. Дмитрів І. І. Християнська символіка у поезії католицьких письменників Західної України міжвоєнного періоду ХХ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література» / Дмитрів Ірина Іванівна. – Львів, 2007. – 20 с.
2. Кононенко В. І. Словесні символи в семантичній структурі фраземи / В. І. Кононенко // Мовознавство. – 1991. – № 6. – С. 31–32.
3. Кочан Н. Церква-храм як символ неба і землі: Іконостас. Вівтар / Н. Кочан // Людина і світ. – 1994. – № 8. – С. 40–43.
4. Падевський Станіслав, єп. Символи Христа / Єпископ Станіслав Падевський. – Вид. третє. – Львів: Добра книжка, 2010. – 128 с.
5. Полюга Л. М. Окреслення семантики символу / Полюга Л. М., Сімович О. І. // Словотвір як вияв динаміки мови: матеріали наук. конф., присвяченої пам'яті проф. Теодозія Возного, Львів, 12 квітня 1994 р. – Ч. 2. – Львів: ЛДУ, 1994. – С. 56–57.
6. Сімович О. І. Матеріали до Словника вербальних символів / Оксана Сімович // Діалектологічні студії 2: Мова і культура. – Львів, 2003. – С. 261–302.
7. Сімович О. І. Семантична характеристика традиційних слів-символів в українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. «Українська мова» / Сімович Оксана Ігорівна; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 1999. – 19 с.
8. Сімович О. І. Словник символів – мікромодель української мови та культури: концептуальні засади / Оксана Сімович // Українська історична та діалектна лексика: зб. наук. праць. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2007. – Вип. 5. – С. 421–427.
9. Явір Л. «Дай Бог мені прожити много літ...» (символічне наповнення теонімів *Бог, Ісус Христос, Мати Божя* в поезії Івана Франка) / Явір Л. // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 659. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 47–51.

Зверни увагу! Готуючи теоретичні питання, можна передовсім використати монографію В. Кононенка «Символи української мови», а також «Словник символів культури України», зокрема словникові статті: «Символ», «Символ християнської віри», «Символізм», «Символізм фонетичний», «Символіка» (с. 265–272).

Запитання 1. Зі «Словника символів культури України» випишіть і запам'ятайте тлумачення 10 релігійних символів. Проаналізуйте взаємозв'язок язичницького та християнського в українській релігійній символіці.

Завдання 2. З'ясуйте, якими джерелами користувалися укладачі словника, описуючи ці релігійні символи. Доповніть бібліографію до практичного заняття цими джерелами (укладіть бібліографію 10 праць, у тому числі й словників, присвячених проблемі символіки).

Завдання 3. Законспекуйте статтю М. Дмитренка «Що таке символ?»

Завдання 4. Ознайомившись із монографією В. Кононенка «Символи української мови», підготуйте відповідь на питання, чим українська релігійна символіка відрізняється від інших символів української мови.

Тема 6. ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ РЕЛІГІЙНОГО СТИЛЮ НАПРИКІНЦІ ХІХ – У СЕРЕДИНІ ХХ ст.

План

1. Основні етапи вивчення конфесійного стилю української мови.
2. Проблеми релігійного стилю на сторінках галицьких періодичних видань кінця ХІХ – початку ХХ ст.
3. Іван Огієнко як дослідник конфесійного стилю.
4. Лінгвостилісти діаспори про релігійний стиль.

Основна література

1. Іваннікова Л. Українська богослужбова мова в діаспорі: неперервність традиції / Л. Іваннікова // Наша віра. – 2008. – черв. (№ 6). – С. 5, 16.
2. Коць Т. А. Основні засади конфесійного стилетворення української мови (кінець ХІХ – початку ХХ ст.) / Тетяна Коць // Рідний край. – 2001. – № 2 (5). – С. 40–43.
3. Коць Т. А. Сакральний стиль / Тетяна Коць // Українська лінгвостилістика ХХ – початку ХХІ століття: система понять і бібліографічні джерела / за ред. д-ра філол. наук, проф. С. Я. Єрмоленко. – К.: Грамота, 2007. – С. 305–330.
4. Коць Т. А. Українська лінгвостилістика другої половини ХХ ст. про конфесійний стиль української літературної мови // Слово. Стиль. Норма : зб. наук. праць, присвячений 65-річчю з дня народження д-ра філол. наук, проф. С. Я. Єрмоленко. – К., 2002. – С. 18–24.
5. Лісняк С. Питання перекладу Святого Письма на сторінках журналу «Рідна мова» / Стефанія Лісняк // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Л.: Вид-во Львів. Богослов. Академії, 1998. – С. 80–87.
6. Юсип-Якимович Ю. Іван Огієнко та його сучасники про ритмічність мови Святого Письма: (На сторінках журналу «Рідна мова») / Юлія Юсип-Якимович // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Л.: Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 412–419.

Додаткова література

Вивчення релігійного стилю

наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. в підросійській Україні

1. Бабченко І. Поученія на малоросійському языкъ / І. Бабченко. – Х., 1863. – 133 с.
2. Булдовський Ф. Про українізацію церкви : доклад прочитаний на Полтавському Єпархіальному З'їзді духовенства й парафіян 3–6 травня 1917 р. / Ф. Булдовський. – 4-е вид. – Лубни, 1917. – 12 с.
3. Грузинский А. С. Из истории перевода Евангелия в Южной России в XVI в. Литковское Евангелие / Грузинский А. С. – К., 1912.
4. Житецький П. О переводахъ Евангелия на малорусскій языкъ / Житецький Павел // Извѣстія Отд. Рус. Яз. и Словесности Имп. Акад. Наук. – СП, 1905. – Т. 10. – Кн. 4. – С. 1–65.

5. Житецкий П. О Пересопницкой рукописи / Житецкий Павел // Труды Археологического съезда в России, бывшего в Киеве в августе 1874 г. – Киев, 1878. – Т. II. – С. 221–230.

6. Житецкий П. И. Старинная воззрѣнія русскихъ людей на рускій языкъ / Житецкий П. И. // Киевская Старина. – К., 1882. – Т. 4. – С. 277–291.

7. Назаревский А. Язык Евангелия 1581 г. В переводе В. Пегалевского / Назаревский Александр // Киевские Университетские Известия. – К., 1911. – № 8. – С. 1–40; № 11. – С. 41–78; № 12. – С. 79–139.

Розгляд проблем конфесійного стилю наприкінці XIX – на початку XX ст. в Галичині

1. Біднов В. О. Церковна справа на Україні / В. О. Біднов. – Тернів, 1921. – 47 с.

2. Виногородський В. Про мову наших молитовників / В. Виногородський // Рідна мова. – 1936. – Ч. 6. – С. 255–259.

3. Ганкевич К. О акцентуації в наших книгах церковних / К. Ганкевич // Душпастир. – 1889. – Т. 3, ч. 4. – С. 106–108.

4. Грицак Є. Вплив церкви й релігії на українську мову: Студії з ділення української лексикографії / Є. Грицак // Międzynarodowy zjazd slawistow (Filologow slowianskich): Ksiega referatow. Sekcja I: Językoznawstwo. – Warszawa, 1934. – S. 34–38.

5. Грицак Є. Народня Великодня термінологія / Є. Грицак // Рідна мова. – 1934. – Ч. 4. – С. 141–148.

6. Дзерович Ю. Єще кілька уваг в справі щоденних молитов / Ю. Дзерович // Нива. – 1911. – Т. 8, ч. 4. – С. 97–102; Т. 8, ч. 9. – С. 257–265.

7. Ішак А. Православний чи правовірний? / А. Ішак // Нива. – 1914. – Т. 11, ч. 1–3. – С. 1–7.

8. Каровець М. З дискусії на тему щоденних молитов / М. Каровець // Нива. – 1911. – Т. 8, ч. 6. – С. 175–181; Т. 8, ч. 11–12. – С. 321–327.

9. Кархут С. Нове видання Службника: правила правопису й мови та зміни в дотеперішнім тексті / С. Кархут // Богословія. – Л., 1929. – Т. 7, ч. 3. – С. 137–170.

10. Кобилянській І. Додаток до статті: ПРОсім чи проСІМ, поМОлімся чи помоЛІМся? в «Сіоні», ч. 10, с. 300 / І. Кобилянській // Рускій Сіон. – 1879. – Т. 9, ч. 13. – С. 381–382.

11. Кобрин М. П. Про мову Богослуження / М. П. Кобрин. – Луцьк, 1935.

12. Коменда В. До статті «Історичні значіння виразу «православний» слів кілька / В. Коменда // Нива. – 1920. – Т. 15, ч. 5. – 6. – С. 150–153.

13. Костельник Г. Значіння старославянської церковної мови / Г. Костельник // Нива. – 1922. – Т. 17, ч. 1. – С. 16–20; Т. 17, ч. 2. – С. 52–57.

14. Костельник Г. «Хрестити, хрещення», а не «христити, хрищення» / Г. Костельник // Нива. – 1938. – Т. 33, ч. 9. – С. 342–343.

15. Левицький Я. Про читанне некатолицьких перекладів св. Письма / Я. Левицький // Богословія. – Л., 1923. – Т. 1, ч. 1. – С. 85.

16. Лепкій О. О глаголі «хотіти» в язичі церковно-славянскім / О. Лепкій // Рускій Сіон. – 1871. – Т. 1, ч. 24. – С. 806.

17. Лотоцький О. Національний елемент у християнстві / О. Лотоцький // Духовна Бесіда. – Варшава, 1925. – № 1. – С. 12–20.

18. Мельницький Й. Відповідь на допись до «Ниви»: До нашої церковної термінології / Й. Мельницький // Нива. – 1907. – Т. 4, ч. 15. – С. 470–474.

19. Розпорядження Преосв. Єп. Ординаріяту в Станіславові // Нива. – 1916. – Т. 12, ч. 3. – С. 183–186. [мова церкви, народнорозмовна мова]

20. Стефанович А. Хоругви – чи фани? / А. Стефанович // Нива. – 1927. – Т. 22, ч. 4. – С. 151–152.

21. Тороньскій А. До вопроса: «ПРОсім чи проСІМ; поМОлімся чи помоЛІМся»? / А. Тороньскій // Рускій Сіон. – 1879. – Т. 9, ч. 10. – С. 300–304.

22. Тороньскій А. Єще одно слово о голосоудареню в словах: помоЛІМся і проСІМ / А. Тороньскій // Рускій Сіон. – 1879. – Т. 9, ч. 19. – С. 574.

23. Тороньскій А. Кілька слів щодо акцентуації в книгах церковних / А. Тороньскій // Душпастир. – 1890. – Т. 4, ч. 1. – С. 16–19.

24. Цегельський І. [Рецензія] / І. Цегельський // Богословія. – Л., 1929. – Т. 7, ч. 4. – С. 245. – Рец. на кн.: Галуцинський Т. Думка і наука Церкви в питаннях літургічної мови. – Л.; Станіславів, 1929.

25. Цегельський І. [Рецензія] / І. Цегельський // Богословія. – Л., 1929. – Т. 7, ч. 4. – С. 245. – Рец. на кн.: Павленко П. Богослужбова мова в православній церкві. – Луцьк, 1928.

26. Щепанюк М. В якій мові відмовляє наш парід свої щоденні молитви? / М. Щепанюк // Нива. – 1911. – Т. 8, ч. 5. – С. 150–152.

Праці Івана Огієнка (Митрополита Іларіона)

1. Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту, із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена [переклад проф. Івана Огієнка]. – Рим, 1963 (Перевидано: Б. м. : Видавництво Благодійного фонду «Лібре», 2007. – 1360 с.).
2. Огієнко І. Вимова біблійних імен з **й** на початку / Іван Огієнко // Рідна мова. – 1936. – Ч. 1. – С. 1–6.
3. Огієнко І. Вимова давньоєврейських біблійних імен / Іван Огієнко // Рідна мова. – 1939. – Ч. 9. – С. 385–392.
4. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу : [історико-релігійна монографія] / Митрополит Іларіон. – Вінніпег : Волинь, 1965. – 424 с.
5. Огієнко І. Етимологічно-семантичний словник української мови : у 3 т. / Іван Огієнко. – Т. 1–3. – Вінніпег. – Т. 1. – 1979; Т. 2. – 1982; Т. 3. – 1988.
6. Огієнко І. Історія слова «піп» / Іван Огієнко // Рідна мова. – 1938. – № 7–8. – С. 292–294.
7. Історія українського друкарства. – Т. I. – Львів, 1925 (1924). (перевидано К. : Либідь, 1994. – 448 с.).
8. Огієнко І. Історія української літературної мови / Іван Огієнко. – К. : Либідь, 1995. – 294 с.
9. Огієнко І. Історія церковнослов'янської мови : короткий науково-популярний нарис / Іван Огієнко. – Варшава, 1931. – 37 с.
10. Огієнко І. Костянтин і Мефодій, їх життя та діяльність. Історично-літературна монографія : у 2 т. / Іван Огієнко. – Варшава, 1927–1928. – Т. I. – 324 с.; Т. II. – 400 с.
11. Огієнко І. Методологія перекладу богослужбових книг на українську мову / Іван Огієнко // Свята Служба Божа св. отця нашого Іоанна Златоустого мовою українською. – Львів, 1922. – Ч. 2: Пояснення до тексту. – С. 3–25.
12. Огієнко І. Методологія перекладу Святого Письма та Богослужбових книг на українську мову / Іван Огієнко. – Варшава, 1927. – 56 с.
13. Огієнко І. Мова українська була вже мовою церкви : нариси з історії культурного життя Церкви Української / Іван Огієнко. – Тарнів, 1921. – 32 с.
14. Іларіон, митрополит. Мовно-семантичний нарис / Митрополит Іларіон // Віра й культура. – 1966. – Ч. 8–9. – С. 18–21.

15. Іларіон, митрополит. Навчаймо дітей своїх української мови! Проповіді / Митрополит Іларіон. – Вінніпег, 1961.
16. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки: рідномовний катехізис / Іван Огієнко. – Жовква, 1936. – 72 с.
17. Огієнко І. Не маємо каменя наріжного. Українські переклади Св. Письма / Іван Огієнко // Рідна мова. – 1934. – Ч. 4. – С. 131–138.
18. Огієнко І. Повстання азбуки і літературної мови у слов'ян : у 2 т. / Іван Огієнко. – 1937.
19. Огієнко І. Походження великодніх виразів / Іван Огієнко // Рідна мова. – 1934. – Ч. 4. – С. 147–150.
20. Огієнко І. Походження різдвяних виразів / Іван Огієнко // Рідна мова. – 1934. – Ч. 1. – С. 7–12.
21. Огієнко І. Причини повстання перших перекладів Письма Святого на українську мову / Іван Огієнко // Дніпро : календар-альманах на рік 1923. – Львів. – С. 89–91.
22. Огієнко І. Ритмічність мови Св. Письма / Іван Огієнко // Рідна мова. – 1939. – Ч. 2. – С. 75–62.
23. Огієнко І. Українська культура / Іван Огієнко. – К., 1918. (перевидано К. : Абрис, 1991. – 272 с.).
24. Огієнко І. Українська літературна мова XVI ст. і Крехівський Апостол 1560 р. : у 2 т. / Іван Огієнко. – 1930. – Т. I. – 520 с.; Т. II. – 192 с.
25. Огієнко І. Українська мова в церкві / Іван Огієнко. – Холм : Свята Данилова Гора, 1943. – 48 с.
26. Огієнко І. Українська мова як мова богослужбова: право живої мови бути мовою Церкви / Іван Огієнко. – Тарнів, 1921. – 32 с.
27. Огієнко І. Українська церковна термінологія в мові польській / Іван Огієнко // Рідна мова. – 1937. – Ч. 9–10. – С. 337–342.
28. Іларіон, митрополит. Хвалімо Бога українською мовою! / Митрополит Іларіон. – Вінніпег, 1962 (передрук: Дивослово. – 2007. № 8. – С. 45–53).
29. Огієнко І. Церковний словничок / Іван Огієнко. – Холм, 1942. – 24 с.

Праці вчених діаспори

1. Горбач О. З історії української церковно-музичної термінології / Олександра Горбач // Зібрані статті. – Б. м., 1991. – Т. 2: Статті до 1000-ліття християнізації Руси-України. – С. 3–97. (Уперше надрук.: Мюнхен, 1965).
2. Горбач О. Мовотиль новітніх перекладів Святого Письма на українську мову 19–20 вв. / Олександра Горбач // Наук. зап. Укр. вільного ун-ту.

– Мюнхен, 1988. – Ч. 13: Філософ.-т. Зб. мовної комісії Наукового конгресу в 1000-ліття Хрещення Руси-України. – Мюнхен, 1988. – С. 29–98.

3. Горбач О. Повні та часткові переклади Біблії українською мовою / Олекса Горбач // Бюлетень Українського біблійного товариства. – 1999. – № 10. – С. 26–32.

4. Горбач О. Українська народна релігійно-християнська термінологія й лексика (1988) / Олекса Горбач // Статті до 1000-ліття християнізації Руси-України. – Мюнхен, 1991. – С. 99–146.

5. Ковалів П. Лексичний фонд літературної мови Київського періоду (X–XIVст.): запозичення / П. Ковалів. – Нью-Йорк, 1964. – 280 с.

6. Ковалів П. Молитовник, службник: пам'ятка XIV ст. / П. Ковалів. – Нью-Йорк, 1960. – 435 с.

7. Лесів М. Церковнослов'янськи в сучасній українській літературній мові / М. Лесів // Греко-католицький церковний календар. – Варшава, 1988. – С. 83–89.

8. Луцик Ю. М. Староцерковнослов'янська мова як мова релігійного культу / Ю. М. Луцик. – Вінніпег, 1953. – 32 с.

9. Рудницький Я. Семантика «хреста» й «хрещення» / Я. Рудницький // Наук. конгрес у 1000-ліття Хрещення Руси-України. – Мюнхен, 1988-1989. – С. 577–587.

10. Юрковський М. Староукраїнська сакральна термінологія / М. Юрковський // Варшавські українознавчі записки. – Варшава, 1988. – С. 75.

11. Юрковський М. Українські назви храму / М. Юрковський // Греко-католицький церковний календар. – Варшава, 1987. – С. 71–73.

Завдання 1. Скопіюйте (чи законспекуйте) та детально проаналізуйте одну статтю з проблематики конфесійного стилю, подану в списку літератури до практичного заняття або опрацьовану самостійно.

Завдання 2. Знайдіть нову працю з проблематики релігійного стилю, опубліковану упродовж двох останніх років (див., наприклад, у мовознавчих журналах, збірниках матеріалів наукових конференцій, Інтернеті), скопіюйте її та зробіть повний бібліографічний опис.

Тема 7. ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ РЕЛІГІЙНОГО СТИЛЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НАПРИКІНЦІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

План

1. Українська лінгвостилістика кінця ХХ – початку ХХІ ст. про конфесійний стиль української літературної мови:
 - а) перші дослідники стилю в незалежній Україні;
 - б) проблематика статей.
2. Дисертаційні та монографічні дослідження релігійного стилю.
3. Матеріали наукових конференцій.
4. Відображення релігійної лексики в лексикографічних працях.

Основна література

1. Коць Т. А. Сакральний стиль / Тетяна Коць // Українська лінгвостилістика ХХ – початку ХХІ століття: система понять і бібліографічні джерела / за ред. д-ра філол. наук, проф. С. Я. Єрмоленко. – К.: Грамота, 2007. – С. 305–330.
2. Коць Т. А. Українська лінгвостилістика другої половини ХХ ст. про конфесійний стиль української літературної мови / Тетяна Коць // Слово. Стиль. Норма: зб. наук. праць, присвячений 65-річчю з дня народження доктора філологічних наук, професора С. Я. Єрмоленко. – К., 2002. – С. 18–24.
3. Скаб М. В. Основні напрями дослідження взаємодії української мови і сфери сакрального: здобутки та перспективи / Марія Скаб // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: збірник наукових праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508: Слов'янська філологія. – С. 3–10.
4. Ципердюк О. Вивчення релігійного стилю сучасної української літературної мови: методичний аспект / Оксана Ципердюк // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: збірник наукових праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508: Слов'янська філологія. – С. 293–302.

Додаткова література

Статті науковців, які першими почали досліджувати релігійний стиль
(подано за роками)

1. Симонова К. С. Українська мова у конфесійному письменстві XV ст. (На матеріалі «Четьї» 1489 р.) / К. С. Симонова // *Жанри і стилі в історії української літературної мови*. – К. : Наук. думка, 1989. – С. 56–79.
2. Німчук В. В. Українська мова – священна мова. Українські переклади Святого Письма / Василь Німчук // *Людина і світ*. – 1991. – № 11–12. – С. 28–32; 1993. – № 1. – С. 35–39; № 4–5. – С. 14–19; № 6–7. – С. 26–32; № 8–9. – С. 20–24; № 10–12. – С. 26–31.
3. Німчук В. В. Українські діалектні переклади Св. Письма / Василь Німчук // *Українське і слов'янське мовознавство : матеріали Міжнар. конф. на честь 80-річчя проф. Й. Дзензелівського*. – Ужгород, 2001. – С. 383–389.
4. Німчук В. В. Християнство й українська мова / Василь Німчук // *Українська мова*. – 2001. – № 1. – С. 11–31.
5. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Ще один стиль української літературної мови / Н. Я. Дзюбишина-Мельник // *Культура слова : респ. зб.* – Вип. 45. – 1994. – С. 14–20.
6. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Конфесійний стиль / Наталя Дзюбишина-Мельник // *Najnowsze dzieje językow slowianskich. Українська мова. Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej/ – Opole, 1999.* – С. 184–200.
7. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Мова релігійної преси з погляду загальнолітературних норм / Наталя Дзюбишина-Мельник // *Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р.* – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Акад., 1998. – С. 202–214.
8. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Стильово-стилістичні орієнтації конфесійного стилю / Наталя Дзюбишина-Мельник // *Єдиними устами : вісник Ін-ту богослов. термінології*. – Л., 1998. – № 2. – С. 6–15.
9. Грималовський І. С. Релігійно-філософські шукання мовними засобами в поезії Б.-І. Антонича / І. С. Грималовський // *Гуманітарна освіта: фактор світової інтеграції : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Ч. II.* – Чернівці : Рута-Митець, 1997. – С. 233–236.
10. Бабич Н. Д. Лексема «Бог» як компонент фразеологічних одиниць у слов'янських мовах / Н. Д. Бабич // *Х Всеукраїнська*

конференція «Духовне відродження слов'ян у контексті європейської та світової культури» : тези доп. – Т. 1. – Чернівці : ЧДУ, 1992. – С. 11–12.

11. Бабич Н. Д. Проблеми терміновживання і термінотворення в сучасному конфесійному стилі Надії Бабич // *Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р.* – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Акад., 1998. – С. 161–169.

12. Бабич Н. Д. Біблія і наука риторики / Надія Бабич // *Біблія і культура : зб. наук. статей*. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 127–130.

13. Бібла С. В. Динаміка розвитку української церковної термінології / Світлана Бібла // *Філол. студії : зб. наук. праць*. – Вип. 1. – Луцьк, 1996. – С. 118–123.

14. Сологуб Н. М. Біблійні образи в етнологічному аспекті / Надія Сологуб // *Біблія і культура : зб. наук. статей*. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 1. – С. 179–182.

15. Тодор О. Конфесійна лексика у мові періодики / О. Тодор // *Культура слова*. – 2001. – Вип. 59. – С. 77–78.

16. Пуряєва Н. Особливості формування й розвитку української церковно-обрядової термінології / Наталя Пуряєва // *Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць*. – К. : Нац. пед. інститут ім. М. П. Драгоманова, 2001. – С. 249–255.

17. Пуряєва Н. Українська церковно-обрядова термінологія: проблеми термінографічної семантизації / Наталя Пуряєва // *Богословія*. – Т. 64. – Львів, 2002. – С. 147–159.

18. Піддубна П. Семантичні зміни дохристиянських назв релігійних споруд у сучасній українській мові / Наталя Піддубна // *Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р.* – Л. : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 238–244.

19. Лесюк М. Мова і стиль українських перекладів Книги Псалмів / Микола Лесюк // *Біблія і культура : зб. наук. статей*. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 2. – С. 133–138.

20. Лесюк М. П. Українській Церкві – українську мову // *Лесюк М. П. Доля моєї мови / Микола Лесюк*. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – С. 204–213.

21. Скаб М. В. Богословська термінологія у «Словнику української мови» / Марія Скаб // *Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукр. наук.*

конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Акад., 1998. – С. 178–183.

22. Скаб М. В. Семантична структура слова ДУША в сучасній українській мові / Марія Скаб // Наук. вісник Чернівецького університету : Слов'янська філологія. – Вип. 170–171. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 92–96.

23. Скаб М. С. Особливості виявлення апеляції в сакральних текстах / Мар'ян Скаб // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 1. – С. 221–224.

24. Скаб М. С. Своєрідність «тикання» у сакральному мовленні / Мар'ян Скаб // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 5. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 303–306.

Дисертаційні дослідження

1. Бетко І. П. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії кінця ХІХ-початку ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.02. «Українська література» / Бетко Ірина Павлівна. – К., 1992. – 20 с.

2. Бичкова Т. С. Фонетичні і словозмінні особливості рукописних апокрифічних збірників ХVII-ХVIII ст. у контексті становлення української літературної мови : автореф. дис. на здобуття канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бичкова Тетяна Сергіївна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2005. – 20 с.

3. Бібла С. В. Структура й шляхи формування української церковної термінології (назви церковних чинів та посад) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бібла Світлана Володимирівна. Ін-т української мови НАН України. – К., 1997. – 182 с.

4. Бочарова І. В. Лексико-семантичні і граматичні параметри назв релігійних свят у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бочарова І. В.; Київ. нац. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 1999. – 17 с.

5. Браїлко Ю. І. Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60-80-х років ХХ ст. (семантико-стилістичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Браїлко Юлія Іванівна. – К., 2005. – 20 с.

6. Ворона І. І. Функціонування церковно-релігійних термінів-синонімів в українських богослужбових текстах : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ворона Іванна Іванівна. – Івано-Франківськ, 2014. – 20 с.

7. Грималовський І. С. Мова української духовної поезії ХVIII – початку ХІХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Грималовський Ігор Станіславович ; Чернівецький нац. ун-т імені Ю. Федьковича. – Чернівці, 2006. – 20 с.

8. Добосевич У. Б. Мова і стиль рукописних учительних Євангелій кінця ХVI – поч. ХVII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Добосевич Уляна Богданівна. – Львів, 1997. – 18 с.

9. Каракуця О. М. Фразеологізми української мови з компонентом «душа» (структурно-семантичний, ідеографічний, лінгвокультурологічний аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Каракуця Ольга Миколаївна; Харківський держ. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х., 2002. – 19 с.

10. Ковтун А. А. Інноваційні процеси в церковно-релігійній лексиці (на матеріалі української прози ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ковтун Альбіна Анатоліївна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.

11. Лук'янчук С. В. Епітет у конфесійному стилі сучасної української мови (функціонально-семантичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Лук'янчук Світлана Василівна; Інститут української мови НАН України. – К., 2008. – 20 с.

12. Макович Х. Я. Діалектні риси українських учительних Євангелій ХVI – ХVII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Макович Христина Ярківна; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2013. – 16 с.

13. Мацьків П. В. Концептосфера БОГ в українській мовній картині світу: біблійний, фольклорний, словниково-діахронний дискурс: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Мацьків Петро Васильович ; Нац. академія наук України, Ін-т укр. мови. – К., 2008. – 35 с.

14. Мирончук О. Я. Назви чинів святості в історії релігійного стилю української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Мирончук Олександр Якович. – К., 2014. – 20 с.

15. Мороз Т. В. Лексика перекладів книг Святого Письма у контексті розвитку української літературної мови в другій половині XIX – на початку XX століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Мороз Тетяна Василівна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2007. – 20 с.

16. Повікова Т. В. Церковнослов'янізми в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Повікова Тетяна Вікторівна. – Чернівці, 2012. – 20 с.

17. Осінчук Ю. В. Історія богослужбово-обрядової лексики української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Осінчук Юрій Васильович; Нац. академія наук України, Ін-т укр. мови. – К., 2008. – 20 с.

18. Павлова І. Г. Слово як семантико-функціональна одиниця в структурі української проповіді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Павлова Ірина Григорівна. – К., 2005. – 20 с.

19. Петришина О. І. Мова проповідей Йосифа Сліпого : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Петришина Ольга Ігорівна; Тернопільський нац. педагог. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.

20. Піддубна Н. В. Формування номенклатури назв релігійних споруд в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Піддубна Наталія Віталіївна; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2000. – 20 с.

21. Пуряєва Н. В. Формування української церковно-обрядової термінології (назви богослужбових предметів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Пуряєва Наталія Володимирівна. – К., 2001. – 20 с.

22. Скаб М. В. Концептуалізація сакральної сфери в українській мові : автореф. ... дис. д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Скаб Марія Василівна; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 2009. – 36 с.

23. Судук І. І. Порівняння в текстах українських перекладів Святого Письма : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Судук Ірина Ігорівна; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2009. – 20 с.

24. Чуба Г. В. Лінгво-текстологічний аналіз учительних Євангелій другої половини XVI – XVII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Чуба Галина Вікторівна. – Львів, 1998. – 18 с.

Монографічні дослідження

1. Біленко Т. Феномен слова в українських реаліях : монографія / Т. Біленко. – К. : Знання України, 2003. – 432 с. (Розділ II. Слово світське і сакральне в культурному процесі).

2. Вільчинська Т. П. Концептуалізація сфери сакрального в українській поетичній мові XVII-XVIII ст. : [монографія] / Тетяна Вільчинська. – Тернопіль : Джура, 2008. – 424 с.

3. Коваль А. П. Спочатку було Слово: крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А. П. Коваль. – К. : Либідь, 2001. – 312 с.

4. Кононенко В. І. Символи української мови : [монографія] / Віталій Кононенко. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – 270 с.

5. Мацьків П. В. Концептосфера БОГ в українському мовному просторі : монографія / П. В. Мацьків. – Київ – Дрогобич : Коло, 2007. – 323 с. (рецензії: Бучко Д. В. // Культура слова. – 2007. – № 68-69; Л. М. Полюга // Аудиторія. – 2007. – 20-26 грудня (ч. 39 (2599)).

6. Нуцковська Г. Мова та стиль пастирських послань Митрополита Андрія Шептицького / Г. Нуцковська. – Люблін, 2003. – 298 с.

7. Осінчук Ю. В. Історія української богослужбово-обрядової лексики : [монографія] / Юрій Осінчук. – К. : Інститут української мови НАН України, 2009. – 176 с.

8. Сагач Г. Храм слова. Духовне красномовство : [монографія] / Г. Сагач. – К. : Концерн «ВД «Ін Юре», 2005. – 296 с.

9. Скаб М. В. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери : [монографія] / Марія Скаб. – Чернівці : Рута, 2008. – 560 с.

Матеріали конференцій (збірники) (подано за роками)

1. Біблія і культура : зб. наук. статей. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 1. – 231 с.

2. Біблія і культура : зб. наук. статей. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 2. – 229 с.

3. Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 1998. – 351 с.

4. Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – 514 с.

5. Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. праць. – Випуск XXIV. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. – 285 с. (Матеріали Міжнарод. наук. конференції «Християнство і література: Проблема взаємодії у загальнокультурному контексті» до Дня науки України та вшанування пам'яті засновників слов'янської писемності Святих Рівноапостольних Кирила та Мефодія; 20-22 травня 2004 р., м. Херсон).

6. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : збірник наукових праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506-508: Слов'янська філологія. – 320 с.; Вип. 509-511: Слов'янська філологія, 2010. – 320 с. (Матеріали I Міжнародної наук. конференції «Українська мова і сфера сакрального»; 21-23 жовтня 2010 р., м. Чернівці).

7. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : збірник наукових праць. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – Вип. 659: Романо-слов'янський дискурс. – 216 с. (Матеріали II Міжнародної наук. конференції «Українська мова і сфера сакрального»; 10-11 жовтня 2013 р., м. Чернівці).

8. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : збірник наукових праць. – Чернівці : Видавничий Дім «Родовід», 2013. – Вип. 678: Романо-слов'янський дискурс. – 166 с. (Матеріали II Міжнародної наук. конференції «Українська мова і сфера сакрального»; 10-11 жовтня 2013 р., м. Чернівці).

Словники

1. Абетка християнської науки і обряду. – Вид-во Івано-Франківської теологічної академії, 2002. – 339 с.

2. Вагнер К. Короткий теологічний словник / Карль Вагнер, Герберт Форґрімлер; пер. з нім. о. д-ра Олександра Авраменка. – Л., 1996. – 663 с.

3. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К. : Наук. думка, 2004. – 202 с.

4. Колоїз Ж. В. Слово Благості: словник-довідник фразем біблійного походження / Ж. В. Колоїз, З. П. Бакум. – Кривий Ріг : Вид-во «І.В.І», 2002. – 96 с.

5. Мирончук О. Я. Короткий російсько-український словник церковно-релігійної лексики : проект [Електронний ресурс] / упорядн.:

Олександр Мирончук. – К. : [б. в.], 2011. – 56 с. – Режим доступу: <http://www.kda.org.ua/news/732-slovnyk.html>

6. Мирончук О. Я. Словник скорочень назв чинів святості в українській мові / Мирончук Олександр Якович; [наук. ред.: Єрмоленко Світлана Яківна]. – К. : Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2013. – 112 с.

7. Пуряєва П. Словник церковно-обрядової термінології / Наталя Пуряєва. – Львів : Свічадо, 2001. – 156 с. (2 тис. найменувань).

8. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного, Б. Ломовика. – К.: Четверта хвиля, 1996. – 386 с.

9. Словник українського сакрального мистецтва / за наук. ред. М. Станкевича. – Львів, 2006. – 288 с.

10. Фразеологізми біблійного походження: короткий словник-довідник / укл.: Л. П. Будівська, З. С. Сікорська. – Луганськ : Луганськ-Арт, 2007. – 76 с.

11. Шевченко В. М. Словник-довідник з релігієзнавства / В. М. Шевченко. – К. : Наук. думка, 2004. – 560 с. (3 тис. статей).

Завдання 1. Вивчіть прізвища та основні праці українських лінгвостилістів, що досліджують релігійний стиль, і проблематику їхніх праць.

Завдання 2. Підготуйте відповідь на такі питання: а) які наукові конференції з проблематики релігійного стилю і коли відбулися; б) у яких лексикографічних працях зафіксовано релігійну лексику і яку інформацію про релігійну лексику можна почерпнути в цих словниках.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА ЗА ТЕМАМИ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 3

(викладач може обрати одне із запропонованих завдань або всі в комплексі)

Завдання 1. Науковий реферат на вибрану студентом тему (якщо на практичному занятті студент не виступав із захистом наукового реферату, то оцінка знижується).

Завдання 2. Тестові завдання.

ЗРАЗКИ МОВНОСТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ РЕЛІГІЙНОГО ТЕКСТУ

Зразок 1

СХЕМА ТА ЗРАЗКИ МОВНОСТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ РЕЛІГІЙНОГО ТЕКСТУ

СХЕМА МОВНОСТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ РЕЛІГІЙНОГО ТЕКСТУ

1. Текст для аналізу.
2. Підстиль аналізованого релігійного тексту, ознаки, які це підтверджують.
3. Лексичні особливості (лексико-семантичні групи релігійної лексики, зокрема й власні назви; бібліїзми; синоніми, антоніми; грецизми, гебраїзми, старослов'янїзми, латинїзми; слова в прямому та переносному значенні; слова-символи тощо) та їх роль в аналізованому тексті.
4. Словотвірні ознаки (суфікси, префікси або префіксоїди, суфіксоїди з виразним стилістичним забарвленням) та їх роль у тексті.
5. Морфологічні особливості (іменники, стягнені та нестягнені прикметники, займенники, дієслівні форми) та їх роль у тексті.
6. Синтаксичні особливості (звертання, риторичні запитання, цитати з Біблії тощо) та їх роль в аналізованому тексті.
7. Фразеологізми та їх роль у тексті.
8. Літературні тропи (епітети, порівняння, метафори тощо) та їх роль у тексті.
9. Стилістичні фігури (різні види повтору, інверсія, антитеза, порівняння, перифрази тощо) та їх роль у тексті.
10. Фонетичні засоби (алітерація, асонанс, ритм тощо) та їх роль у тексті.

Молитва про Божу Мудрість

Великий і всемогутній Боже! Зійшли на мене з високих і святих Своїх небес і від престолу Своєї святої слави Твою святу Мудрість, що сидить праворуч Тебе.

Дай мені мудрість Твого уподобання, щоб я в житті умів те, що Тобі миле, гаряче бажати, мудро шукати, у правді признавати і досконало виповняти на славу й честь Твого святого імені, «на хвалу слави Твоєї ласки».

Дай мені, Боже, мудрість мого стану, щоб я все сповнив, чого бажаєш, дай мені розуміти обов'язки, дай мені мудрість моїх обов'язків, дай мені їх виконати так, як треба і як належить, на славу Твою і хосен моєї душі.

Дай мені мудрість усього, що перемінає, і всього, що триває; нехай перше в моїх очах маліє, а друге росте. Дай мені мудрість праці та мудрість відпочинку; нехай мені буде розкішню праця для Тебе, а втомою відпочинок без Тебе. Дай мені мудрість щирого і простого наміру, мудрість простоти, мудрість щирости. Нехай серце моє звертається до Тебе і в усьому шукає Тебе впродовж цілого життя.

Дай мені мудрість послуху для Твого закону, для Твоєї Церкви. Дай мені мудрість убозтва, щоб я ніколи не оцінював дїбр інакше, як відповідно до їх дійсної вартости. Дай мені мудрість чистоти, відповідно до мого стану та покликання.

Дай мені мудрість терпеливости, мудрість покори, мудрість веселости й поваги, мудрість Господнього страху, мудрість правдомовности і добрих діл. Нехай буду терпеливим без ніякого нарікання, покірним без найменшого удавання, веселим без надмірного сміху, поважним без суворости; щоб я боявся Тебе без спокус розпуки; щоб я був правдомовний без тіні двоязичности; нехай мої добрі діла будуть вільні від самоуподобання.

Дай мені мудрість – ближніх у потребі напаминати без самовивищення; дай мені будувати словом і ділом без лицемір'я. Дай мені, Боже, мудрість чуйності, уваги й обережності, нехай мене не зводить на бездоріжжя ніяка пуста гадка. Дай мені мудрість благородності, нехай мене ніколи не повалить ніяке брудне й недостойне прив'язання.

Дай мені мудрість богословських чеснот і моральних чеснот: віри, надії, любови, благорозумності, побожності, здержливості, мужності. Дай мені, Боже, мудрість апостолів, мудрість мучеників, дай мені мудрість священичу й душпастирську, проповідників і вчителів, служителів святих таїнств, дай мені мудрість євхаристійну й таїнственну, мудрість молитви і душевного зріння.

А передусім, Господи, дай мені мудрість сердечного розкаяння, досконалого жалю. Дай мені мудрість пізнання себе в моїй немочі і злобі: дай мені мудрість відречення і пожертвування себе; дай мені мудрість жертви, мудрість хреста, мудрість крові.

Боже, дай мені, вкінці, оту мудрість, що, згідно зі святими Твоїми намірами, веде до злуки Церков під одним зверхнім пастирем, Вселенським архиєреєм.

Дай мені мудрість великого Твого апостола Павла, щоб я бодай його послання добре розумів, пам'ятав та вмів їх пояснювати Твоєму народові. Дай мені мудрість першого Твого намісника, щоб я зрозумів наміри Твого Божого провидіння, що рядить Церквою через Римських архиєреїв; дай мені мудрість послуху їм та оселенській католицькій Церкві.

Дай мені ту мудрість, що мені і моєму народові найбільше недостає. Дай мені мудрість правдивого вдоволення, правдивого щастя. Амінь.

Молитва є одним із основних підстилів конфесійного стилю. Ми, християни, віряни, повинні звертатися до Бога кожного дня, зранку і ввечері, з проханнями чи подяками, у горі і в радості. А головне – роботи це щиро, і саме тоді ми ставатимемо ближче до Бога, сягатимемо високого і вічного. Молитва про Божу Мудрість це авторська молитва митрополита Андрея Шептицького на

різні потреби. Вона насичена багатьма особливостями, які характерні для релігійних текстів.

Серед лексичних можемо виділити пасамперед найменування Бога, які виражені формами звертання *Боже, Господи* (живаються відповідно 5 і 1 раз). Ці звертання пронизують і підкреслюють розмову зі Всевишнім. Виразно простежується прагнення мовця до зближення з Богом через Його святу Мудрість.

Серед інших святих осіб згадуються апостоли, зокрема апостол Павло. А це – доказ того, що людина прагне духовно злитися з Божими улюбленцями.

Власні назви, згадані в молитві, ще раз підкреслюють урочистість, піднесеність, не дають забути про спілкування саме з Творцем неба і землі, збагачують мить блаженства і спокою, адже близькість Бога ми найповніше відчуваємо в молитві.

Найменування однієї з гілок християнства – католицизму (*католицької Церкви*) – свідчить про належність молитви до цього релігійного вчення.

В аналізованому тексті виявлено назви служителів релігійного культу: *архієрей, проповідник, вчитель, пастир*. У словосполученні *мудрість священича й душпастирська* твірною основою прикметників також виступають найменування служителів церкви.

Найменування богоугодних людей *мученик (мудрість мучеників)* свідчить про намагання людини та її мужність витерпіти страждання мученицької «во ім'я Всевишнього». Це надає молитві щирості та правдивості звучання.

Лексему *церква* вжито не на позначення сакральної будівлі. Тут ідеться про об'єднання християн однією вірою та про Церкву як про установу: *для Твоєї Церкви, до злуки Церков, католицька Церква*.

У тексті молитви є дуже велика кількість назв абстрактних, зокрема й релігійних, понять (*мудрість, слава, уподобання, правда, честь, ласка, розкіш, втома, намір, простота, щирість, послух, убогство, чистота, покликання, терпеливість, покора, веселість, повага, страх, суворість, спокуса, розпука, тінь,*

лицемір'я, чуйність, благородність, свобода, пристрасть, чеснота, віра, надія, любов, побожність, здержливість, мужність, благорозумність, зріння, розкаяння, жаль, неміч, злоба, відречення, пожертвування, злука, вдоволення, щастя), які є однією з характерних ознак стилю і служать засобом вираження духовності, вищості духовного світу, поєднання земного з небесним.

Завдяки прикметнику *римських* «відчитується» топонім *Рим*.

Ще однією ознакою конфесійного стилю є використання синонімів. У наведеній молитві вони підсилюють звучання тексту, увиразнюють та уточнюють думку: *великий і всемогутній, високі і святі (небеса), слава й честь, щирий і простий (намір), терпеливість – покора, мужність – сила, проповідники – вчителі, вдоволення – щастя*.

У молитві про Божу Мудрість трапляються й групи антонімів, що служать для протиставлення проминального і вічного, добра і зла, вказують на боротьбу певних протилежних начал: *перемінає – триває, маліє – росте, праця – відпочинок, розкіш – втома* (контекстуальні антоніми), *словом і ділом*.

Якщо аналізувати походження лексем, ужитих у тексті, то є як питомі релігійні номінації (*хрест, Бог*), так і запозичені, зокрема велике число старослов'янізмів. Останні надають молитві урочистості, піднесеності, небуденності, святковості та величавості: *всемогутній, уподобання, виповняти, сповнити, дїбр, терпеливості, правдомовности, двоязичности, самоуподобання, лицемір'я, благородности, самолюбний, богословський, благоразумности, немочі, вселенський, хосен* («користь»). Двічі фіксуємо слова грецького походження *архієрей, апостол*, один раз – габраїзм *амїнь* («нехай так буде»), що є усталеною кінцівкою молитви й підкреслює бажання отримати всі блага.

Серед словотвірних особливостей релігійного тексту впадає у вічі наявність композитів (*правдомовности, двоязичности, самолюбний, богословський, благорозумности*), слів із префіксоїдами *все-, архи-* (*всемогутній, вселенський, архієрей*), суфіксами абстрактності *-анн-, -енн-* (*самоуподобання, прив'язання, розканя, пожертвування, омертвлення, відречення*).

У молитві наявне звертання до Бога на «ти», що показує нам близькість до Отця Небесного. Повтор займенників *Твій, Свій, мій, мені* підкреслює союз між небом і землею, Богом і людиною, яка молиться. Часто вживаються конструкції з дієсловами у формі наказового способу, які виражають прохання, сподівання на Божу милість, напр.: *Дай мені мудрість Твого уподобання*. Використано своєрідну форму складного прикметника для передання найвищої міри вияву ознаки: *всемогутній*.

Із синтаксичних особливостей можна виділити такі: 1) звертання *Боже, Господи*, які є обов'язковими для молитви; 2) анафора *дай мені* – єдинопочаток майже кожного абзацу, що підкреслює прагнення все ж таки отримати і випросити ту Божу Мудрість, яка є великою необхідністю людей; 3) полісиндетон сполучника *щоб*, який створює особливу ритмомелодію, наголошує на певних моментах і поєднує підрядні частини складного речення (але водночас помітним є й асиндетон); 4) інверсія: *мудрість євхаристійна, мудрість таїнствену*.

Підкреслюють головну думку молитви, роблять релігійний текст стилістично багатим ряди художніх засобів, зокрема: а) повтор ключого слова *Боже*, яке вказує на адресата звертання, та словосполучення *дай мені*, яке підкреслює прохання; б) епітети (*великий і всемогутній Боже, високі і святі небеса, свята слава, свята мудрість, Господній страх, добрі діла, немірний сміх, пуста гадка, самолюбний намір, великий апостол, церковна історія, правдиве щастя*).

Молитва представлена переважно складними синтаксичними конструкціями як зі сполучниковим, так і безсполучниковим зв'язком. Речення ускладнені однорідними членами: присудками, означеннями. Багато спонукальних речень, у яких висловлене прохання просвітлення і наділення Божою мудрістю*.

*Текст проаналізувала студентка третього курсу Інституту філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника *Надія Грицак*.

Господня молитва

Отче наш, Ти, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам десь; і прости нам довги наші, як і ми прощаємо довжникам нашим; і не введи нас у спокусу, але избав нас від лукавого. Амінь.

Для аналізу я обрала молитву «Отче наш» (належить до підстилю молитви). Схм. Венедикта Щурат-Глуха зазначає, що «Отче наш» – молитва-абсолют, яка охоплює все, що може сказати людина своєму Небесному Вітцеві, усі прохання, усе розуміння, усю суть християнства. Митрополит А. Шептицький говорить: «Отче наш» є останнім словом молитви, є абсолютною молитвою; поза тією молитвою, так би сказати, немає молитви. Усе, що є молитвою, у цій молитві міститься; молитва буде молитвою, коли буде поясненням чи повторенням «Отченашу». Молитва – це єднання з Богом.

Початок молитви (звертання *Отче наш*) вказує на спілкування та єднання з Богом, любов та повагу до нашого Небесного Отця. Релігійний онім *Отець* виник шляхом переносного вживання (метафоризації) відповідного апелювання – назви споріднення та сваяцтва.

У тексті молитви наявні назви абстрактних релігійних понять: *воля, довги* («провини»), *спокуса*. Абстрактні найменування, як одна з ознак конфесійного стилю, є важливими в молитві, оскільки надають їй піднесеності, ідеальності, абсолютності.

Контраст між добром і злом передається через уживання назви злої сили *лукавий* (тобто диявол). Протиставлення духовного (небесного) і матеріального (земного) виявляється через антонімію: *як на небі, так і на землі*.

Контекстуальну синонімію (*не введи – избав, спокуса – лукавий*) спостерігаємо в останніх рядках молитви: *і не введи нас у спокусу, але избав нас від лукавого*.

Урочистості, піднесеності, священності надають молитві слова іншомовного походження, зокрема старослов'янськи (*єси* (є), *насущний* (щоденний), *довги* (провини), *довжники* (винуватці), *избавити* (визволити), *Отець* (батько), *десь* (сьогодні)) та гебраїзм *амінь* («нехай так буде»). Їхня присутність у тексті є дуже

важливою. Ці слова немовби єднають нас із попередніми поколіннями, дозволяють відчувати дух попередніх епох.

Звертання до Бога на «Ти», з одного боку, вносить відчуття щирості, родинної близькості, а з іншого – містить пошану (займенник пишемо з великої літери).

Підстиль молитви передбачає закономірне вживання як складених (аналітичних), так і простих форм дієслів наказового способу зі значенням бажання, прохання: *нехай святиться, нехай прийде, нехай буде, дай, прости, не введи, избав*.

Змістовий бік тексту підсилюють та увиразнюють повтори, зокрема анафора (єдинопочаток) та епіфора (єдинокінцівка): *нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде царство Твоє, нехай буде воля Твоя*. Важливою ознакою релігійного тексту є полісиндетон – повтор сполучників: *...і прости нам довги наші, як і ми прощаємо довжникам нашим... і не введи нас у спокусу...* Часті повтори створюють особливу ритмомелодіку фрази, посилюють ліричну виразність та медитативність молитви. Також трапляються повтори займенників, зокрема присвійних (*Твоє, наш*) та особового (*нам, ми, нас*). Цей стилістичний прийом можна віднести до тавтології. На наш погляд, у Господній молитві тавтологія займенників затримує вагу на сказаному, увиразнює його, посилює емоційність і ритмічність мови.

Доволі частотною є така стилістична фігура, як інверсія: *нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде царство Твоє, нехай буде воля Твоя, хліб наш насущний дай нам десь, і прости нам довги наші, як і ми прощаємо довжникам нашим*.

У молитві наявні слова-символи. *Хліб наш насущний* – тут ідеться про хліб життя, про Христа. Не щоденний хліб, не просто необхідний щодня, а на суть нашу. Тільки споживаючи Тіло і Кров Христа, дістаємо спроможність віднайти нашу суть. *Избав нас від лукавого* – слово *лукавий* тут уособлює диявола. Ми просимо Бога избавити нас не від будь-чого злого, а від диявола. Слово *небеса* – це позначення не просто простору, а простору Божого буття.

Усі проаналізовані мовні засоби співдіють у молитовному тексті, творять його смислову та емоційну виразність, впливаючи водночас на мовця*.

*Текст проаналізувала студентка третього курсу Інституту філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника *Надія Панідзе*.

Псалом 148

Небо й земля нехай хвалять Господа!

11. *Алилуя. Хваліте Господа з небес, хваліте Його во вишніх!*
 12. *Хваліте Його, всі ангели Його, хваліте Його, всі воїнства небесні!*
 13. *Хваліте Його ви, сонце й місяцю, хваліте Його, всі ясні зорі!*
 14. *Хваліте Його ви, небеса небес, і води, що над небесами!*
 15. *Нехай ім'я Господнє хвалять! Бо Він повелів, і створились.*
 16. *Поставив їх на віки вічні і дав закон, що не перейде.*
 17. *Хваліте Господа з землі, кити і всі морські безодні!*
 18. *Вогонь і град, сніг і туман, і буйний вітер, який виконує Його слово.*
 19. *Гори й усі нагорби, садовина й усі кедри.*
 20. *Звір дикий і скот усілякий, град і птах крилатий.*
 21. *Царі землі й усі народи, князі й усі земні судді.*
 22. *Хлопці, а й дівчата, старі разом з юнацтвом.*
 23. *Нехай ім'я Господнє хвалять, – високе бо ім'я Його єдине. Велич Його понад землю й небо.*
 24. *Він підняв ріг народу свого. Хвала усім Його святим, синам Ізраїля, народові, що Йому близький. Алилуя.*

Слово *псалом* (або *псальма*) грецького походження й означає піснопіння, співане в супроводі музичного інструмента. Збірка псалмів називається Псалтирем (від *псалтеріон* – «струнний інструмент на зразок гусел»). По-єврейськи збірка носить назву *Сифер Тегілім* – «книга хвали».

Теми всіх псалмів релігійного характеру, проте форма їхня різноманітна. Вони є живим виразником віруючої душі, яка виливається молитвою до Бога в контрастних почуттях та переживаннях: сум – радість, пригноблення – щастя, покута – хвала.

У канонічній збірці 150 псалмів. Більшу частину їх приписують Давидові. Тематично псалми розрізняються між собою. Є серед них благальні, подячні, царські, які проказував

сам цар, історично-повчального характеру, такі, які мали на меті розбудити й укріпити віру в Бога, а також псалми-гімни на прославу Господа, до яких і належить 148-ий псалом.

Псалми умовно можна було б віднести до підстилю молитви, бо це були одні з перших зразків молитвеного пісенству. Проте ці пісенству входять до складу святих, богонатхнених книг християнства, визнаних церквою, тому відносимо їх до підстилю канонічної літератури.

Уже від найдавніших, перших часів християнства молитва псалмами посідала друге місце після Господньої молитви. Краса псалмів захоплює, їхня гармонійність та мелодійність вражають. Саме цим, на нашу думку, вони відрізняються від інших канонічних текстів Біблії.

Читаючи або слухаючи псалми, потрібно зважати на те, що ціла низка елементів їхньої образності (метафори, епітети, фразеологізми), які, на перший погляд, навіть деколи відчужують, пов'язані з особливим східним темпераментом. Мова псалмів пристрасна, емоційна, експресивна.

Щоб краще зрозуміти оту молитовну пристрасність, яка, мабуть, найбільшою мірою виявлялась у псалмах-гімнах, перейдемо до детальнішого аналізу поданого тексту.

Псалом має своєрідне обрамлення: він починається і закінчується словом *алилуя*, що в перекладі з гебрійської означає «Хваліте Господа», що й визначає основну думку тексту – віддавати шану і славу Творцеві всього сущого. Більше того, акцентуація на цій думці досягається повторенням дієслова *хвалити*, ужитого в наказовому способі, яке трапляється в тексті шість разів у двох формах: простій (*хваліте*) та аналітичній (*нехай хвалять*).

Далі автор перелічує усіх тих, хто повинен віддавати хвалу імені Господньому. Цей перелік можна умовно поділити на такі групи:

- 1) світ невидимий, потойбічний: ангели та небесні воїнства;
- 2) об'єкти неживої природи: сонце, місяць, зорі, небеса, води, морські безодні, гори, нагорби;

3) явища природи: град, сніг, вогонь (у значенні «блискавка»), туман, буйний вітер;

4) об'єкти живої природи: садовина, кедри, кити, звір дикий, скот усіякий, гад, птах крилатий;

5) люди: царі, народи, князі, судді, хлопці, дівчата, старі, юнацтво.

Використовуючи ці звертання у тексті, псалмоспівець прагне осягнути увесь всесвіт у своєму проханні і показати читачам (слухачам), що Господня велич є настільки великою, що Його повинно славити все видиме й невидиме, «*бо Він повелів, і створилось*», «*поставив їх на віки вічні*».

Цікавою є тавтологія у фрагменті «*небеса небес, – і води, що над небесами*». Роль цієї стилістичної фігури полягає в тому, щоб розмежувати два різних поняття: небо як обитель Божу та небо як атмосферу. З цією метою іменник *води* в цьому рядку вжито в переносному значенні, тому що давні євреї уявляли небеса як океани, у яких плавають усі небесні тіла.

Натрапляємо в тексті й на гебрайські фразеологізми *підняв риг народу свого, виконує Його слово* та стійке словосполучення *сини Ізраїля*. Вислів *підняв риг народу свого* означає «вивищив над усіма, вибрав з-поміж усіх». У давніх євреїв риг був сакральним символом, символом божественної сили, могутності, обраності. Цей символ неодноразово вживається в усіх текстах Старого та Нового Заповітів, зокрема в Апокаліпсисі Йоана Богослова в агнця було сім очей та сім рогів, що означало повноту наповненості *Святим Духом*. Тому тут цей вислів ужитий з метою підняття духа та для нагадування, за що всі повинні хвалити Господа.

Вислів «*виконує Його слово*» означає «слухає Господа». Тут вислів виконує виховну функцію, бо якщо буйний вітер «*виконує Його слово*», то ми, прості смертні, тим більше повинні жити за законом і словом Божим. Перифраза *сини Ізраїля* – це синонім до слова *євреї*. Так вони себе називали для того, щоб не забути про своє походження, історію та покликання – народження Месії, Спасителя світу.

Оскільки ми аналізуємо український переклад 148-го псалма Давидового, то розглянемо детальніше його мовні особливості.

Щоб надати текстові винятковості й небуденності, згідно з ознаками релігійного стилю, перекладач використовує такі мовні засоби:

1) старослов'янізми: *воїнство, небеса, во вишніх, створитися, гад, єдине, хвала, скот, повеліти*; стилетвірну функцію в деяких словах виконують такі словотворчі засоби, як суфікс *-ес-* (*небеса*), префікс *со-* (*створитися*); типовим для старослов'янської мови є використання прийменника *во* (*во вишніх*);

2) епітети: *воїнства небесні, ясні зорі, морські безодні, буйний вітер, звір дикий, скот усіякий, птах крилатий, високе ім'я, судді земні*. Більшість із них (*буйний вітер, звір дикий, птах небесний*) не лише надають текстові небуденності та урочистості, але й наближають його до народних, фольклорних зразків;

3) історизми (*царі, князі*) та архаїзми (*скот*), які також виконують функцію стилізації, а також нагадують читачеві про давність псалма, про часи, коли він був написаний.

Експресивності та емоційності тексту надають окличні речення на початку твору. Псалмоспівець ніби наголошує: «*Хваліте Господа усією силою своєю, усіма змислами своїми*», «*Хваліте Господа*» з усією пристрасною душою та серцем, як лише вмієте і можете, «*Хваліте Господа*» так, щоб увесь Всесвіт, ним створений, звучав в унісон.

Отже, поданий зразок тексту 148 Псалма належить до творів конфесійного стилю, тому що має всі лексичні та граматичні ознаки, які притаманні релігійним текстам, а саме: наявність гебраїзмів, численних старослов'янізмів, епітетів та інших стилістичних фігур, експресивність тексту, яка досягається інтонаційним забарвленням окличних речень.

*Текст проаналізувала студентка четвертого курсу Інституту філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника *Ірина Червінська*.

РЕЛІГІЙНІ ТЕКСТИ ДЛЯ МОВНОСТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

І. ДВНАДЦЯТЬ АПОСТОЛІВ

Прикликавши своїх дванадцятьох учнів, Ісус дав їм владу над нечистими духами, щоб їх виганяли і лікували всяку хворобу й усяку неміч.

Оцих дванадцятьох Ісус вислав і наказав їм: «У дорогу до поган не пускайтесь і в самарійські міста не заходьте. А йдіть радше до загинувших овець дому Ізраїля. Ідіть, проповідуйте, кажучи, що Царство Небесне – близько. Оздоровлюйте недужих, воскрешайте мертвих, очищуйте прокажених, бісів виганяйте. Даром прийняли, даром давайте. Не беріть ні золота, ні срібла, ні дрібних грошей у череси ваші. Ні торби на дорогу, ні одержин двох, ні взуття, ні палиці, – бо робітник вартий утримання свого.

А як зайдете в якесь місто чи село, то розпитайте, хто в ньому достойний, і там перебувайте, поки не вийдете. Входячи ж у дім, вітайте його, кажучи: «Мир дому цьому!» І як той дім достойний, нехай ваш мир зійде на нього; а як недостойний, нехай ваш мир до вас повернеться. І як хтось вас не прийме та й не послухає ваших слів, то ви, виходячи з дому чи з того міста, обтрусіть порошок із ніг ваших. Істинно кажу вам: «Легше буде судного дня землі Содомській і Гоморській, ніж місту тому!»

Оце я посилаю вас, немов овець серед вовків. Будьте, отже, мудрі, як змії, і прості, як голубки. Стережіться людей, бо вони видадуть вас синедріонам і бичуватимуть вас по своїх синагогах. Вас волочитимуть і до правителів, і до царів за мене, щоб свідчити перед ними й поганам. І коли видадуть вас, не журіться, як або що вам говорити, – дано буде вам на той час, що маєте говорити; бо не ви будете говорити, а Дух Отця вашого в вас говоритиме. Брат видасть на смерть брата й батько дитину; діти повстануть на батьків і будуть їх убивати. Вас ненавидітимуть усі за моє ім'я.

але, хто витриває до кінця, той спасеться. А як будуть вас переслідувати в тому місті, тікайте в інше. Істинно кажу вам: «Не встигнете обійти міст ізраїльських, як прийде Син Чоловічий».

Не є учень понад учителя, ані слуга над пана свого. Досить для учня, коли стане, як його вчитель; а слуга – як його пан. Коли господаря звали Велзевулом, то скільки більше – його домашніх.

Тож ви їх не лякайтесь. Нема нічого схованого, що не виявиться; нічого тайного, що не стане знаним. Що вам кажу в темноті, кажіть те при світлі; і що ви чуєте на вухо, голосіть з покрівель. Не бійтеся тих, що вбивають тіло, душі ж убити не можуть; а бійтеся радше того, хто може погубити душу і тіло в пеклі. Хіба не за шага продається пара горобців? А проте ні один із них не впаде па землю без волі Отця вашого. А вам же все волосся на голові пораховано! Не бійтеся, отже: ви вартіші за багатьох горобців. Кожний, отже, хто визнає мене перед людьми, того і я визнаю перед моїм Отцем небесним. Хто ж мене зречеться перед людьми, того і я зречусь перед Отцем моїм небесним».

Євангеліє від Матея 10, 1-33

ІІ. ТАЙНА ВЕЧЕРЯ

Наближалось свято опрісноків, що зветься Пасха. І первосвященики та книжники шукали, як би вбити Ісуса, боялись бо народу. Ввійшов же сатана в Юду, на прізвисько Іскаріот, що був з числа дванадцятьох, і він пішов умовитися з первосвящениками та начальниками, як би Його видати. Зраділи ті й згодились дати йому гроші. І він пристав на те й шукав нагоди, щоб видати Його без відома народу.

Настав день опрісноків, коли треба було жертвувати пасху. Ісус послав Петра та Івана: «Ідіть, – сказав, – та приготуйте нам пасху, щоб ми її спожили». Вони його спитали: «Де хочеш, щоб ми приготували?» Він відповів їм: «Ось, коли вийдете в місто, стріне вас чоловік, що буде нести глечик води. Ідіть слідом за ним у господу, куди він увійде, і скажіть господареві дому: Учитель тобі каже: Де світлиця, в якій я з учнями моїми міг би спожити пасху? І він покаже вам горницю велику, вистелену килимами; там приготуйте». Пішли вони й знайшли так, як він сказав їм, і приготували пасху.

І, як прийшла година, сів він до столу й апостоли з ним. І він до них промовив: «Я сильно бажав спожити оцю пасху з вами перш, ніж мені страждати, бо кажу вам, я її більш не буду їсти, аж поки вона не звершиться в Божім Царстві». І, взявши чашу, віддав хвалу й мовив: «Візьміть її і поділіться між собою, бо, кажу вам: Віднині я не буду більше пити з плоду винограду, доки не прийде Боже Царство».

І, взявши хліб, віддав хвалу, поламав, дав їм і мовив: «Це – моє тіло, що за вас віддається. Чиніть це на мій спомин». Так само чашу по вечері, кажучи: «Ця чаша – це Новий Завіт у моїй крові, що за вас проливається».

Одначе ось рука того, що мене видасть, на столі зо мною. Бо Син Чоловічий іде, як призначено, але горе тому чоловікові, що його видає». І вони заходились один одного питати, хто б то з них міг бути, що намірявся те зробити.

Євангеліє від Луки 22, 1-23

ІІІ. ПРИТЧА ПРО СІЯЧА

Того дня Ісус вийшов з дому і сів край моря. І зібралася коло нього така сила народу, що він увійшов у човен і сів у ньому, а весь народ стояв на березі. Він говорив до них численними притчами, кажучи: «От вийшов сіяч сіяти. І коли він сів, деяке [зерно] впало край дороги, і прилетіло птаство і повидзьобувало його. Інше впало на ґрунт кам'янистий, де не було землі багато, і зараз же проросло, бо земля була неглибока. Як зійшло сонце, воно вигоріло, а що не мало коріння, то усохло. Інше впало на тернину, і вибуяла тернина й заглушила його. Інше впало на добру землю, і вродило одне в сто разів, друге в шістдесят, а інше в тридцять. Хто має вуха, нехай слухає».

І приступили його учні й сказали до нього: «Чому ти притчами до них говориш?» А він у відповідь сказав їм: «Тому, бо вам дано знати тайни Небесного Царства, а он тим не дано. Бо хто має, тому дасться, і він надто буде мати; а в того, хто не має, заберуть і те, що має. Я тому говорю до них притчами, що вони, дивлячись, не бачать, і, слухаючи, не чують, і не розуміють. На них збувається пророцтво Ісаї, що каже: «Слухом почуєте, та не зрозумієте, і,

дивлячись, не побачите, – бо серце в цього народу затовстіло». Вони на вуха тяжко чують і зажмурили свої очі, щоб не бачити очима, і вухами не чути, і не зрозуміти серцем, та не повернутись, – щоб я зміг їм. Ваші ж очі щасливі, бо бачать; та й ваші вуха, – бо чують. Істинно кажу вам: багато пророків і праведних хотіли бачити, що ви бачите, і не бачили, і чути, що ви чуєте, і не чули».

Слухайте, отже, притчу про сіяча. До кожного, хто чує слово Царства і його не розуміє, приходять лукавий і викрадає те, що посіяне в його серці. Це той, хто був сприйняв насіння край дороги. А той, хто був сприйняв його на кам'янистому ґрунті, це той, що чує слово і зараз же з радістю його сприймає, але він коріння в собі не має, непостійний, і, коли настане яка скрута чи переслідування задля слова, він швидко зневірюється. А той, хто прийняв його між тернину, це той, хто слухає слово, але турботи цього світу та омана багатства заглушують те слово, і воно не приносить плоду. Той же, нарешті, хто сприйняв його на добрій землі, – це той, хто слухає, і розуміє слово, і плід приносить; і видає один у сто разів, інший у шістдесят, ще інший у тридцять».

Євангеліє від Маттея 13, 1-23

ІV. ПРИТЧА ПРО БЛУДНОГО СИНА

В одного чоловіка було два сини. Молодший з них сказав батькові: «Тату, дай мені ту частину маєтку, що мені припадає». І батько розділив між ними маєток.

Кілька днів потім молодший, зібравши все, подався у край далекий і там розтратив свій маєток, живши розпусно. І от, як він усе прогайнував, настав великий голод у тім краю, і він почав бідувати. Пішов він і найнявся до одного з мешканців того краю, і той послав його на своє поле пасти свині. І він бажав би був наповнити живіт свій стручками, що їли свині, та й тих ніхто не давав йому. Опам'ятавшись, він сказав до себе: «Скільки-то наймитів у мого батька мають подостатком хліба, а я тут з голоду конаю. Встану та й піду до батька мого і скажу йому: «Отче, я прогріпився проти неба й проти тебе! Я недостойний більше зватися твоїм сином. Прийми мене як одного з твоїх наймитів»».

Встав він і пішов до батька свого. Як він був іще далеко, побачив його батько його й, змилосердившись, побіг, на шию йому кинувся і поцілував його. Тут син сказав до нього: «Отче, я прогрішився проти неба і проти тебе. Я недостойний більше зватись твоїм сином». А батько кликнув до слуг своїх: «Притьмом принесіть найкращу одіж, одягніть його, дайте йому на руку перстень і сандалі на ноги. Та приведіть годоване теля і заріжте, і їймо, веселімся, бо цей мій син був мертвий – і ожив, пропав був – і знайшовся». І вони заходились веселитися.

А старший його син був у полі. Коли ж він, повертаючись, наблизився до дому, почув музику й танці. Покликав він одного із слуг і спитав, що воно таке було б. Той же сказав йому: «Брат твій повернувся, і твій батько зарізав годоване теля, бо знайшов його живим-здоровим». Розгнівався той і не хотів увійти. І вийшов тоді батько й почав його просити. А той озвався до батька: «Ось стільки років служу тобі й ніколи не переступив ні однієї заповіді твоєї, і ти не дав мені ніколи козеняти, щоб з друзями моїми повеселитись. Коли повернувся цей син твій, що проїв твій масток з блудницями, ти зарізав годоване теля». Батько ж сказав до нього: «Ти завжди при мені, дитино, і все моє – твоє. А веселитись і радіти треба було, бо оцей брат твій був мертвий і ожив, пропав був і знайшовся».

Євангеліє від Луки 15, 11-32

V. СИМВОЛ ВІРИ

Вірую в єдиного Бога Отця, вседержителя, творця неба і землі, і всього видимого і невидимого.

І в єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, єдиnorodного, від Отця родженого перед усіма віками.

Світло від Світла, Бога істинного від Бога істинного, родженого, несотвореного, єдиносущного з Отцем, що через Нього все сталося.

Він задля нас людей і нашого ради спасіння зійшов із небес, і воплотився з Духа Святого і Марії Діви, і став чоловіком.

І був розп'ятий за нас за Понтія Пилата, і страждав, і був похований.

У воскрес у третій день, згідно з Писанням. І вознісся на небо, і сидить праворуч Отця.

І вдруге прийде зі славою судити живих і мертвих, а його царству не буде кінця.

І в Духа Святого, Господа животворящего, що від Отця і Сина ісходить, що з Отцем і Сином рівнопокляемий і рівнославимий, що говорив через пророків.

В єдину, святу, соборну й апостольську Церкву.

Ісповідую одне хрещення на відпущення гріхів.

Очікую воскресіння мертвих і життя майбутнього віку. Амінь.

VI. МОЛИТВА УЧНЯ (УЧЕНИЦІ)

Мій любий Ісусе! З цілого серця дякую Тобі за ласку, що можу ходити до школи. З вдячності за це постановляю добре вчитися, завжди бути чемним (*чемною*) і слухняним (*слухняною*) супроти моїх учителів, бо знаю, що й Ти, любий Ісусе, зростаючи в Назареті, був пильний, уважний і в усьому корився своїй матінці та опікунові святому Йосифові.

Благослови ж мене, любий Спасителю! Твоєю ласкою допоможи, щоб я добре вчився (*вчилася*) і тим приносив (*приносила*) Тобі більшу славу, батькам утіху, народові нашому честь, а собі, як для душі, так і для тіла, пожиток. Амінь.

VII. Непорочна юність – це кращі дні кожної людини. У певному розумінні вони для нас – майже те саме, що земний рай для перших людей. Непорочна юність – це чиста і спокійна совість, постійна веселість, простота серця і правдивість. Ознакою непорочної душі є безкорислива любов до всіх, квітуче здоров'я, повнота душевних і тілесних сил. Тому діти посідають таке важливе місце в житті своїх батьків. Дорослі хочуть бачити у своїх дітях таких людей, якими вони самі не стали. Іноді батьки сподіваються побачити в дітях самих себе.

Своєю чергою, суспільство і держава бачать у молоді власне відродження. Суспільство, як і людина, старіє. Однак для нього не страшні ні старість, ні немічність там, де за посивілими синами і дочками батьківщини іде непорочна юність. Суспільство бачить

у молоді майбутню державну силу, багатство і славу. Воно сподівається передати їй усі плоди своїх трудів, усі незакінчені починання в надії, що молоді сили й дочки примножать і зроблять досконалішими діяння батьків.

А кого бачить у дітях і непорочній юності Церква? Синів Царства Божого, бо, за словами Спасителя нашого Ісуса Христа, «таких є Царство Боже». Вона дивиться на них, як на сад Божий, який вона зобов'язується виростити і виховати для вічності.

Припустімо, що віра ослабла в якомусь суспільстві, мораль занепадала, повагу до святого загублено. Де все це можна знайти і відновити, як не в дітях і молоді? Де укріпити віру і мораль? У серцях дітей. Тому що інші серця вже очерствіли.

Кому передати забутий дух християнської любові, передати вчення про чесність, про справедливість, про безкорисливість, про самовідданість, про святі обов'язки нашої благочестивої православної віри? Усе це можна передати дітям.

Тому ніхто не дивиться на дітей з такою радістю, з такою блаженною надією, з таким священним хвилюванням, з яким дивиться на них Церква. У втраті дітей вона бачить не просто втрату в людях, але втрату для Царства Божого. Саме небо дивиться на дітей з особливою радістю.

Патріарх Філарет

VIII. Улюблена в Христі молоде!

Радію, що знову маю нагоду у Квітну неділю, у день Входу Господнього до Єрусалима, звернутися до вас! Ви завжди, а особливо протягом цієї тяжкої зими та сповненої тривоги весни, у моїх думках і молитвах. Хочу запевнити вас, що в усіх нелегких випробуваннях, труднощах та печалях Церква є і завжди буде для вас люблячою матір'ю, до якої ви можете прийти, щоб відновити свої сили, знайти мир і надію.

Ми всі разом переживаємо складний, нелегкий, але водночас натхненний час. Це час неймовірних випробувань і разом із тим глибокого навернення, застанови та зміни, – час, у якому ми можемо відчути присутність Бога в нашій історії та Його безмірну любов.

Торжественний вхід Христа до Єрусалима також відбувся в нелегкий чи навіть критичний для старозавітного Божого народу час. Люди дожидали змін, втілення своєї великої мрії – приходу царя, котрий звільнить Ізраїль, відбудує мир і підкорить усі народи. Пальмове гілля, що вони несли в руках, символізувало очікувану перемогу. Вони кричали: «Осанна», тобто «Спаси нас!»

Христос і справді приніс перемогу – перемогу набагато більшу, ніж ту, на яку сподівалися ізраїльтяни: не політичне визволення, а перемогу над смертю! Людство зустріло справжню весну, істинне оновлення і визволення, єдиним джерелом якого є Господь Бог. Тільки він своєю силою усуває все, що завмерло і закам'яніло, і дарує людині нове життя, нову надію і новий шанс. Про це провіщав пророк Ісаї словами: «Не згадуйте про те, що було, не думайте про давнє! Ось я творю щось новітнє: воно ось-ось уже сходить. Чи ж ви його не впізнаєте?» (Іс. 43, 18-19).

Першими, хто відчув оте нове в Христі і хто вітав Його, були діти! Молоді люди першими відчувають потребу змін на крапці, бо молодість є весною життя. Вони не просто потребують того, що дарує Христос, не лише очікують зміну, а й приймають її – впускають всередину себе новизну, прагнуть повноти життя. Молодь починає рух до Бога і першою усвідомлює плоди приходу Господа.

Народ Ізраїлю чекав на Месію, який дасть їм політичну свободу. Ми також часто сподіваємося, що хтось для нас збудує кращий світ, зробить чудо. Така позиція часто проявляється навіть у наших молитвах – ми молимося і чекаємо, що щось зміниться без нашої участі. Проте Господь потребує нашої співпраці і дає силу для втілення змін, про які ми просимо. Тому ми повинні усвідомити, що істинна зміна є результатом співдії людини з Богом. Згадаймо, як Христос навчав своїх учнів: «Я виноградина, ви гілки. Хто перебуває в мені, а я в ньому, – той плід приносить щедро. Без мене ж ви нічого чинити не можете» (Ів. 15, 5).

Щиро вірю, що молодь, віруюча молодь, є силою, яка здатна змінити суспільство, наш народ і його соборну державу. Вона

стає потягаючою, поширює хвилю оновлення, зове за собою інших, роззброює опонентів і затуляє уста неправдомовцям.

Яскравими прикладами того, що українська молодь глибоко усвідомила співвідповідальність за себе, за інших і за все творіння, стали події останніх місяців, що увійдуть в історію як Революція гідності. Наші молоді люди показали Європі і всьому світові нову якість, вказали на істинне трактування цінностей свободи, гідності й солідарності.

Це справді грандіозна переміна в житті українського народу, яка має стати перспективою дальшого розвитку. У жодному разі її не можна звести до героїчних моментів минулого, залишити позаду. Майдан – це старт, так само як торжественний вхід Христа до Єрусалима є початком Страсного тижня, Христових страстей, Його добровільного приниження і розп'яття на хресті. Сьогодні Ісуса славить Єрусалим, проте справжньою славою Він засяє лише тоді, коли переможцем над гріхом і смертю вийде воскреслим із запечатаного гробу. Цього не зможе зупинити ніщо й ніхто: ні камінь, що закривав вихід, ні зброя солдатів, які стерегли гріб, ні кулуарні домовленості безбожної влади.

Глибока й фундаментальна зміна, на жаль, не може бути безболісною, рух вимагає самопожертви. Ми й це пережили в минулі місяці. Світла й чиста жертва Небесної сотні... Ми глибоко відчули відданість героїв Майдану, їхня смерть уразила кожного з нас, а особливо тих, хто зазнав тяжкої втрати рідних, друзів чи знайомих.

Проте кінцевою точкою є не смерть, а перемога – перемога над злом, над смертю, над усім, що принижує гідність і забирає свободу. Ми чітко усвідомлюємо, що рух до зміни веде через страсті до воскресіння. Оновлення – це рух до воскресіння.

У своїй інавгураційній промові 1978 року блаженний Папа Іван Павло II, який через два тижні буде канонізований, сказав: «Не бійтеся! Широко відчиніть двері для Христа. Відкрийте кордони, економічні та політичні системи, культури, цивілізації та розвиток Його спасенній владі». Його слова стають слушним закликком і для нас. Не біймося!

Його наступник на Петровому престолі Папа Франциск також говорить про сміливість і звертається до молоді: «Відважтеся плисти проти течії. Відважтеся бути по-справжньому щасливими. Скажіть «ні» ефемерній штучній культурі, яка вважає, що ви не здатні взяти на себе відповідальність і прийняти справді великі життєві виклики».

Дорогі в Христі молоді українці, увесь світ побачив, що ви здатні плисти проти течії, брати на себе відповідальність і дивитися у вічі викликам та небезпеці. Ви можете змінити світ.

Майдан – це наш вхід до Єрусалима. Ми бачили славу, досвідчили страждання і зрозуміли силу жертви. І знаємо, що випробування триватимуть. Але це ще не все. Наша революція – духовна, особиста, національна – це процес. Велич попереду, і до неї ми можемо прийти лише разом з Христом. Звитягу побачимо у величчі й гідності Воскресіння, яке є найбільшою і фундаментальною перемогою – над смертю і гріхом. Не бійтеся! Христос уже переміг. І наша перемога в Ньому.

Благословення Господнє на вас!

Патріарх Святослав

Дано в Києві, при Патріаршому соборі Воскресіння Христового, 1 квітня 2014 року Божого.

ІХ. БОЖЕСТВЕННИЙ СІЯЧ

Одного дня вийшов Ісус Христос над Генезаретське озеро, сів на березі і почав навчати. Коли ж довкруги Нього зібралось багато народу, увійшов у човен і звідти навчав. Тоді, між іншим, оповів народові таку притчу.

Вийшов сіяч на поле сіяти. І як сіяв, одне зерно впало при дорозі. Там його потоптали, а птиці відтак визбирали. Друге впало на каменисте місце та, коли пригріло сонце, усохло, бо не мало глибокої землі. Інше насіння впало між терня і виростило, але не принесло плоду, бо терня приглушило його. А деякі зерна впали на добру землю і видали плід, одне в сотеро, друге в шістдесятеро, а третє в тридцятеро. «Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає», – закінчив притчу Ісус та на прохання учнів пояснив її ось так: «Насіння – це Боже слово, Божа

наука. А ґрунт, або земля, на яку паде насіння, – це людські душі. Одні люди приймають Божу науку дуже поверхово до серця і в часі спокуси зовсім її не придержуються. Тому й легкодушно грішать. Інші люди приймають цю Божу науку глибоко до серця і творять добрі діла Богові на славу, а собі на спасіння» (Матей 13, 1-23).

Що це є Божя наука?

Божя наука – це ті правди віри, яких навчав людей сам Господь Бог. Божу науку звемо також Божим об'явленням, бо це сам Господь Бог безпосередньо через своїх вибранців об'явив людям правду про Себе, про людину і про всесвіт. При цьому Господь Бог виявив свою любов до людей, повчив їх про ціль життя людини на землі і про засоби, як ту ціль можна досягнути.

Як ділимо Боже об'явлення?

Боже об'явлення ділимо на об'явлення:

- а) Старого Завіту, що тривав від перших людей аж до приходу на землю Ісуса Христа;
- б) Нового Завіту, що починається від Ісуса Христа і буде тривати до кінця світу.

Що означає слово «Завіт»?

Завіт – означає закон, заповіт або умова.

Через кого об'явив Господь Бог свою науку?

У Старому Завіті об'явив Господь Бог свою науку через побожних і праведних мужів – праотців, патріархів і пророків. У Новому Завіті передав Господь Бог свою науку через свого єдинородного Сина, Господа нашого Ісуса Христа, і через Його святих апостолів.

Де міститься Боже об'явлення?

Боже об'явлення міститься у Святому Письмі й у святому Переданні.

Що це є Святе Письмо?

Святе Письмо – по-грецьки Біблія – це написані святими і Святим Духом патхнєшими людьми книги, які Христова Церква визнала об'явленим Божим словом. Усіх святих книг є 72: у цьому числі старозавітних книг – 45, а новозавітних – 27.

Котрі зі святих книг є найважливішими?

Найважливішими святими книгами є такі:

а) св. Євангелія, де описано, як жив і чого навчав Ісус Христос, Його терпіння, смерть і воскресіння; ця книга складається з чотирьох Євангелій, що їх написали євангелісти: Матей, Марко, Лука та Іван;

б) Апостол, де описані діяння і наука апостолів.

Що це таке святе Передання?

Святе Передання – це ті правди віри, що їх Ісус Христос та апостоли навчали живим словом, але не записали їх в окремих книгах.

Звідки навчаємося того, що нам треба знати про Божу науку?

Про Боже науку навчаємося з катехизму.

Що таке катехизм?

Катехизм – це книжка, де коротко зібрана й доступно пояснена наука нашої християнської віри.

Хто має право пояснювати Святе Письмо?

Пояснювати Святе Письмо має право тільки церковна влада, тобто єпископи та їх помічники-священники або уповноважені церковною владою миряни.

Хто дав єпископам право пояснювати Святе Письмо?

Право пояснювати Святе Письмо, живим і писаним словом, дав Ісус Христос безпосередньо своїм апостолам, а посередньо через них їхнім наступникам. Наступниками апостолів є єпископи.

Чи кожному можна читати Святе Письмо?

Кожному християнинові не лише що можна читати Святе Письмо, але кожний, хто вміє читати, повинен це робити. Важливо тільки, щоб Святе Письмо було видане з відповідними поясненнями та за благословення уповноваженої церковної влади, бо лише Вселенська Христова Церква покликана до того, щоб ціло, вірно і непідроблено зберігати Святе Письмо та правдиво його пояснювати.

* * *

З усіх наук світу найвищою і найважливішою є та, що її об'явив Сам Господь Бог. Вона не тільки пояснює нам найістотніші правди, але й подає вказівки, як треба жити, щоб досягнути найвищу ціль – небо.

В імені Господа Бога священник засіває в серцях людей насіння Божої науки. Слухай пильно всього, що він тебе навчає у школі і в церкві, та старайся бути доброю ріллею, щоб насіння Божої науки зійшло на ниві твоєї душі й видало багатий плід.

Х. БОЖИЙ ХРАМ

Хоч Господь Бог є всюди присутній, проте для його прослави будується храми, де вірні збираються на прилюдні молитви до Бога і беруть участь у Богослуженнях. Наші церкви перевищують святістю старозавітній храм, бо в них перебуває сам Ісус Христос у Пресвятій Тайні Євхаристії, у кивоті на престолі, та приноситься в них повозавітня жертва святої Літургії (Служба Божа). На нашій Батьківщині є гарний звичай, що кожний вірний, проходячи попри церкву, знімає накриття голови і хреститься. Цим віддається поклін Євхаристійному Ісусові. Цей гарний звичай богочитання ви повинні підтримувати й поширювати навіть на чужині.

Старайтеся, чим можете, причинитися до будови чи прикраси Божих домів, а також пам'ятайте, що зневага церкви або цвинтаря є гріхом святотатства.

Що це є Божий храм?

Божий храм – це Божий дім, де вірні сходяться на Богослуження і спільну молитву. Божий храм називається також церквою, або свяतिною.

Як ділиться наш Божий храм?

Наш християнський Божий храм ділиться на *святинище*, або *вівтар*, де є престіл і кивот з Пресвятою Євхаристією; на *храм вірних*, де стоять вірні, і на *притвор* (сіни), де колись ставали оглашені (ще не охрещені учні християнської віри). Святинище від храму вірних відділює дерев'яна стіна з образами, яка називається *іконостас*. Площа (цвинтар) довкола церкви є також святим місцем.

Котра частина Божого храму є найважливішою?

Найважливіша частина Божого храму – це святинище, або вівтар.

Як належить поводитися в Божому храмі?

Уже входячи до Божого храму, треба перехреститися і вклонитися Ісусові Христові у Пресвятій Євхаристії, а відтак треба поводитися спокійно і поважно. Треба брати участь у богослуженнях і вислухувати проповіді; у церкві не можна розмовляти.

Який маємо обов'язок для Божого дому?

Маємо жертвами, а то й працею, причинятися до будови й прикрашення Божого дому.

ХІ. КОМЕНТАР ДО ДЕСЯТИ БОЖИХ ЗАПОВІДЕЙ

Четверта Божа заповідь:

Шануй батька і матір твою,

щоб тобі було добре і щоб ти довго прожив на землі!

Господь Бог, даючи Десять заповідей, тільки три перші призначив на свою повагу і славу, а сім інших – для добра людей.

З тих, які стосуються людей, на першому місці Бог поставив Четверту заповідь. Це тому, що родина є основою народу, Церкви й держави. У родині, з волі Божої, приходять на світ діти. Родина їх годує, виховує, готує до життя, дбає про їхнє майбутнє. Родина – хоч і найменша, але найважливіша клітина суспільного життя. Яка родина, така й громада, такий народ, такий і весь світ. Ось тому родина – фундамент кожної спільноти. Четверта заповідь говорить про обов'язок дітей шанувати своїх батьків, тому що батьки для дітей – це Божі заступники. Господь сам творить душу кожної людини, а батьки – тіло. Тому батьки, після Всевишнього Творця, найближчі й найдорожчі для нас. У руки батьків Творець уклав наше життя і виховання. Вони на землі заступають нам Бога, бо Він єдиний у своєму провидінні береже людей. Про пошану батьків каже Святе Письмо Старого Завіту (Сир. 3, 3-4 і 7, 27-28): *«Хто шанує батька, той гріхів позбувається. Хто звеличує матір свою, той немов скарби збирає. Усім твоїм серцем прославляй свого батька і не забувай про болі матері твоєї. Пам'ятай, що вони привели тебе на світ: чим заплатиш за те, що для тебе вони вчинили?»*

Шанування батьків – це не порада, не заохочення, а закон, даний Богом. Хто не шанує своїх батьків, той суперечить Божій волі, ображає Бога й грішить, бо переступає його заповідь. Нашим батькам ми завжди щось винні, а найперше – пошану, бо вони після Господа наші найбільші добродії. Вони дали нам земне життя. У наших жилах тече їхня кров. Вони від колиски опікувалися нами з великою жертвою, любов'ю і посвятою.

Як нам шанувати наших батьків? Наша пошана до батьків може проявлятися трьома способами: зовнішньою почесною, любов'ю і послухом. На жаль, у наш час щораз менше чуємо про пошану й любов до батьків. Натомість щораз більше – про непошану та зневагу і навіть про вбивство. Доходить часто до диктатури дітей. Однак мусимо пам'ятати, що з усіх Божих заповідей четверта єдина, за дотримання якої Бог уже тут, на землі, обіцяє як нагороду особливе благословення і довге життя для дітей, а за нехтування цієї заповіді Господь часто допускає на дітей тяжкі кари й нещастя.

Тому вимоги шанувати батька свого і матір свою – це перша заповідь з обіцянкою, щоб тобі добре було і щоб ти тут, на землі, був довголітнім (Еф. 6, 2-3). *«Ділом та словом шануй твого батька, щоб його благословення зійшло на тебе»* (Сир. 3, 8).

Які ж обов'язки батьків стосовно своїх дітей? Головний обов'язок батьків полягає в тому, щоб дати своїм дітям відповідну опіку й добре виховання. Які квіти – такі й плоди. Які діти – таке й майбутнє народу і Церкви. Кожна дитина – це біла картка паперу. Хто на ній перший запише, такою залишиться вона упродовж свого життя. Дитина – це м'який віск. З нього можна виліпити все: пєсика, котика, ангела чи чортика. Дитина – це молоде деревце. Коли його плекати, воно стає благородним, а як залишити на поталу – дичавіє.

У чому ж полягає виховання? Воно полягає у формуванні серця і душі людини. Воно має підготувати людину до повного і всебічного життя та обов'язків. Воно має дати молодій людині стрижень, характер і засади життя. Виховання повинно дати дітям усвідомлення обов'язків стосовно Господа Бога і ближніх, стосовно Церкви, свого народу й самого себе, показуючи завдання та мету життя на землі й вічне призначення кожної людини.

Найшляхетніша частина людини – це її безсмертна душа. Тож до головних обов'язків батьків належить формувати не тільки тіло, розум та волю, а й душу дитини, даючи їй основне знання релігії, котра єдина формує добре серце, розум і волю людини. Виховання без релігії ніколи не буде повноцінним і задовільним.

Релігійне виховання є важливим і цінним для кожної людини. Насамперед його мають дати батьки – і тільки батьки. У цій справі вони ніким не замінні, бо це їх обов'язок, даний природою і Богом. Батьків не замінять ні Церква, ні школа, ні виховні інститути. Родинний дім – це перша виховна школа для дитини. Батьки можуть виховати зі своєї дитини або ангела, або злочинця.

Але пам'ятаймо, що приклад і поведінка батьків – це книга, з якої діти набувають своє початкове знання.

Як дике деревце можна зробити благородним? Як знаємо, це відбувається через щеплення. Маленька благородна гілка – щепка

– востає в дичку і робить її плодоносною й благородною. У такий спосіб дике деревце приймає благородні прикмети щепи й само стає благородним. Без благородної щепи дичка піколи не стала би благородною. Старе дерево вже ніхто не щепить! Подібно і мала дитина стає благородною через духовне щеплення, яким є релігія, віра в Бога і в його правди. Релігія, наче та щепка, має дивну, незламну Господню силу облагородити дитину. Найбільша кривда, якої батьки можуть завдати своїм дітям, – це випустити їх у світ без релігійного виховання. Пам'ятаймо, що релігія – це основа моралі й характеру. Ключем до всіх проблем, і навіть до самого життя, є Бог. Він – початок і остання мета людини. Релігія – це нитка, що в'яже людину з її Творцем, Богом. Релігія – це золота брама, що веде до щастя. Зруйнуймо релігію – і настане хаос. Тому дитину треба передусім учити пізнавати Бога. А наш дім має бути колицкою християнської віри, домашньою Церквою молитви і святості життя. Якщо батьки дадуть своїм дітям виховання, базоване на правдах християнської віри, вони дадуть їм найкраще і найдорожче, що можуть дати на дорогу життя своїй дитині, бо зроблять з них добрих дітей Божих, корисних членів своєї Церкви й народу.

У вихованні дітей важлива роль належить батькові. Він – голова, опікун і годувальник родини. Батько формує розум, волю та характер дитини. Дитина хоче бачити в батькові ідеал усього, що є мужнє, лицарське, тверде й загартоване до життя. Батько для дитини – це символ авторитету, сили, найвища інстанція мудрості, знання і досвіду. Батько – наче дзеркало й відбиток Божого авторитету. Але він не сміє таким святим правом надуживати, ані стати тираном для родини. Батьку! Пам'ятай: якщо Бог дасть тобі сина, то до десяти років будь йому паном, до двадцяти – батьком, а потім – його приятелем.

Але батько одночасно – взірць і приклад для своїх дітей. Отож, батьки мусять дати дітям добрий приклад дотримання Божих заповідей та законів церковної і цивільної влади. Батько має дати дітям приклад пошани імені ближнього. Ніколи в присутності дітей не говоріть осудливого, злого, поганого про

інших, не руйнуйте їхньої честі. Батько в присутності дітей мусить бути дуже обережним щодо критики світської і церковної влади: єпископів, священників. Він мусить бути обережним у розмові про святих осіб, святі речі, бо все це може отруїти віру дитини.

Батько має бути для своїх дітей взірцем у виконанні християнських обов'язків, якими є щоденна молитва, недільна Служба Божа, часта сповідь і святе причастя.

Не меншу роль у вихованні дітей відіграє мати. Якщо виховна роль батька починається тоді, коли дитина вже приходиться до розуму, то виховна роль матері починається від самого зачаття та народження дитини. Батько формує розум, волю й характер дитини, мати дає їй виховання. Вона її з любов'ю сповиває. Вона годує її своїми грудьми. Вона формує серце й дух дитини. Вона подає їй поняття добра і зла. Від матері дитина чує перші слова молитви й перші слова рідної мови. Але передусім тепло любові материнського серця необхідне для фізичного й духовного розвитку дитини.

Малі діти, передусім дівчатка, нікого так не люблять і нікому так не довіряють, як своїй матері. Мати – ідеал дитини, вона намагається у всьому її наслідувати, вона любить, коли мати з нею молиться. Добра мати завжди готова на найбільшу жертву для своєї дитини.

1989 року у Вірменії стався великий землетрус. Загинули сотні тисяч людей. Через тиждень серед руїн було знайдено живу матір з немовлям при грудях. Щоб врятувати свою дитину від голодної смерті, мати проколювала свої пальці та кров'ю годувала дитинку і справді врятувала їй життя.

Папа Пій XI сказав: *«Дайте мені святих матерів, і я з їх допомогою перетворю цілий світ!»* Це знаменні слова. Свята мати – святі діти, свята родина – святий народ!

Серце дитини в руках матері, наче м'який віск, на все податливе. Її вплив має в собі щось таємниче та незбагненне. Вона постійно кличе: *«Дитинко! Живемо на світі, щоб Бога пізнати, його любити, йому служити, щоб з ним у вічному житті радіти!»*

Тож, українські матері, спитайте себе, що ви пишете на серцях ваших дітей. Чий образ різьбите на серці й душі своєї дитини? Пам'ятайте, що завдання кожної матері – дати своїй дитині любов до Бога, до ближніх, до Церкви Христової і до свого рідного народу.

Четверта заповідь Божа наказує нам любити наш увесь український народ. Як маємо батька й матір, що дали нам дочасне життя, так маємо духовну матір – Церкву, що зродила нас через святу тайну хрещення до Божого життя. Маємо ще третю духовну матір – нашу Батьківщину Україну, яка передала нам спадщину наших дідів і прадідів, традиції і наше славне минуле. Тож Господь Бог через свій природний закон влив у серце кожної людини любов до рідної землі, яку маємо пізнавати, шанувати й любити.

Як маємо любити наш рідний край та наш український народ?

Насамперед маємо плекати любов до рідної мови, бо вона – найбільше й найдорожче добро кожного народу. Мова – це жива скарбниця, схованка людського духу, в яку народ складає своє духовне і культурне життя, свої сподівання, розум, досвід і почуття.

Маємо плекати любов до рідної землі. З цією святою землею – Україною – ми зв'язані спільною долею, спільним добром, спільною майбутністю, спільними бажаннями та потребами, спільними терпіннями та злиднями.

Тому, як добрі діти України, маємо плекати любов до своєї традиції, історії, культури, любов до своєї християнської віри, до Церкви Христової та нашого обряду. Як вірні сини України, ми мусимо бути готові на всяку жертву. А кожна жертва – це любов. Любов без жертви – це порожній звук.

Тому всі українці повинні жити тим ідеалом, єднаючись у спільній любові до рідного краю і свого народу, будучи готовими на всяку жертву, навіть ціною свого власного життя. Ось цього навчає нас і до цього зобов'язує четверта заповідь Божа.

Проф. д-р Софрон Мудрий, ЧСВВ

ХІІ. БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ СВ. ЙОАНА ЗОЛОТОУСТОГО

... Прохальна екстєнія

Диякон: Сповнім молитву нашу Господеві.

Люди, на кожне прошення: **Господи, помилуй.**

За предложені чесні дари Господу помолімся.

За святий храм цей, і тих, що з вірою, благоговінням і страхом Божим входять до нього, Господу помолімся.

Щоб ізбавитися нам від усякої скорби, гніву й нужди, Господу помолімся.

Священик: Заступи, спаси, помилуй нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: **Господи, помилуй.**

Дня всього звершеного, святого, мирного й безгрішного у Господа просім.

Люди, на кожне прошення: **Подай, Господи.**

Ангела миру, вірного наставника, хоронителя душ і тіл наших у Господа просім.

Прощення й відпущення гріхів і прогрішень наших у Господа просім.

Доброго й пожиточного душам нашим і миру для світу у Господа просім.

Останній час життя нашого в мирі й покаянні скінчити у Господа просім.

Християнської кончини життя нашого, безболісної, бездоганної, мирної, і доброго одвіту на страшному суді Христовому просім.

Пресвяту, пречисту, преблагословенну, славу Владичицю нашу Богородицю і приснодіву Марію, з усіма святими пом'янувши, самі себе, і один одного, і все життя наше Христу Богові віддаймо.

Люди: **Тобі, Господи.**

Священик: Щедротами єдинородного Сина Твого, що з ним благословен єси, з пресвятим, і благим, і животворящим Твоїм Духом нині, і повсякчас, і на віки віків.

Люди: Амінь.

Священик: Мир всім!

Люди: І духові твоєму.

Диякон: Возлюбім один одного, щоб однодумно визнавати.

Люди: Отця, і Сина, і святого Духа, Тройцю єдиносущну і нероздільну.

Священик поклоняється тричі, мовлячи: Возлюблю Тебе, Господи, кріпосте моя, Господь – твердиня моя і прибіжище моє (З).

Диякон: Двері, двері в премудрості будьмо уважні...

ХІІІ. БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ СВ. ЙОАНА ЗОЛОТОУСТОГО

... Анафора

Диякон: Станьмо гідно, станьмо зі страхом, будьмо уважні, щоб святе приношення в мирі приносити.

Люди: Милість миру, жертву хвалення.

Священик: Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога й Отця, і причастя Святого Духа нехай буде з усіма вами.

Люди: І з духом твоїм.

Священик: Вгору піднесімо серця.

Люди: Піднесли до Господа.

Священик: Благодарім Господа.

Люди: Достойно і праведно є поклонитися Отцю, і Сину, і Святому Духові, Тройці єдиносущній і нероздільній.

Священик: Побідну пісню співаючи, викликаючи, звиваючи і промовляючи.

Люди: Свят, свят, свят Господь Саваот, повне небо і земля слави Твоєї, осанна в вишніх. Благословен, хто йде в ім'я Господнє, осанна в вишніх.

Священик: Прийміть, їжте, це є Тіло Мое, що за вас ламається на відпущення гріхів.

Люди: Амінь.

Священик: Пийте з неї всі, це є Кров Моя нового завіту, що за вас і за багатьох проливається на відпущення гріхів.

Люди: Амінь.

Священик: Твоє від Твоїх Тобі приносимо, за всіх і за все.

Люди: Тебе оспівуємо, тебе благословимо, Тебе благодаримо, Господи, і молимося Тобі, Боже наш.

Священик: Особливо за пресвяту, пречисту, преблагословенну, славну Владичицю нашу Богородицю і приснодіву Марію.

Люди: Достойно є воістину величати блаженною Тебе, Богородицю, присноблаженну, і пренепорочну, і Матір Бога нашого. Чеснішу від херувимів і незрівнянно славнішу від серафимів, що без зотління Бога Слово породила, суццю Богородицю, тебе величаємо.

Священик: Найперше пом'яни, Господи, святішого вселенського Архидієрея (ім'я), Папу Римського, блаженнішого Патріярха нашого (ім'я), преосвященнішого Архидієєпископа й Митрополита нашого Кир (ім'я), боголюбивого Єпископа нашого Кир (ім'я), і даруй їм святим Твоїм Церквам, щоб у мирі, цілі, чесні, здорові, довголітні право правили слово Твоєї істини.

Люди: І всіх, і все.

Священик: І дай нам єдиними устами і єдиним серцем славити й оспівувати пречесне й величне ім'я, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Люди: Амінь.

Священик: І нехай будуть милості великого Бога і Спаси нашого Ісуса Христа з усіма вами.

Люди: І з духом твоїм...

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ЗАЛКОВИХ РЕФЕРАТІВ

1. Мовленнєвий етикет християн.
2. Відображення мовленнєвого етикету християн у художньому мовленні.
3. Релігійна лексика у творах Тараса Шевченка.
4. Релігійна лексика у творах Івана Франка.
5. Релігійна лексика у творах Лесі Українки.
6. Релігійна лексика у творах Ліни Костенко.
7. Семантико-стилістичні особливості релігійної лексики в новелістиці Василя Стефаника.
8. Особливості вживання сакральних номінацій у творах Юрія Андруховича.
9. Модифікація семантики релігійних лексем у художньому мовленні.
10. Релігійна лексика в текстах публіцистичного стилю: функціонально-семантичний аспект.
11. Відображення релігійної лексики в тлумачних словниках української мови.
12. Назви сакральних споруд нашого міста: етимологія, структура, правопис.
13. Лексико-семантична характеристика богословської термінології (на матеріалі катехизмової літератури).
14. Семантичний простір лексеми *Бог* у поетичному мовленні Тараса Шевченка.
15. Антонімія в текстах конфесійного стилю.
16. Семантичний простір лексеми «хрест» у сучасному поетичному мовленні.
17. Семантичний простір лексеми «гріх» у новелістиці Василя Стефаника.
18. Українська релігійна символіка.
19. Синтаксичні особливості молитовних текстів.
20. Стилістична роль старослов'янізмів у релігійних текстах.
21. Словотвірні особливості релігійної лексики.

22. Фразеологізми біблійного походження: особливості семантики та етимологія.
23. Фразеологізми біблійного походження в українському художньому мовленні.
24. Біблійні алюзії в сучасному поетичному тексті.
25. Особливості вживання числівників у біблійних текстах.
26. Епітети в текстах конфесійного стилю.
27. Звертання в текстах молитов та літургій.
28. Лексична сполучуваність іменника *Бог* (на матеріалі поетичних творів Олександра Олеся).
29. Назви релігійних свят: етимологія, семантика, синонімія, правопис.
30. Структурно-семантична типологія власних назв у біблійних текстах.
31. Основні правописні проблеми української богословської термінології.
32. Назви церковних чинів і посад у сучасній українській мові.
33. Українські лінгвостилісти про конфесійний стиль.
34. Проблеми релігійного стилю в працях Надії Бабич.
35. Микола Лесюк як дослідник релігійного стилю української мови.
36. Василь Німчук про релігійний стиль української мови.
37. Іван Огієнко про особливості функціонування української мови в релігійній сфері.
38. Українській церкві – українську мову (церква і мовне питання).
39. Іншомовні слова в текстах релігійного стилю.
40. Повтор як стилістичний прийом у текстах релігійного стилю.
41. Історія розвитку релігійного стилю української мови.
42. Мовні особливості проповідницької літератури.
43. Внесок Біблії у формування сучасної української літературної мови.
44. Внесок Біблії та релігійного стилю у розвиток українського антропонімікону.
45. Мова українських перекладів Біблії: порівняльний аспект.
46. Назви Бога в сакральному тексті.
47. Семантико-стилістичні особливості синонімів у текстах конфесійного стилю.
48. Синонімія релігійної лексики (на матеріалі назв релігійних свят).
49. Синонімічний ряд на позначення Богородиці.
50. Десакралізація релігійної лексики в українському художньому мовленні.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Денне відділення

Семестр	Зміст самостійної роботи	Обсяг (год.)	Форма контролю	Тиждень, на якому здійснюється контроль
5	Опис одного поняття в різних стилях (письмову контрольну роботу студенти готують самостійно за зразком, який додається).	2	Письмова контрольна робота.	Практичне заняття (ПЗ) № 2.
5	Мовностилістичний аналіз релігійного тексту (письмову контрольну роботу студенти готують самостійно за схемою і зразком, який додається).	2	Письмова контрольна робота.	ПЗ 5.
5	Написання залікового наукового реферату (студенти готують самостійно на одну з тем, що додаються; викладач керує процесом, консультує студентів у кінці аудиторних занять або на індивідуальних заняттях).	10	Науковий реферат: обсяг – 9-12 сторінок; структура: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина (у якій розкрито хоча би два питання), висновки, література: надрукований. Під час підготовки реферату див. вимоги до наукових робіт (лекція «Методика наукової роботи» та лекції з основ наукових досліджень).	ПЗ 8 або залік.

Заочне відділення

Семестр	Зміст самостійної роботи	Обсяг (год.)	Форма контролю	Тиждень, на якому здійснюється контроль
7	Стилістика як мовознавча наука.	3	Виступ на ПЗ.	ПЗ 1.
7	Релігійний стиль у стилістичній системі сучасної української мови.	3	Виступ на ПЗ.	ПЗ № 2.
7	Опис одного поняття в різних стилях (письмову контрольну роботу студенти готують самостійно за зразком, який додається).	3	Письмова контрольна робота.	ПЗ № 5 або залік.
7	Релігійний стиль української мови: історія розвитку, загальна характеристика	3	Виступ на ПЗ.	ПЗ № 2.
7	Мовні особливості текстів конфесійного стилю. Підстилі.	6	Виступ на ПЗ, виконані завдання до ПЗ № 3.	ПЗ № 3.
7	Мовностилістичний аналіз релігійного тексту (письмову контрольну роботу студенти готують самостійно за схемою і зразком, який додається).	10	Письмова контрольна робота	ПЗ № 5 або залік.
7	Проблеми становлення і правопису сучасної богословської термінології	6	Конспект питань і виконані завдання до ПЗ № 3.	ПЗ № 3.
7	Історія вивчення релігійного стилю української мови	5	Конспект питань і виконані завдання до ПЗ № 3.	ПЗ № 3.
7	Біблія і становлення української літературної мови	9	Конспект питань і виконані завдання до ПЗ № 4.	ПЗ № 4.
7	Самостійна контрольна робота: аналіз наукової статті (усний виступ). Статтю можна вибрати із переліку наукової літератури до ПЗ або знайти самому. Основна вимога: зміст статті має відповідати проблематиці спеціалізації.	6	Усний виступ.	ПЗ № 5 або залік.

ОЦІНЮВАННЯ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

За кожен модуль розрахунок балів здійснено за 100-бальною шкалою. Викладач, який згідно з навчальним навантаженням виставляє підсумкову залікову оцінку, кількість балів, отриману студентом за кожен модуль (кожну дисципліну спеціалізації), додає і ділить на кількість модулів, виводячи середній бал.

Денне відділення

Поточне тестування та самостійна робота Модуль 3			Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	
Поточний контроль на практичних заняттях – 10 б. Самостійна контрольна робота: опис одного поняття в різних стилях – 5 б. Сума – 15 б.	Поточний контроль на практичних заняттях – 15 б. Самостійна контрольна робота: мовностилістичний аналіз релігійного тексту – 20 б. Сума – 35 б.	Поточний контроль на практичних заняттях – 15 б. Науковий заліковий реферат – 35 б. Сума – 50 б.	100

Заочне відділення

Поточне тестування та самостійна робота Модуль 1			Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	
Поточний контроль на практичних заняттях – 10 б. Самостійна контрольна робота: опис одного поняття в різних стилях – 10 б. Сума – 20 б.	Поточний контроль на практичних заняттях – 15 б. Самостійна контрольна робота: мовностилістичний аналіз релігійного тексту – 40 б. Сума – 55 б.	Поточний контроль на практичних заняттях – 15 б. Самостійна контрольна робота: аналіз наукової статті – усний виступ – 10 б. Сума – 25 б.	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D		
50 – 59	E	задовільно	
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ЗАЛІКУ

Денне відділення

1. Предмет, мета і завдання спеціалізації «Мова творів конфесійної літератури».
2. Стилїстика як мовознавча наука. Зв'язок стилїстики з іншими мовознавчими науками.
3. Підрозділи стилїстики.
4. Поняття стилю в лїнгвостилїстиці.
5. Проблема класифікації функціональних стилів сучасної української мови.
6. Експресивні стилї.
7. Релїгійний стилъ як один із найдавніших стилів української мови. Історія розвитку конфесійного стилю. Найдавніші писемні пам'ятки сакрального змісту.
8. Проблеми вживання української мови в релїгійній сфері.
9. Основні загальні класифікаційні ознаки релїгійного стилю: сфера вживання, призначення, загальностилїстичні риси. Проблема назви стилю.
10. Релїгійна лексика як ознака конфесійного стилю. Системні відношення в межах релїгійної лексики. Уживання релїгійної лексики в інших стилях сучасної української мови.
11. Граматичні особливості текстів релїгійного стилю: словотвірні риси, морфологічні ознаки, синтаксис релїгійних текстів. Особливості вживання тропів і стилїстичних фігур у релїгійному мовленні.
12. Мовленнєвий стикет християн.
13. Загальна характеристика підстилїв релїгійного стилю, проблема їх виділення.
14. Підстилъ молитви. Молитва як форма спілкування людини з Богом. Мовні засоби емоційного впливу молитви. Молитва як жанр літератури.

15. Підстилъ літургїки. Підстилъ проповіді. Підстилъ катехитики. Зв'язок підстилїв релїгійного стилю з іншими функціональними стилями сучасної української мови.

16. Система української богословської (сакральної) термінології. Становлення української християнської сакральної термінології.

17. Основні проблеми терміновживання і термінотворення в сучасному релїгійному стилї: церковнослов'янїзми в українській релїгійній термінології, варіантність у структурі богословської лексики.

18. Проблеми правопису релїгійних назв: написання великої літери, літери **і** та **и** в іншомовних загальних назвах, літери **г** та **ґ** у словах іншомовного походження, транслїтерація початкової йоти перед голосним у грецьких запозиченнях, літери **т** та **ф** у запозиченнях з грецької мови.

19. Біблія – Книга Книг. Загальна характеристика Святого Письма. Вплив Біблії на розвиток культури українського народу.

20. Внесок Біблії у формування сучасної української літературної мови: збагачення лексики, розвиток фразеології.

21. Біблійні тексти як підстилъ канонічної літератури релїгійного стилю сучасної української мови. Елементи художнього та публіцистичного стилїв у біблійних текстах.

22. Українські переклади Біблії. Історія перекладів Біблії українською мовою. Перші переклади Святого Письма українською літературною мовою.

23. Повні переклади Біблії сучасною українською літературною мовою. Пантелеймон Куліш, Іван Пулюй, Іван Нечуй-Левицький – автори першого повного українського перекладу Біблії. Митрополит Іларіон (Іван Огієнко) і другий повний український переклад Біблії. Третій (священика Івана Хоменка) та четвертий (підготовлений Українським біблійним товариством, перекладач Рафаїл Турконяк) повні українські переклади Святого Письма.

24. Фразеологізми біблійного походження: крилаті вислови зі Старого Заповіту, крилаті вислови з Нового Заповіту. Функціонально-семантичні особливості використання біблійних

фразеологізмів у художньому тексті.

25. Відображення християнського світогляду українців у народній фразеології. Фразеологізми з компонентами *Бог, душа, чорт* та іншими релігійними лексемами в сучасній українській мові (їх відображення у фразеологічних словниках).

26. Семантика основних релігійних символів. Класифікація релігійної символіки (на основі теологічних і мовознавчих праць).

27. Історія вивчення релігійного стилю української мови. Основні етапи вивчення конфесійного стилю української мови. Проблеми конфесійного стилю на сторінках галицьких періодичних видань кінця XIX – початку XX ст.

28. Іван Огієнко як дослідник релігійного стилю. Дослідження релігійного стилю мовознавцями діаспори.

29. Українська лінгвостилістика кінця XX – початку XXI ст. про конфесійний стиль української літературної мови: перші дослідники стилю в незалежній Україні, проблематика статей. Дисертаційні та монографічні дослідження релігійного стилю. Матеріали наукових конференцій. Відображення релігійної лексики в лексикографічних працях.

Заочне відділення

1. Предмет, мета і завдання спеціалізації «Мова творів конфесійної літератури».

2. Stilістика як мовознавча наука. Зв'язок стилістики з іншими мовознавчими науками.

3. Підрозділи стилістики.

4. Поняття стилю в лінгвостилістиці.

5. Проблема класифікації функціональних стилів сучасної української мови.

6. Експресивні стилі.

7. Релігійний стиль як один із найдавніших стилів української мови. Історія розвитку конфесійного стилю. Найдавніші писемні пам'ятки сакрального змісту.

8. Проблеми вживання (функціонування) української мови в релігійній сфері.

9. Основні загальні класифікаційні ознаки релігійного стилю:

сфера вживання, призначення, загальностилістичні риси. Проблема назви стилю.

10. Релігійна лексика як ознака конфесійного стилю. Системні відношення в межах релігійної лексики. Уживання релігійної лексики в інших стилях сучасної української мови.

11. Граматичні особливості текстів релігійного стилю: словотвірні риси, морфологічні ознаки, синтаксис релігійних текстів. Особливості вживання тропів і стилістичних фігур у релігійному мовленні.

12. Мовленнєвий етикет християн.

13. Загальна характеристика підстилів релігійного стилю, проблема їх виділення. Підстиль молитви, молитва як форма спілкування людини з Богом, мовні засоби емоційного впливу молитви. Підстиль літургії. Підстиль проповіді. Підстиль катехитики. Зв'язок підстилів релігійного стилю з іншими функціональними стилями сучасної української мови.

14. Система української богословської (сакральної) термінології. Становлення української християнської сакральної термінології.

15. Основні проблеми терміновживання і термінотворення в сучасному релігійному стилі: церковнослов'янізми в українській релігійній термінології, варіантність у структурі богословської лексики.

16. Проблеми правопису релігійних назв: написання великої літери, літери *і* та *и* в іншомовних загальних назвах, літери *г* та *г* у словах іншомовного походження, транслітерація початкової йоти перед голосним у грецьких запозиченнях, літери *т* та *ф* у запозиченнях з грецької мови.

17. Біблія – Книга Книг. Загальна характеристика Святого Письма. Вплив Біблії на розвиток культури українського народу.

18. Внесок Біблії у формування сучасної української літературної мови: збагачення лексики, розвиток фразеології. Біблійні тексти як підстиль канонічної літератури релігійного стилю сучасної української мови. Елементи художнього та публіцистичного стилів у біблійних текстах.

19. Українські переклади Біблії. Історія перекладів Біблії

українською мовою. Перші переклади Святого Письма українською літературною мовою.

20. Повні переклади Біблії сучасною українською літературною мовою. Пантелеймон Куліш, Іван Пулюй, Іван Нечуй-Левицький – автори першого повного українського перекладу Біблії. Митрополит Іларіон (Іван Огієнко) і другий повний український переклад Біблії. Третій (священника Івана Хоменка) та четвертий (підготовлений Українським біблійним товариством, перекладач Рафаїл Турконяк) повні українські переклади Святого Письма.

21. Фразеологізми біблійного походження: крилаті вислови зі Старого Заповіту, крилаті вислови з Нового Заповіту.

22. Історія вивчення релігійного стилю української мови. Основні етапи вивчення конфесійного стилю української мови. Проблеми конфесійного стилю на сторінках галицьких періодичних видань кінця ХІХ – початку ХХ ст.

23. Іван Огієнко як дослідник релігійного стилю. Дослідження релігійного стилю мовознавцями діаспори.

24. Українська лінгвостилістика кінця ХХ – початку ХХІ ст. про конфесійний стиль української літературної мови: перші дослідники стилю в незалежній Україні, проблематика статей. Дисертаційні та монографічні дослідження релігійного стилю. Матеріали наукових конференцій.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – 216 с.
2. Бабич Н. Д. Стилі та стилістика мови // Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посібник / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – С. 5–24.
3. Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту, із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена [переклад проф. Івана Огієнка]. – Б. м. : Видавництво Благодійного фонду «Лібре», 2007. – 1360 с.
4. Біблія і культура : зб. наук. статей. – Чернівці, 2000. – Вип. 1. 231 с.; Вип. 2. – 229 с.
5. Дудик П. С. Стилістика української мови : навч. посібник / П. С. Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 368 с.
6. Єрмоленко С. Я. Стилістика. Категорії стилістики // Єрмоленко С. Я. Нариси з української стилістики: (стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – С. 260–342.
7. Жукалюк М. Коротка історія перекладів Біблії українською мовою / М. Жукалюк, Д. Степовик. – К. : Українське біблійне товариство, 2003. – 176 с.
8. Коваль А. П. Спочатку було Слово: крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А. П. Коваль. – К. : Либідь, 2001. – 312 с.
9. Коць Т. А. Сакральний стиль / Т. А. Коць // Українська лінгвостилістика ХХ – початку ХХІ століття: система понять і бібліографічні джерела / за ред. д-ра філол. наук, проф. С. Я. Єрмоленко. – К. : Грамота, 2007. – С. 305–330.
10. Коць Т. А. Українська лінгвостилістика другої половини ХХ ст. про конфесійний стиль української літературної мови / Т. А. Коць // Слово. Стиль. Норма : зб. наук. праць, присвячений 65-річчю з дня народження доктора філологічних наук, професора С. Я. Єрмоленко. – К., 2002. – С. 18–24.

11. Мацько Л. І. Стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.

12. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : збірник наукових праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506-508: Слов'янська філологія. – 320 с.; Вип. 509-511: Слов'янська філологія, 2010. – 320 с. (Матеріали Міжнародної наук. конференції «Українська мова і сфера сакрального»; 21-23 жовтня 2010 р., м. Чернівці).

13. Русанівський В. М. Історія української літературної мови : підручник / В. М. Русанівський. – К. : АртЕк, 2002. – С. 6–9, 44–149.

14. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. Повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, арамейськими та грецькими текстами. Під час Другого Ватиканського Вселенського Собору [переклад о. Івана Хоменка]. – 1069 с.+352 с.

15. Святе Письмо Старого і Нового Завіту. Мовою русько-українською : переклад П. О. Куліша, І. С. Нечуя-Левицького і Пулюя. – К. : Вид. дім «ПРОСТІР», 2010. – 825+249 с.

16. Сучасна українська богословська термінологія : від історичних традицій до нових концепцій : матеріали наук. конф., Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 1998. – 351 с.

17. Сучасна українська літературна мова. Стилістика / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1973. – 588 с.

18. Термінологічно-правописний poradnik для богословів та редакторів богословських текстів, рекомендований Інститутом богословської термінології та перекладів Українського католицького університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucu.edu.ua/poradnyk/orthography/ru/>

19. Українська мова: енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співгол.) та ін.; НАНУ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови]. – К. : Українська енциклопедія, 2004. – 824 с.

20. Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – 514 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Абетка християнської науки і обряду. – Б. м. : Вид-во Івано-Франківської теологічної академії, 2002. – 339 с.

2. Бабич П. Біблія і наука риторики / Надія Бабич // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 127–130.

3. Бабич Н. Д. Конфесійний чи богословський стиль? / Н. Бабич // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія

Федьковича : збірник наукових праць. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 475-477: Слов'янська філологія. – С. 482–488.

4. Бабич Н. Д. Лінгвофілософія біблійного тексту // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 37–47.

5. Бабич Н. Д. Мова віросповідання як форма національно-культурного самовираження / Надія Бабич // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 163-164. – Філософія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 151–154.

6. Бабич П. Д. Мовні особливості жанрів проповіді, обрядової промови («слова») й молитви // Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – С. 84–99.

7. Бабич П. Д. «Сила Божа» в народній фразеології / Надія Бабич // Урок української. – 2002. – № 2. – С. 28–29.

8. Бабич Н. Д. Сучасний богословський (конфесійний) стиль української мови: жанри, мовні особливості, емоційна константа (оглядово-прикладний опис) // Бабич П. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : [збірник науково-дидактичних праць] / Надія Бабич. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2009. – 216 с.

9. Баран Г. Розвиток жанру української християнської віршованої молитви XIX ст. / Ганна Баран // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508: Слов'янська філологія. – С. 173–178.

10. Бичкова Т. С. Фонетичні і словозмінні особливості рукописних апокрифічних збірок XVII–XVIII ст. у контексті становлення української літературної мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бичкова Тетяна Сергіївна. – Чернівці, 2005. – 20 с.

11. Бібла С. В. Склад, структура й шляхи формування української церковної термінології (назви церковних чинів та посад) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бібла Світлана Володимирівна; Ін-т української мови НАН України. – К., 1997. – 182 с.

12. Біленко Т. Феномен слова в українських реаліях : монографія / Т. Біленко. – К. : Знання України, 2003. – 432 с. (Розділ II. Слово світське і сакральне в культурному процесі).

13. Богдан С. К. Мовленнєвий етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 475 с.

14. Бочарова І. В. Лексико-семантичні і граматичні параметри назв релігійних свят у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бочарова Ірина В.; Київ. нац. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 1999. – 17 с.

15. Браїлко Ю. І. Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60-80-х років ХХ ст. (семантико-стилістичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Браїлко Юлія Іванівна. – К., 2005. – 20 с.

16. Бурдіна Г. Вплив Біблії та конфесійного стилю на збагачення української лексики й фразеології / Галина Бурдіна // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5-6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 259–265.

17. Вагнер К. Короткий теологічний словник / Карль Вагнер, Герберт Форґрімлер ; пер. з нім. о. д-ра Олександра Авраменка. – Л., 1996. – 663 с.

18. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

19. Взаємодія усних і писемних стилів мови / за ред. М. М. Пилинського. – К., 1982. – 180 с.

20. Вільчинська Т. П. Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII-XVIII ст. : [монографія] / Тетяна Вільчинська. – Тернопіль : Джура, 2008. – 424 с.

21. Горбач О. Мовостиль новітніх перекладів Святого Письма на українську мову 19-20 вв. / О. Горбач // Паук. зап. Укр. вільного ун-ту. – Мюнхен, 1988. – Ч. 13: Філософ. ф-т. зб. мовної комісії Наукового конгресу в 1000-ліття Хрещення Русь-України. – Мюнхен, 1988. – С. 29–98.

22. Горбач О. Повні та часткові переклади Біблії українською мовою / О. Горбач // Бюлетень УБТ. – 1999. – № 10. – С. 26–31.

23. Горбач О. Українська народна релігійно-християнська термінологія й лексика (1988) / О. Горбач // Статті до 1000-ліття християнізації Русь-України. – Мюнхен, 1991. – С. 99–146.

24. Гудима І. П. Молитва як елемент релігійного культу і явище культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 09.00.11 / Гудима І. П.; Інститут філософії НАН України. – К., 1996. – 20 с.

25. Деравчук С. Функціонально-семантичний статус епітетів у конфесійному стилі / Світлана Деравчук // Дивослово. – 2003. – № 1. – С. 17–19.

26. Дзюбишина-Мельник Н. Стильово-стилістичні орієнтації сучасного конфесійного стилю / Н. Дзюбишина-Мельник // Єдиними устами. – Львів, 1998. – Вип. 2. – С. 6–15.

27. Дзюбишина-Мельник Н. Ще один стиль української літературної мови / Н. Дзюбишина-Мельник // Культура слова : респ. зб. – Вип. 45. – 1994. – С. 14–20.

28. Дидик-Меуш Г. Спостереження над паронімією в богословській лексиці / Галина Дидик-Меуш // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5-6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 150–156.

29. Добосевич У. Релігійне письменство у формуванні української книжної мови XVI – першої половини XVII ст. / Уляна Добосевич // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5-6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 353–361.

30. Жанри і стилі в історії української літературної мови. – К., 1989. – 284 с.

31. Задорожний В. До проблеми розвитку конфесійного стилю сучасної української літературної мови / Василь Задорожний // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Акад., 1998. – С. 137–144.

32. Іваннікова Л. Українська богослужбова мова / Л. Іваннікова // Наша віра. – 2008. – Квіт. (№ 4). – С. 14–15.

33. Іваннікова Л. Українська богослужбова мова в діаспорі: неперервність традиції / Л. Іваннікова // Наша віра. – 2008. – Черв. (№ 6). – С. 5, 16.

34. Медвідь Ф. Українська мова як духовна основа національного релігійно-церковного життя / Федір Медвідь, Алла Медвідь // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5-6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 71–78.

35. Каракуця О. М. Фразеологізми української мови з компонентом «душа» (структурно-семантичний, ідеографічний, лінгвокультурологічний аспекти) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Каракуця Ольга Миколаївна. – Х., 2002. – 19 с.

36. Катрій Ю. Наша християнська традиція / Ю. Катрій. – 3-тє вид. – Львів : Місіонер, 2007. – 396 с.

37. Кедь Л. Стилістичні функції мегафоричних конструкцій в Євангелії від Івана Л. Кедь // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 156–158.

38. Ковтун А. А. Інноваційні процеси в церковно-релігійній лексиці (па матеріали української прози ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Ковтун Альбіна Анатоліївна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.

39. Ковтун А. А. Модифікація семантики слова в українському художньому мовленні ХХ століття (на матеріалі релігійно-християнської лексики) : [навчально-методичний посібник] / Альбіна Ковтун. – Чернівці : Видавництво Чернівецького національного університету, 2009. – 100 с.
40. Козирський В. Перша Біблія українською мовою / Володимир Козирський. Василь Шендеровський // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 190–193.
41. Кононенко В. І. Символи української мови / Віталій Кононенко. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – 270 с.
42. Кононенко В. І. Українські переклади Біблії і художній текст / Віталій Кононенко // Вісник Прикарпатського університету. – Філологія. – 2000. – Вип. V. – С. 3–11.
43. Кровицька О. Іменник «молитва» у мовній традиції XVI–XVII ст. / Ольга Кровицька // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Вип. XV–XVIII. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 314–316.
44. Курилик В. Біблія і національні переклади – запорука одухотворення людини / В. Курилик // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 193–199.
45. Лесюк М. Мова і стиль українських перекладів Книги псалмів / Микола Лесюк // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Чернівці, 2000. – Вип. 2. – С. 133–138.
46. Лесюк М. П. Українській Церкві – українську мову // Лесюк М. П. Доля моєї мови / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – С. 204–213.
47. Лук'янчук С. В. Епітет у конфесійному стилі сучасної української мови (функціонально-семантичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Лук'янчук Світлана Василівна ; Інститут української мови НАН України. – К., 2008. – 20 с.
48. Майданович Т. Собор української мови (формування духовного стилю) / Тетяна Майданович // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5-6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 335–342.
49. Мацьків П. В. Концептосфера БОГ в українському мовному просторі : [монографія]. – Київ – Дрогобич : Коло, 2007. – 323 с.
50. Медвідь-Пахомова С. Вплив християнства на антропонімійну систему української мови / Світлана Медвідь-Пахомова // Християнство

й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 293–301.

51. Мороз Т. В. Лексика перекладів книг Святого Письма у контексті розвитку української літературної мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Мороз Тетяна Василівна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2007. – 20 с.
52. Мороз Т. Синтаксична варіативність у текстах книг Святого Письма (на матеріалі перекладів П. Морачевського, П. Куліша, І. Огієнка) / Тетяна Мороз // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія : зб. наук. праць. – Вип. 321–322. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 413–421.
53. Наконечна Г. Про синонімію в богословській термінології / Галина Наконечна // Єдиними устами. – Львів, 1998. – Вип. 2. – С. 16–27.
54. Наконечна Г. Українська богословська термінологія: характеристика системи / Галина Наконечна // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5-6 жовтня 2000 р. – Львів : Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 79–92.
55. Німчук В. В. Українська мова – священна мова / Василь Німчук // Людина і світ. – 1991. – № 11–12. – С. 28–39; 1993. – № 1. – С. 35–38; № 4–5. – С. 15–19.
56. Німчук В. В. Християнство й українська мова / Василь Німчук // Українська мова. – 2001. – № 1. – С. 11–34.
57. Нуцковська Г. Мова та стиль пастирських послань Митрополита Андрея Шептицького / Г. Нуцковська. – Люблін, 2003. – 298 с.
58. Огієнко І. Історія української літературної мови / Іван Огієнко. – К. : Либідь, 1995. – 294 с.
59. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки / Іван Огієнко. – Львів, 1995. – 65 с.
60. Огієнко І. Хвалімо Бога українською мовою! / Іван Огієнко // Дивослово. – 2007. – № 8. – С. 45–53.
61. Осінчук Ю. З історії назв компонентів церковних богослужінь і таїнств / Юрій Осінчук // Українська мова. – 2008. – № 2. – С. 70–78.
62. Осінчук Ю. В. Історія богослужбово-обрядової лексики української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Осінчук Юрій Васильович; Нац. академія наук України, Ін-т укр. мови. – К., 2008. – 20 с.
63. Осінчук Ю. В. Історія української богослужбово-обрядової лексики : [монографія]. – К. : Інститут української мови НАН України, 2009. – 176 с.

64. Павлова І. Г. Слово як семантико-функціональна одиниця в структурі української проповіді : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Павлова Ірина Григорівна. – К., 2005. – 20 с.
65. Петришина О. І. Мова проповідей Йосифа Сліпого : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Петришина Ольга Ігорівна. – Івано-Франківськ, 2007. – 18 с.
66. Піддубна Н. В. Формування номенклатури назв релігійних споруд в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Піддубна Наталія Віталіївна ; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2000. – 20 с.
67. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення / В. Л. Пілюшенко, І. В. Пкрабак, Е. І. Славенко. – К.: Лібра, 2004. – 344 с.
68. Пуряєва Н. В. Словник церковно-обрядової термінології / Наталія Пуряєва. – Львів: Свічадо, 2001. – 156 с. (2 тис. найменувань).
69. Пуряєва Н. В. Формування української церковно-обрядової термінології (назви богослужбових предметів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Пуряєва Наталія Володимирівна. – К., 2001. – 20 с.
70. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного, Б. Ломовика. – К.: Четверга хвиля, 1996. – 386 с.
71. Сагач Г. Храм слова. Духовне красномовство : [монографія] / Ганна Сагач. – К.: Конперн «ВД «Ін Юре», 2005. – 296 с.
72. Салига Т. Ю. Молимося, Боже єдиний... / Т. Салига // Слово благовісту : антологія української релігійної поезії / упоряд. Т. Ю. Салига. – Львів: Світ, 1999. – С. 6–39.
73. Симонова К. С. Українська мова у конфесійному письменстві XV ст. (На матеріалі «Четї» 1489 р.) / К. С. Симонова // Жанри і стилі в історії української літературної мови. – К.: Наук. думка, 1989. – С. 56–79.
74. Скаб М. В. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери : [монографія] / Марія Скаб. – Чернівці: Рута, 2008. – 560 с.
75. Скаб М. В. Семантичні трансформації біблійних висловів у творах Ліни Костенко / Марія Скаб // Семантика мови і тексту : матеріали XI Міжнар. наук. конф., Івано-Франківськ, 26–28 вересня 2012 р. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 572–575.
76. Скаб М. С. Особливості виявлення апеляції в сакральних текстах / Мар'ян Скаб // Біблія і культура : зб. наук. ст. – Чернівці: Рута, 2000. – Вип. 1. – С. 221–224.
77. Скаб М. С. Своєрідність «тикання» у сакральному мовленні / Мар'ян Скаб // Біблія і культура : зб. наук. ст. – Вин. 5. – Чернівці: Рута, 2003. – С. 303–306.
78. Словник символів культури України / [за заг. редакцією В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренко, В. В. Куйбіди]. – 3-є вид. – К.: Міленіум, 2005. – 352 с.
79. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – К.: Знання, 2005. – 309 с.
80. Теоретичні проблеми лінгвістичної стилістики. – К., 1972. – 194 с.
81. Годор О. Конфесійна лексика у мові періодики / О. Годор // Культура слова. – 2001. – Вип. 59. – С. 77–78.
82. Фаріон І. Д. Вплив християнства на українській антропонімікон / Ірина Фаріон // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовтня 2000 р. – Львів: Вид-во Львів. Богослов. Академії, 2000. – С. 302–313.
83. Фаріон І. Д. Мова – краса і сила: Суспільно-креативна роль української мови в XI – середині XIX ст. / Ірина Фаріон. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 212 с.
84. Федюк В. З історії розвитку християнської лексики / Валентина Федюк // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, Львів, 13–15 травня 1998 р. – Львів: Вид-во Львів. Богослов. Акад., 1998. – С. 146–151.
85. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій : посібник / А. С. Філіпенко. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.
86. Хомишин Г. Парафіяльна місія / Г. Хомишин. – Івано-Франківськ: Пова Зоря, 1999. – 472 с.
87. Ципердюк О. Д. Функціонування релігійної лексики в новелах Василя Стефаника / Оксана Ципердюк // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Вип. XXXIV–XXXV. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету, 2012. – С. 157–165.
88. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови / І. Г. Чередниченко. – К., 1962. – 495 с.
89. Чуба Г. В. Лінгво-текстологічний аналіз учительних Євангелій другої половини XVI – XVII ст. : автореф. дис. па здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Чуба Галина Вікторівна. – Львів, 1998. – 18 с.
90. Шевченків М. Бог Суций в поезії Кобзаря / Михайл Шевченків. – Зарваниця–Lublin–Тернопіль: Астон, 2008. – 168 с.
91. Шевченко В. М. Словник-довідник з релігієзнавства / В. М. Шевченко. – К.: Наук. думка, 2004. – 560 с.
92. Шевченко Л. Л. Слов'янські переклади Святого Письма та їхній вплив на становлення національних мов / Л. Л. Шевченко // Мовознавство. – 2003. – № 2–3. – С. 145–150.

Оксана Дмитрівна Ципердюк

МОВА ТВОРІВ КОНФЕСІЙНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

НБ ПНУС

801526

За редакції *Оксани Ципердюк*
Верстка *Стефанії Шеремети*
Коректура *Лідії Левицької*

Підписано до друку 04.11.2015 р. Формат 64x45/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура «Petersburg». Умови. друк. арк. 7.9.

Видавництво «Лілея-НВ»
А/С 250
вул. Незалежності, 18/2
м. Івано-Франківськ, 76018
e-mail: lileyanv@gmail.com
Свідоцтво ІФ №8 від 28.12.2000 р.